

HET LAND VAN NEVELE

Driemaandelijks tijdschrift van de heemkundige kring

december 2005

jaargang XXXVI

aflevering 4

Afgiftekantoor 9850 Nevele

HET LAND VAN NEVELE

Heemkundig tijdschrift voor
Bachte-Maria-Leerne, Hansbeke, Landegem, Lotenhulle, Meigem,
Merendree, Nevele, Poesele, Poeke, Sint-Martens-Leerne, Vinkt, Vosselare
en Zeveren

Het Land van Nevele is een uitgave van de heemkundige kring
"Het Land van Nevele" v.z.w.

Abonnementen en lidgeld 2005

Abonnementen op *Het Land van Nevele* lopen over een jaargang van vier nummers. Bij nieuwe abonnementen in de loop van het werkjaar worden de vorige nummers, indien nog voorradig, nagestuurd. Oudere nummers vanaf 1970 zijn nog in beperkte hoeveelheid beschikbaar.

Lidgeld 2005

18 euro (+ 3 euro buitenland) over te schrijven op rekening 290-7431460-20 van "Het Land van Nevele" v.z.w.,
Dammeers 35, 9880 Aalter.

Steunend lid 2005

Vanaf 25 euro

Redactieadres

J. Luyssaert, Veldestraat 26, 9850 Merendree

Tijdschriftadministratie

L. De Ruyck, Heiste 45, 9850 Landegem

Administratie dagelijkse werking

A. Bollaert, Beentjesstraat 24, 9850 Poesele

Opmaak

C. De Groote, Landegem

Druk

Beschutte Werkplaats "Nevelland", Nevele

De auteurs, en niet de uitgever, zijn verantwoordelijk voor hun bijdragen en illustraties.

HET LAND VAN NEVELE

Provincie
Oost-Vlaanderen

Centrale Bibliotheek

december 2005

jaargang XXXVI

aflevering 4

Verantwoordelijke uitgever: J. LUYSSAERT, Veldestraat 26, 9850 Merendree

INHOUD

Land van Nevele

Jan LUYSSAERT, De opstand te Nevele tijdens de Belgische omwenteling van 1830	299
Schenkeningen aan onze bibliotheek en documentatiecentrum	333
Gilbert VAN STEENKISTE, Meester Edmond Bruyneel van Zeveren	334
Roger TUYTSCHAEVER, Een muzikale pastoor te Landegem, E.H. Henri Van Laere (1943-1947)	358
Jan LUYSSAERT, Frederik De Pestel (°Nevele 1824- †Gent 1886) “Martelaar” van het officieel Onderwijs	371
Albert MARTENS, Een verdwenen veldkapel te Hansbeke	376
André BOLLAERT, Een vondst uit Nevelse bodem: een zegelstempel	392
Opstelwedstrijd 2005	398
Verslagen	404
Addendum en Erratum	407

Mensen van Toen

André BOLLAERT & Daniël D’HOOGHE, Adel uit Napoleons Tijd: Herwyn van Nevele	409
---	-----

DE OPSTAND TE NEVELE TIJDENS DE BELGISCHE OMWENTELING VAN 1830

Willem I en de Belgische Onafhankelijkheid

In 1815, na de militaire nederlaag van Napoleon, werden de Zuidelijke Nederlanden tijdens het Congres van Wenen verenigd met de Noordelijke Nederlanden en vormden het nieuwe Verenigd Koninkrijk der Nederlanden met aan het hoofd koning Willem I van Oranje-Nassau. Hierdoor had Willem zijn rijk in omvang verdubbeld en in bevolking zelfs verdrievoudigd. Willem streefde ernaar om van zijn Verenigd Koninkrijk een hereniging te maken naar het model van de vroegere Zeventien Provinciën. Maar het enthousiasme voor de van bovenaf opgelegde natievorming bleef lauw, zowel in het Noorden als in het Zuiden. Rond 1825 was het duidelijk dat Willems opdracht op een mislukking afstevende. Vooral het Zuiden voelde zich in het staatsverband steeds onwenniger.

De francofone Belgische elite stoorde het dat Willem het Nederlands tot officiële taal promoveerde. De liberale burgerlijke intellectuelen namen aanstoot aan het gebrek aan persvrijheid. Zijn godsdienstige tolerantie en vooral zijn bemoeienissen met het onderwijs en de priesteropleiding joegen de katholieken tegen hem in het harnas. Uit dat verzamelde ongenoegen groeide een Belgische oppositie van liberalen en katholieken. Vooral de adel en de clerus slaagden erin op het platteland honderdduizenden handtekeningen te verzamelen voor vrijheid van pers, onderwijs en taalgebruik. Ironisch is wel dat net deze analfabete armen ertoe bewogen werden te verklaren dat ze voorstanders waren van vrijheid van pers die ze niet konden lezen; van onderwijs dat zij niet volgden en van een taal (het Frans) die ze niet verstonden.

Koning Willem slaagde er niet in het Belgisch verzet correct in te schatten. Het kwam uiteindelijk tot een krachtproef die zich buiten de legaliteit zou voltrekken met een opera als aanleiding.

Na de voorstelling van "De stomme van Portici" op 25 augustus 1830 (verjaardag van koning Willem I) kwam het op het Brusselse Muntplein tot rellen. Op 26 augustus gingen groepen arbeiders in meerdere fabrieken in en om Brussel de machines stukslaan. Beïnvloeding vanuit Frankrijk kan niet worden uitgesloten want geregeld doken Franse vlaggen op in Brussel, werd de *Marseillaise* gezongen en circuleerde Frans geld in de stad. We

mogen ervan uitgaan dat politieke agitatoren uit Frankrijk naar Brussel waren afgezakt. De rellen stemden het Brusselse stadsbestuur zeer ongerust en de notabelen van de stad riepen op 26 augustus een burgerwacht in het leven die erin slaagde op 27 augustus de orde te herstellen en te bewaren. Deze burgerwacht kon ook langzaam de macht naar zich toe trekken. Langzamerhand groeide uit de burgerwacht het Voorlopig Bewind, de feitelijke regering van België.

Maar Willem keek niet hulpeloos toe. Toen het Nederlandse leger op 23 september 1830 Brussel bezette, kwam het tot hevige gevechten met Belgische vrijwilligers, die voornamelijk tot de laagste bevolkingsklassen behoorden. Om verder bloedvergieten te voorkomen, besloten de Nederlanders de stad te verlaten. Hun aftocht luidde de algemene opstand van de Zuidelijke Nederlanden in.

Op 4 oktober riep het Voorlopig Bewind de Belgische Onafhankelijkheid uit. Maar het definitieve keerpunt volgde op 27 oktober 1830 toen de Nederlanders hun kanonnen richtten op Antwerpen waar 85 doden vielen. Daarmee was de scheiding tussen Noord en Zuid een feit. Er was geen weg terug.

Op 3 november werd door 30.000 van de 46.000 kiesgerechtigden het Nationaal Congres gekozen: 0,75 % van de Belgen wees dus 200 leden van het Nationaal Congres aan. Unaniem proclameerde het de onafhankelijkheid van België.

Orangisten

De orangisten waren tijdens en ook na de Belgische Omwenteling de aanhangers van het huis van Oranje in de Nederlanden. Deze tegenstanders van de jonge Belgische Staat stonden in Gent en omgeving zeer sterk. Vooral de Gentse katoenbaronnen dachten in die richting. Zij hadden vooral voordeel gehad bij de economische politiek van Willem I en steunden hem vanuit hun antiklerikalisme in zijn godsdienstpolitiek.

Voor het bestuur van het Verenigd Koninkrijk der Nederlanden waren o.m. de 17 Provinciale Staten verantwoordelijk. De leden ervan werden per provincie gekozen door de kiesgerechtigde belastingbetalers uit de adel, de steden en het platteland. Zij kozen uit hun midden de "Gedeputeerde Staten" die het dagelijks bestuur waarnamen en de leden van de Tweede Kamer.

Ik heb een sterk vermoeden dat ook burgemeester Jacobus Carolus Minne (zie hierna) van Nevele een organist was omdat hij lid was van de Provinciale Staten van Oost-Vlaanderen.

De opstand te Nevele

De twee politieke tegenstanders

Jacobus Carolus Minne¹

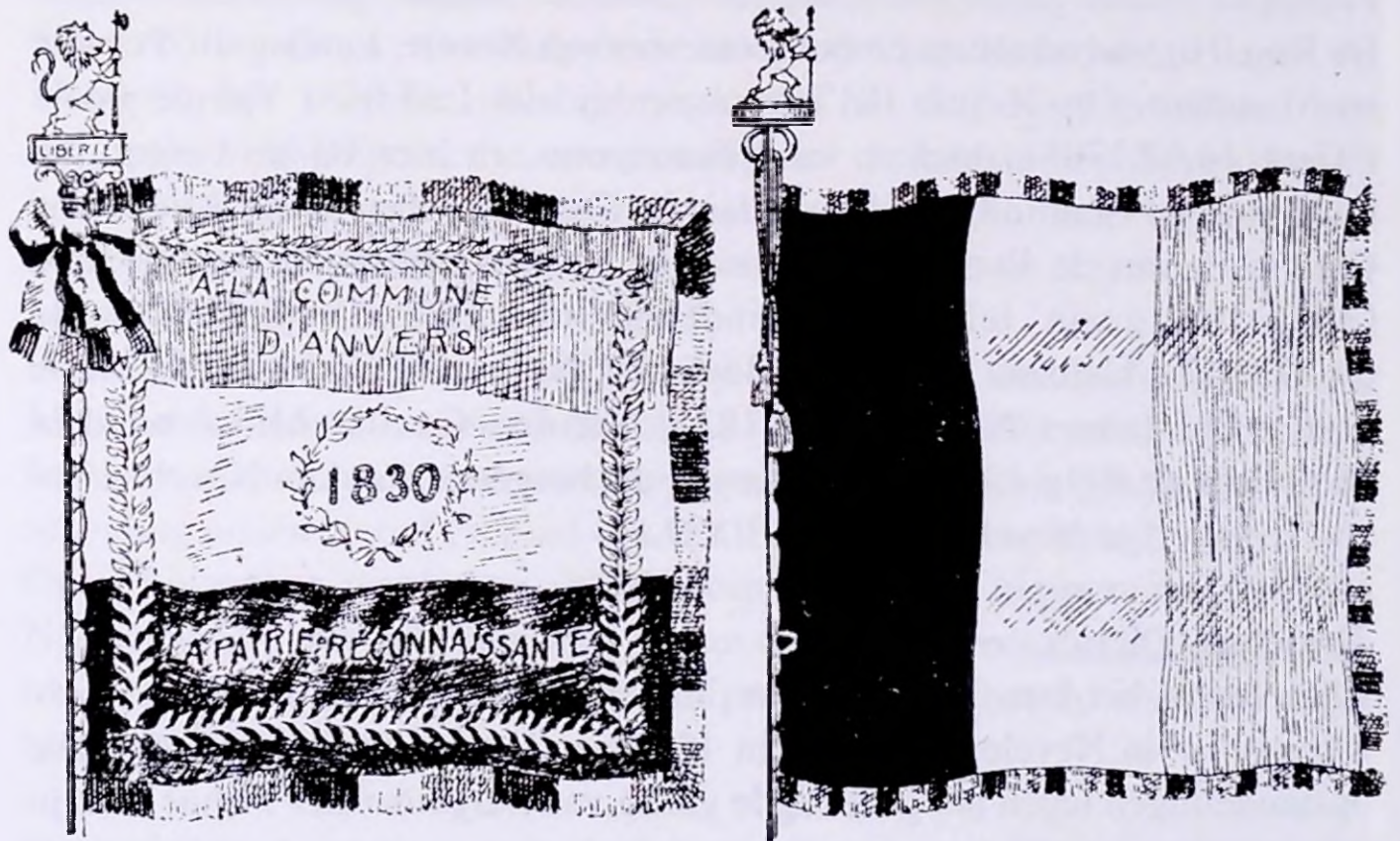
Hij werd geboren te Nevele op 18 maart 1773. Zijn ouders waren Carolus Philippus Minne (zoon van Josephus Eduardus Minne, griffier) en Joanna De Roo. Hij was advocaat en burgemeester van Nevele, Landegem, Poesele en Vosselare. Op 26 juli 1817 trouwde hij met Ludovica Van de Poele (°Gent 14.07.1788), dochter van Hieronymus, rechter bij de burgerlijke rechtbank te Gent, en van Maria Jacoba De Roo. Haar broer Ludovicus Gregorius Van de Poele was kolonel en plaatscommandant van de stad Gent. Het gezin telde drie kinderen: Gustave Adolphe (°Nevele 09.10.1819), Carolus Joannes Ludovicus (°Nevele 14.07.1822) en Marie Louise Guislaine (°Nevele 18.07.1825). Jacobus Carolus Minne werd in 1830 door de Belgische opstandelingen als burgemeester van Nevele afgezet. Hij stierf te Nevele op 27 juni 1837.

Theodorus Dierick

Hij werd in het jaar 1805 geboren in Kruishoutem en woonde als *zaakwaarnemer* in Nevele. Hij stond in 1830 aan het hoofd van de Belgische opstandelingen tegen het gevestigde gezag van burgemeester Minne en zijn gemeentebestuur. Tijdens de rellen van 2 oktober werd hij door leden van de burgerwacht, opgericht door burgemeester Minne, zwaar gekwetst. Hij overleed aan zijn verwondingen op 3 oktober om vier uur in de namiddag in het huis van Augustinus Bracke te Nevele. Zijn overlijden werd op 4 oktober 1830 aangegeven door Augustinus Bosschaert, 67 jaar, koopman en burgemeester van Nevele na Minne, en herbergier Jacobus Cannoodt, 56 jaar. Beide mannen waren burens van de overledene.²

¹ Kadoc Leuven, archief van de familie Lammens-Verhaegen, 2.3.9.10.

² GAN, Overlijdensregister van Nevele.

De Belgische vlag. De drie kleuren: zwart, geel en rood, uit de wapenschilden van de verschillende provincies werden in 1830 in onze nationale vlag opgenomen. De rode leeuw van Henegouwen, Limburg en Luxemburg; de gele leeuw van Brabant; de zwarte leeuw van Vlaanderen en Namen; eveneens het rood en geel van Luik.

De eerste vlag van 1830 met het opschrift "Aan de stad Antwerpen. Het erkentlijk vaderland", wegens het aandeel van die stad in de Belgische Omwenteling. De tweede vlag is de internationale vlag zoals ze in 1831 door het Voorlopig Bewind werd aangenomen.

Drie verslagen van de rellen van 1830

De 19e-eeuwse geschiedschrijvers Frans De Potter en Jan Broeckaert³ maken vrij uitvoerig melding van een opstand te Nevele tussen de orangisten en de patriotten in de septemberdagen van 1830. Dit is ook het eerste en enige gepubliceerde verslag van deze rellen. Jammer genoeg geven beide auteurs, zoals zo vaak, hun bronnen niet aan, zodat ik verplicht was in diverse archieven te gaan zoeken naar originele documenten en verslagen over die feiten. Bij mijn zoektocht ben ik een groot stuk vooruit geholpen door onze bestuursleden Daniël D'Hooge die me tientallen uittreksels uit het *Bestuursmemoriaal* van de provincie Oost-Vlaanderen van 1830 heeft bezorgd, en door Patrick Tuytschaever die een belangrijke bron op het spoor is gekomen in het Kadoc te Leuven.⁴

Over de opstand heb ik drie tamelijk uitvoerige verslagen gevonden: het relaas van De Potter en Broeckaert, een verslag van 3 oktober 1830 aan de gouverneur⁵ en verslagen van oud-burgemeester Minne van Nevele⁶.

Verslag van De Potter en Broeckaert

Hieronder geef ik een korte samenvatting van de feiten zoals De Potter en Broeckaert ze hebben neergeschreven.

Woensdag 29 september 1830

Burgemeester Minne roept de notabelen der gemeente samen in "De Zwaan". Besluit een burgerwacht op te richten om de openbare orde te bewaren. Patriotten, waartoe ook notabelen behoren, vinden dat het volk zijn gang moet kunnen gaan. Diezelfde avond krijgt Nevele via de kranten de tijdingen van Brussel en die veroorzaken algemene verwarring.

³ F. De Potter, J. Broeckaert, *Geschiedenis van de gemeenten der provincie Oost-Vlaanderen, arrondissement Gent*, deel 5 Nevele, Gent, 1864-1870, p. 65-67.

⁴ Kadoc Leuven, idem.

⁵ RAG, Archief provincie Oost-Vlaanderen (1830-1850), 2/1.

⁶ Kadoc Leuven, idem.

Deze stichtingsdatum van de burgerwacht klopt niet want Minne verklaart zelf dat hij reeds op 26 augustus een burgerwacht organiseerde (zie verder) en dus niet op 29 september 1830.

Donderdag 30 september 1830

Driekleurig vaandel hangt aan een huis in Nevele. De Omwentelingspartij deelt kokardes uit en organiseert zich.

Zaterdag 2 oktober 1830

Gerucht doet de ronde dat Nevele zou geplunderd worden. Burgemeester Minne laat de burgerwacht vergaderen in "De Zwaan" maar besluit niet uit te gaan tenzij het nodig zou zijn.

Om 9 uur meldt een vrouw in "De Zwaan" dat men in de herberg "Sint-Huibrecht" gewapenderhand verzamelt. De burgerwacht rukt uit en vindt op Den Hul een 300 man. Burgemeester Minne verzoekt de menigte rustig te blijven. Iemand uit het volk roept: "blijft staan" en er volgt een schot. De burgerwacht die al op weg was naar zijn lokaal keert terug en vuurt. Er vallen verscheidene gewonden, een zwaar gewonde sterft de volgende dag aan zijn verwondingen.

Uit een ander verslag blijkt dat Dierick uit Deinze pas op zondag 3 oktober met 300 man op Den Hul samenkomt.

Zondag 3 oktober 1830

Grote volkstoeloop te Nevele. Het gepeupel voorspelt heilloze gebeurtenissen. De notabelen vluchten naar Gent. Geen rellen. De hele winter is het onveilig in Nevele.

Maandag 4 april 1831 (tweede paasdag)

Vrijheidsboom wordt geplant te Nevele. De orangisten moeten hem omhelzen. De pompiers van Gent komen te paard en gewapend naar Nevele onder bevel van Van de Poele, neef van burgemeester Minne. Menigte wordt uiteengedreven.

Kolonel Ludovicus Gregorius Van de Poele was plaatscommandant te Gent en broer (geen neef!) van Jacobus Carolus Minne zijn vrouw Louise Van de Poele (°Gent 17.07.1788 - +Nevele 18.10.1838).

Verslag over de gebeurtenissen van 2 oktober 1830 van de burgerwacht van Nevele aan de burgemeester

Op 3 oktober stuurt burgemeester Minne aan de gouverneur⁷ een verslag van de onlusten op de avond van 2 oktober 1830 te Nevele.

In zijn begeleidende brief deelt hij mee: "Op heden is alles in deze gemeente gerust doch wy vreezen dat er in den namiddag of in den avond nieuwe onlusten zullen ontstaan, om alle voordere ongelukken te vermyden hebben wy een sterke wagt by een geroepen".

Hierna geef ik een zo getrouw mogelijke samenvatting van het verslag van burgemeester J.C. Minne.

Tengevolge van de tijdsomstandigheden in Nevele is sedert vier weken een burgerwacht, samengesteld uit de bijzonderste ingezetenen opgericht om eigendommen en personen te bewaken.

Na binnengelopen bedreigingen werd besloten de wacht te versterken tot 66 personen.

Enkelen zijn gewapend met geweren die voor het grootste deel versierd zijn met driekleurige linten⁸.

De wacht vergaderde reeds vanaf 6 uur in het wachtlokaal. Om 10 uur werd aan de wacht medegedeeld dat er op de wijk Den Hul een grote menigte gepeupel samengekomen was en dat Pieter Goetgeluck al mishandeld was. Daarop heeft de wacht zich naar Den Hul begeven. Iemand van de wacht nl. Joseph Antone Seriacop heeft aan de menigte in naam van de openbare orde op de meest zachtzinnige manier een kwartier lang de gevolgen van hun oproerig gedrag voorgehouden: "Ik verzoek u vrienden, de rust die wy tot alsnu hebben genooten niet te stooren aangezien de (sic) uur van zich na huis te begeven overstreken was en dat de gevolgen daar van alle thunnen nadeele zouden streken (sic)". Een van die oproerlingen heeft dan de menigte bevolen zich van "die standplaats niet te verwyderen".

Seriacop heeft hen nog eens met zachtheid aangemaand zich naar huis te begeven en aan de weldenkenden gevraagd zich bij de burgerwacht aan te sluiten. Ondertussen werd herhaaldelijk geroepen "Viva de Belgen".

⁷ RAG, Archief provincie Oost-Vlaanderen (1830-1850), 2/1.

⁸ Dit is de Belgische driekleur.

Een burgerwacht. Onder leiding van Emmanuel d'Hoogvorst wordt te Brussel een vrijwillige burgerwacht opgericht. Tot het uniform hoorden de lange blauwe kiel en de hoge hoed.

Aangezien de burgerwacht geen invloed had op de menigte hebben de leden besloten zich terug te trekken in hun wachtlokaal om er te beraadslagen.

Toen de wacht zich omkeerde om te vertrekken, heeft de menigte met luider stem geroepen “à bas het huis van Minne Burgemeester het heeft lang genoeg geduurd, à bas d’opeters van tgemeente”.

Op de burgerwacht zijn onmiddellijk twee schoten gelost en de wachters werden ook met stokken of andere wapens aangevallen. Aangezien deze aanval de menigte nog meer ophitste, was de burgerwacht van oordeel dat ze nu geweld mocht gebruiken en heeft zonder enig bevel de wapens tegen de menigte gekeerd en schoten gelost. Drie à vier personen werden gekwetst onder wie men naderhand de gebroeders Theodorus en Bernardus Dierick herkende. De eerste was levensgevaarlijk getroffen in de buik.

Hierop is de menigte uit elkaar gegaan en het bleef rustig die nacht.

Als gevolg van de aanval met stokken of andere wapens heeft iemand van de burgerwacht nl. de heer De Deurwaerder rijksontvanger, enkel gewapend met een stok, een wonde in het aangezicht gekregen.

Dit verslag werd opgemaakt in het wachtlokaal om twaalf uur ‘s nachts en is ondertekend door de aanwezige leden van de burgerwacht.⁹

Op 19 oktober 1830 schreef burgemeester J. C. Minne van Nevele aan de gouverneur van Oost-Vlaanderen een relaas¹⁰ van de feiten die zich in september-oktober 1830 te Nevele hebben voorgedaan.

De brief van Minne is in het Frans gesteld; ik geef hierna een zo getrouw mogelijke vertaling en laat Minne zelf aan het woord.

26 augustus 1830

Een dag nadat de revolutie was losgebarsten in Brussel bracht een inwoner van Nevele mij een briefje dat hij gevonden had in de Molenaarsstraat¹¹. Het bevatte een oproep tot de inwoners om mij te vermoorden, mijn huis en dat van andere *particulieren*¹² van Nevele te verwoesten en in brand te ste-

⁹ In een later tijdschrift zal ik de namen van deze leden publiceren.

¹⁰ Kadoc Leuven, archief van de familie Lammens-Verhaegen, 2.2.9.10.

¹¹ Nu de C. Vander Cruyssenstraat.

¹² Een particulier of bijzondere is een privaat persoon, iemand die geen of een zelfstandig beroep uitoefent.

ken; om het gemeentebestuur van Nevele te verjagen en om vervolgens hetzelfde te doen in de omliggende gemeenten en in Gent.

Hoewel het geschrift een beetje veranderd was, kon men toch vermoeden wie het briefje had geschreven.¹³ Ik geloofde niet erg aan die bedreigingen, maar meende toch op aanraden van de gouverneur een gemeentelijke wacht te moeten oprichten en riep dagelijks een 20-tal van de meest vooraanstaande inwoners van de gemeente op die allemaal vast van plan waren om de orde te handhaven en plunderingen te vermijden.

Donderdag 30 september 1830

Op donderdag 30 september vernam ik dat Theodore Dierick de inwoners had opgeroepen om zich om twee uur na de middag te begeven naar herberg "Het Lammeken"¹⁴ te Nevele. Vele burgers zijn er naartoe gegaan en er werd een oproep gedaan om een burgerwacht op te richten. Hierop antwoordden velen dat ze hiervoor tegen 4 uur door de burgemeester waren opgeroepen en dat ze geen enkele andere wacht wilden dan die van de burgemeester.

Tegen 4 uur ging ik naar herberg "De Zwaan"¹⁵ op de Markt van Nevele waar het wachtlokaal is en ik vond er de inwoners op post. Theodore Dierick weigerde deel uit te maken van die burgerwacht en gaf als reden op dat hij geen uniform had en niets te riskeren had. Een zekere Augustin Bosschaert trok zich terug omwille van zijn leeftijd en uitte kritiek op mijn keuze van de chef die ik voor die dag had aangeduid. De wacht deed zijn gewone dienst.

Vrijdag 1 oktober 1830.

Theodore Dierick kwam 's avonds terug van Gent, liep langs de herbergen, ging te keer tegen het gemeentebestuur en vooral in herberg "De Roos" riep hij: "Den Borgemeester moet weg of mynen naem zal geen Dierick syn". Hij ging naar de wacht en zei dat hij er geen lid wilde van zijn.

¹³ Het verbaast me dat de burgemeester de naam van de vermoedelijke briefschrijver niet noemt.

¹⁴ In 1866 was Bruno Duchateau, *koopman en tapper*, uitbater van "Het Lammeken" op de Markt van Nevele (A. Janssens, *Herbergierstellingen in Nevele*, in *Mensen van toen*, jg. 2 (1992), afl. 2, p. 38).

¹⁵ Over dit en andere cafés die in dit artikel worden genoemd, zie in een volgend nummer mijn artikel "De oudste herbergen van Nevele".

Diezelfde avond omstreeks 9 uur kwam de wacht voorbij herberg "Sint-Huibrecht" waar Dierick zich bevond met kleermaker Ivo Becu die naast de herberg woont. Dierick riep hem in een afzonderlijke kamer, hij ging onmiddellijk naar zijn huis, verliet het dan en schoot met een pistool achter de wacht.

Zaterdag 2 oktober 1830

Op zaterdag 2 oktober omstreeks twee uur na de middag werd ik ervan verwittigd dat Dierick veel volk, vooral gepeupel, had opgeroepen om die avond samen te komen op Den Hul en dat hij hen daar drank beloofd had. Na deze verwittiging heb ik een dubbele wacht opgeroepen.

Tegen 7.30 uur verwittigde de ploegbaas van de werklieden die een werk aan het uitvoeren waren in de gemeente, mij dat iemand de werklieden was komen zeggen dat ze tegen 8 uur naar Den Hul moesten gaan om er te komen drinken. Om te verhinderen dat die vijftwintig man dat zouden doen, besloot ik hen iets meer te geven dan hun salaris en beloofde hen ook reeds voor de volgende week te betalen als ze voort zouden werken en zich rustig zouden houden. Ik slaagde erin een twintigtal van hen te overtuigen; vier à vijf gingen naar de bende van Dierick.

Om 8 uur was Dierick op Den Hul en er kon gedronken worden in twee herbergen.

Tegen 10 uur in de avond werd de wacht verwittigd dat de bende uitspattingen beging op Den Hul, riep en brulde en Pierre Goetgeluck al mishandeld had. De wacht begaf zich naar Den Hul en vond er de bende met blijkbaar Theodore Dierick op kop, gewapend met een degenstok en twee pistolen die hij acht dagen voordien in Gent gekocht had.

De wacht sprak de bende toe en vooral Joseph Antoine Seriacop confronteerde hen met de funeste gevolgen van de wanordelijkheden die zich tegen opstandelingen zelf zouden keren. Hij riep de menigte op om uit elkaar te gaan en die scheen de vermaningen te waarderen. Toen gaf Theodore Dierick het bevel om de plaats niet te verlaten. Seriacop stelde dan voor dat de mensen met goede bedoelingen zich bij de wacht zouden aansluiten. Die riep verscheidene keren: "Vivent les Belges". De wacht hoopte er niet meer op om de samensholing uiteen te drijven en keerde terug naar het wachtlokaal om daar de noodzakelijke maatregelen te treffen om de rust te bewaren. Nauwelijks was de wacht teruggekeerd of Theodore Dierick riep herhaaldelijk: "A bas het huys van Minne burgemeester, het heeft lang genoeg geduerd, a bas d'opeters van het gemeente" en twee schoten werden gelost zonder dat iemand verwond werd.

De wacht was boos geworden door deze valse daad en vreesde een nieuwe aanval. Zij keerde uit eigen beweging terug en enkele geweerschoten werden gelost. Die hebben drie à vier personen gekwetst o.m. Theodore Dierick die dodelijk getroffen was in de buik. Zijn broer Bernard Dierick was ongevaarlijk getroffen in het hoofd en de schouder door een sabelslag. Na dit vuurgevecht ging de bende uiteen. De wacht ging terug naar zijn plaats maar wist niet dat Theodore Dierick gekwetst was.

De wacht was tegen kwart over tien terug en bracht bij mij mondeling verslag uit. Ik keurde zeker goed dat zij alle mogelijke middelen hadden ingezet om de menigte tot bedaren te brengen, wat ik hen ook altijd had aangeraden. Ik verweet de wacht wel dat ze Theodore Dierick als chef van de bende niet hadden gearresteerd. Pas een kwartier later vernam ik het ongeluk met Theodore Dierick.

Nadat ik was vertrokken, probeerde de wacht om Jean Vandervennet gevangen te nemen, die ook deel uitmaakte van de bende van Den Hul. Hij schijnt zeer gevaarlijk te zijn geweest, maar de zoekacties in twee huizen hebben niets opgeleverd.

De wacht bleef de hele nacht samen tot zondagmorgen vijf uur. Omstreeks zes uur deed het bericht de ronde dat Louis Dierick, broer van Theodore en Bernard en wonende in Deinze, driehonderd personen had samengebracht en optrok naar Nevele om de dood van zijn broer te wreken. Ze zouden het huis van de burgemeester plunderen, in brand steken en de burgemeester zelf, zijn broer¹⁶ en alle leden van de wacht vermoorden. Dit bericht bereikte het gepeupel op de markt en zorgde voor ontzetting bij de leden van de wacht en hun families. De ontzetting bereikte haar hoogtepunt door het geschreeuw en de dreigende taal van de bende. De leden van de wacht verlieten hun woning en de gemeente om te ontsnappen aan de vreselijke wraakacties door Dierick uit Deinze. Meegesleept door de algemene terreur ben ik zelf tegen de middag met mijn echtgenote en drie kinderen gevlucht naar Gent waar we nu nog steeds zijn.

Mijn broer Louis Minne, die bij mij woont, was ook lid van de wacht en heeft ook alle middelen gebruikt om de bende ervan te overtuigen uiteen te gaan. Hij was er nog mee bezig toen geweerschoten werden gelost. Dan is hij in een huis gevlucht zodat hij niet meer bij de wacht was toen zij vuurde. En toch hebben de broers van de gedode Dierick hem aangeduid als

¹⁶ Dit is Louis Minne.

moordenaar van hun broer. En het is vooral tegen hem dat de vrederechter, broer van de gedode, een onderzoek wil instellen (zie hierna).

Louis Minne is tot twee uur in de namiddag in Nevele gebleven, maar het oproer groeide van uur tot uur zodat hij de gemeente verlaten heeft samen met de heer Seriacop, secretaris en veldwachter Gheldof en zijn zoon.

De hele namiddag lang tot zes uur liep Dierick uit Deinze door Nevele, vergezeld van twee kameraden uit Deinze die gewapend waren met geweren, en van het gepeupel dat voortdurend dreigde te zullen plunderen, branden en moorden.

Enkelen van die bende bleven dreigen op zondag en op maandag. Gelukkig werden de dreigingen niet uitgevoerd.

Zondag 3 oktober

Tussen de vele demonstraties en dreigingen dat ze mijn huis zouden verwoesten en in brand steken, werd het gerucht verspreid dat het hele gemeentebestuur moest afgezet worden en een ander verkozen worden en dat de veldwachters moesten verjaagd worden.

Dinsdag 5 oktober

Op dinsdag 5 oktober werd Theodore Dierick, die aan zijn verwondingen was bezweken, om tien uur met luister begraven. Reeds vanaf 's morgens kwam voor deze plechtigheid veel volk samen en de broer van Dierick herhaalde dat hij wraak zou nemen. Om de menigte op te hitsen voerde men na de begrafenis, op dezelfde lijkbaar waarop de kist van Theodore had gestaan, de gekwetste Bernard Dierick van het huis waar hij had gelegen naar het huis van Theodore.

Na de begrafenis van Theodore Dierick maakte men van die z'n invloed op het gepeupel gebruik om de inwoners samen te roepen in een herberg in het dorp. Daar werd de heer Augustin Bosschaert tot nieuwe burgemeester gekozen¹⁷ en samen met hem vier nieuwe assessoren in plaats van twee en

¹⁷ Pas op 8 oktober 1830 had het Voorlopig Bewind besloten nieuwe gemeenteraadsverkiezingen te organiseren; Nevele was dus voor op de feiten... Het nieuwe bestuur bestond uit: Augustin Bosschaert (burgemeester), Jean Baptiste Loontjens, Jean Baptiste De Meyer, Antoine Remy Pieters, P.J. Cackaert, Carolus Van Nevel, Ivo Schelpe, Bernard Francies Vandervennet en Bernard Dierick (gemeentesecretaris).

Graaf Frederik de Mérode, broer van Felix, vrijwilliger bij het korps van de Belgische Jagers, werd zwaar gewond bij de achtervolging van de Hollanders te Berchem en overleed te Mechelen.

als secretaris de gekwetste Bernard Dierick, een jonge man van 18 jaar, en twee veldwachters¹⁸.

De nieuwe burgemeester Bosschaert, Dierick uit Deinze en enkele anderen hebben een van de vroegere veldwachters Philippe Troenick gedwongen om zijn uniform en zijn wapens af te geven en hebben hem met zijn vrouw en kinderen uit zijn huis verdreven, dat eigendom is van de gemeente.

Aangezien de andere veldwachter¹⁹ afwezig was, heeft hij hetzelfde lot niet ondergaan. Diezelfde Dierick uit Deinze heeft geweld gepleegd op twee inwoners die hij wilde gevangen nemen.

Sindsdien bleef Dierick uit Deinze zich in Nevele vertonen en riep op om zondag 17 oktober wraak te nemen. De vrederechter zette zijn onderzoek verder.

De opwinding in het dorp vermindert nu en het dorp wordt van dag tot dag kalmer.

Ik moet bekennen dat wanneer mijn huis niet verwoest is, dit toe te schrijven is aan de tussenkomst van verscheidene notabelen van de gemeente die voortdurend aan het gepeupel hebben voorgehouden dat, als ze mijn huis zouden vernielen, ook zeer veel personen hun papieren, fondsen en fortuin, die hier gedeponereerd zijn, zouden verliezen.

In deze omstandigheden neem ik de vrijheid om u te vragen om mij de mogelijkheid te bieden naar Nevele terug te keren en er in het belang van de gemeente mijn wettelijke functie als burgemeester weer op te nemen. In afwachting heb ik mijn functies overgedragen aan de heer Jean Galens, eerste assessor, die ze, naar ik verneem, tijdens mijn afwezigheid heeft waargenomen.

Samenvattend relaas van de feiten

Wanneer we de drie verslagen naast mekaar leggen, kunnen we de reellen te Nevele als volgt samenvatten.

Reeds op 26 augustus werd in Nevele een oproep gevonden tot de bevolking om burgemeester Minne te vermoorden, zijn huis te plunderen en in

¹⁸ Zoals we later zullen zien, vergist Minne zich hier; de twee veldwachters Gheldof en Troenick werden slechts door één persoon vervangen nl. Leo De Volder.

¹⁹ Louis Gheldof.

brand te steken. Om de orde te handhaven en plunderingen te vermijden organiseerde de burgemeester een dagelijkse wacht die was samengesteld uit notabelen van het dorp. Elke dag werden een twintigtal leden opgeroepen.

Op 30 september 1830 riep Theodore Dierick, zaakvoerder te Nevele, de inwoners van Nevele op om tegen 2 uur 's namiddags in herberg "Het Lammeken" samen te komen en er een burgerwacht op te richten.

Op diezelfde 30 september had ook burgemeester Minne de bevolking opgeroepen om tegen 4 uur in de namiddag in herberg "De Zwaan" samen te komen om er een burgerwacht op te richten. Zowel Theodore Dierick als de latere burgemeester Augustin Bosschaert weigerden lid te worden van de officiële burgerwacht van Jacobus Minne, wat een teken kan zijn van hun anti-Hollandse gevoelens, van hun pro-Belgische gevoelens of doodgevoel van hun opportunistische instelling. In ieder geval hadden ze al een keuze gemaakt tegen Minne.

Op vrijdag 1 oktober 1830 kwam Theodore Dierick van Gent, bezocht enkele herbergen in Nevele en in herberg "De Roos" riep hij uit: "Den burgemeester moet weg of mynen naem zal geen Dierick syn".

Dierick zocht vooral zijn aanhangers onder de bevolking van Den Hul en zijn standplaats was er herberg "Sint-Huibrecht".

Om 8 uur 's avonds was hij op Den Hul en trakteerde er in twee herbergen, een van de twee was zeker "Sint-Huibrecht".

Om 10 uur 's avonds werd de wacht ervan verwittigd dat er baldadigheden gebeurden op Den Hul. De wacht ging er naartoe, ook de twee veldwachters Gheldof en Troenick maakten er deel van uit, en vond er Theodore Dierick als chef van een bende volk.

Op alle mogelijke manieren probeerden enkele leden van de wacht, o.m. Joseph Seriacop, *schryver*, de menigte te bedaren.

Aangezien al deze pogingen tot niets leidden, besloten de leden van de wacht het voorbeeld te geven en zich terug te trekken in hun wachtlokaal. Nauwelijks waren ze hun rug gekeerd of Theodore Dierick riep weer bedreigingen tegen burgemeester Minne en vanuit de bende opstandelingen werden twee schoten gelost zonder dat iemand gekwetst werd.

De wacht werd nu boos, keerde zich om en loste enkele schoten waardoor drie tot vier personen gekwetst werden. Onder hen bevond zich Theodore Dierick. Theodore Dierick bezweek de volgende dag aan zijn verwondingen. Zijn broer Bernard werd gekwetst door een sabelslag.

Ik vraag me toch wel af of dit een toeval is dat juist de aanvoerder en zijn broer werden getroffen.

Zondag 3 oktober kwam Dierick uit Deinze, nog een broer van de overleden Theodore, naar Nevele om de dood van zijn broer te wreken. Ze hadden het weer gemunt op de burgemeester Jacobus Carolus Minne, zijn broer Louis en de leden van de wacht. De leden van de wacht, burgemeester Minne en zijn gezinsleden, enkele raadsleden en de twee veldwachters verlieten in de loop van die dag de gemeente om hun vege lijf te redden.

Op dinsdag 5 oktober werd de begrafenis van Theodore Dierick door zijn broer uit Deinze misbruikt om het volk tegen het wettelijke gezag op te hitsen. In een herberg in het dorp werd Augustin Bosschaert verkozen tot nieuwe burgemeester en veldwachter Troenick werd verplicht zijn uniform en dienstwapens af te geven en met zijn vrouw en kinderen werd hij uit zijn huis verjaagd.

Rol van de veldwachters tijdens de rellen van 1830 te Nevele en de gevolgen voor hun verdere loopbaan

In zijn studie over "De veldwachter in het spanningsveld van autoriteit en solidariteit" schrijft Filip Bastiaen: "Wat de veldwachters betreft (tijdens de Belgische Revolutie van 1830 J.L.) beschikken we over enkele gegevens van zij die zich in het orangistisch kamp bevonden. Wat we niet weten is of dat ze overtuigd orangist waren of slechts aanleunden bij de gezindheid van de burgemeester".²⁰

In dit hoofdstuk onderzoek ik welke rol de Nevelse veldwachters gespeeld hebben tijdens de Belgische Omwenteling in Nevele en wat de gevolgen van hun optreden waren voor hun verdere loopbaan.

²⁰ F. Bastiaen, *De veldwachter in het spanningsveld van autoriteit en solidariteit (het arrondissement Gent-Eeklo, 1830-1914)*, proefschrift faculteit van Letteren en Wijsbegeerte, Nieuwste Geschiedenis, RUG, Gent, 1984, p. 329.

Op de vooravond van de Belgische Omwenteling had de gemeente Nevele twee veldwachters in dienst: Louis Gheldof²¹ en Philippe Troenick²².

Philippe Troenick

In de geboorteakte van 1810 van een van zijn kinderen lezen we dat Philippe Troenick dan 32 jaar oud is en geboren is in Tervuren.²³ In 1808 woonde hij zeker nog niet in Nevele.²⁴ In een brief van 1830 aan de gouverneur schrijft hij dat hij al twintig jaar veldwachter is van Nevele. Dus moet hij omstreeks 1810 veldwachter geworden zijn. Hij was getrouwd met Desirée Mussche uit Maria-Lerne (nu Bachte-Maria-Lerne). Aangezien er toen in Nevele enkele oud-napoleonisten woonden die niet van Nevele afkomstig waren nl. Jan Kindt van Kruishoutem en Jan Coghen van Antwerpen²⁵ ga ik ervan uit dat ook Philippe Troenick uit Tervuren een in Nevele gestrande oud-soldaat uit de legers van Napoleon is. Hij was zeker niet zeer geletterd want in twee brieven heb ik zijn handtekening gevonden in zeer houderige drukletters, waarbij ik me afvraag of hij niet heeft nagetekend wat iemand hem heeft voorgeschreven. In 1835²⁶ staat de geschorste Troenick ingeschreven als *particulieren*.

²¹ Ik gebruik verder in dit artikel enkel de schrijfwijze die Louis Gheldof zelf hanteert. In de diverse documenten die ik gelezen heb komen nog volgende varianten voor: Gheldolf, Geldolf en Geldof.

²² Ik gebruik de schrijfwijze Troenick zoals die is neergepend in de geboorteakte van een van zijn kinderen op 21 december 1810. In de verschillende documenten komen nog volgende schrijfwijzen voor: Troninck, Troenieck, Tronincq, Troenicick, Trooninck, Tronninck, Troenninick, Tronnincq, Tronicq, Tronsicq.

²³ GAN, Geboorteregisters van Nevele, akte van 21 december 1810.

²⁴ RAG, Modern gemeentearchief Nevele, 14, bevolkingsregister van 1808.

²⁵ J. Van de Castele, Napoleonisten in het Nevelse, in *Het Land van Nevele*, jg. 12 (1981), nr. 4, p. 197-198 en D'Hooge, De familie Coghen "Tamboer" uit Nevele, in *Het Land van Nevele*, jg. 30 (1999), p. 225-240.

²⁶ RAG, Modern gemeentearchief Nevele, 15, bevolkingsregister van 1835.

Louis Gheldof

Louis Gheldof werd in 1780 te Nevele geboren. In 1830 was hij brigadier van de veldwachters van de 14e brigade te Nevele.²⁷ Hij moet na 1808²⁸ veldwachter geworden zijn want in dat jaar staat hij nog ingeschreven als *cabaretier* (herbergier). Zelf schrijft Gheldof in een brief van 13 december 1830 dat hij al meer dan 26 jaar zijn functie uitoefent, dus was hij omstreeks 1804 al in dienst als veldwachter. Maar in 1808 vond ik in Nevele maar één veldwachter: de 39-jarige Bernard Claeys. In 1835²⁹ verdiende de geschorste Gheldof de kost als stoeldraaier.

De veldwachters en de rellen van 1830

Wegens de onlusten in het land richt burgemeester Jacobus Carolus Minne van Nevele eind augustus 1830 een burgerwacht op waarvan ook de twee veldwachters Louis Gheldof en Philippe Troenick deel uitmaken.

Tijdens de rellen van 2 oktober op Den Hul worden door de oproerzaaiers schoten gelost op de burgerwacht die op haar beurt enkele schoten lost op de aanvallers. Hierbij wordt de aanvoerder van de samensholing Theodore Dierick gedood en zijn broer Bernard wordt zwaar gewond.

Nog diezelfde nacht stellen de leden van de burgerwacht een rapport op voor de burgemeester. Een veertigtal leden van de burgerwacht³⁰ waaronder Louis Gheldof en Philippe Troenick ondertekenen het verslag.

Als gevolg van die volksopstand van 2 oktober 1830 zijn enkele notabelen zoals burgemeester Minne, secretaris Seriacop, de ontvanger van de directe belastingen Dedeurwaerder en de twee veldwachters Louis Gheldof en Philippe Troenick verplicht de gemeente te verlaten om hun leven te redden.³¹

²⁷ RAG, Archief provincie Oost-Vlaanderen (1830-1850), nr. 438/4 (inv. nr. 352).

²⁸ A. Janssens, Herbergierstellingen in Nevele, in *Mensen van toen*, jg. 2 (1992), afl. 2, p. 35.

²⁹ RAG, Modern gemeentearchief Nevele, 15, bevolkingsregister van 1835.

³⁰ In een volgend nummer van ons tijdschrift zal ik de volledige lijst van de leden van de burgerwacht publiceren.

³¹ RAG, Archief provincie Oost-Vlaanderen (1830-1850), 438/4 (inv. nr. 352).

Het Voorlopig bewind. V.l.n.r. zittend: Gendebien, Rogier, De Potter, de Coppin, Felix de Mérode; staand: Jolly, Van de Weyer, Van der Linden, d'Hoogvorst.

Enkele opstandelingen roepen zichzelf uit tot nieuw gemeentebestuur (zie hoger), ontslaan de veldwachters Gheldof en Troenick wederrechtelijk uit hun functie³² en vervangen hen door één voorlopige veldwachter Leo De Volder. Deze De Volder is 46 jaar en wever van beroep, heeft militaire dienst gedaan en heeft tijdens zijn legerdienst een oog verloren.³³ Zo iemand was nu niet bepaald de meest geschikte kandidaat als veldwachter...

Nasleep van de rellen voor de beide veldwachters

Op 5 oktober 1830 woont de gevluchte Philippe Troenick zeker weer in zijn huis in de Hoppier³⁴ in Nevele. In een in het Frans geschreven brief gericht aan de gouverneur schrijft de steller ervan wat Troenick en zijn gezin is overkomen.³⁵

Op 5 oktober omstreeks vier uur in de namiddag kwam Louis Dierick, winkelier te Deinze, met geweld binnen bij Troenick. Hij was gewapend met een sabel en beval hem het huis te verlaten. Samen met Joseph Steyaert, molenaar te Nevele maakte hij zich met geweld meester van het huis. Met zijn wapens brak hij een koffer open en nam het geld eruit. Dan gooiden ze enkele meubelen op straat. Die werden vernield of door het gepeupel gestolen. Een tijdje later kwamen bij Troenick nog volgende Nevelaren binnen: Philippe De Meulemeester, werkman; Augustin Van Parys, werkman; Jean Beryngier, wever; Augustin Becue, leurder; Amand Wyngaert, werkman en Pierre Oppeel zoon van Charles, schoenmaker.

Ze maakten zich meester van het uniform en andere kleren van de veld-

³² RAG, Archief provincie Oost-Vlaanderen (1830-1850), 438/4 (inv. nr. 352), brief van 4 december 1830 van de districtscommissaris aan de gouverneur.

³³ RAG, Modern gemeentearchief Nevele, 1, verslag van 27 mei 1831.

³⁴ Een nu verdwenen zijstraatje van de Langemunt.

³⁵ RAG, Archief provincie Oost-Vlaanderen (1830-1850), 438/4 (inv. nr. 352), brief van 16 november 1830 van Ph. Troenick aan de gouverneur. De brief is wel ondertekend door Troenick maar duidelijk door iemand anders geschreven. Het handschrift is hetzelfde als dat waarin het gemeenteraadsverslag van 31 juli 1830 is geschreven, dus waarschijnlijk door secretaris Carolus Martinus Seriacop.

wachter en gooiden ook meubelen op straat.

Augustin Bosschaert, de nieuwe burgemeester van Nevele, droeg zelf enkele meubelen op straat in plaats van deze buitensporigheden te verhinderen. Toen de echtgenote van Troenick hem de toestemming vroeg om nog een dag in het huis te mogen blijven, antwoordde hij dat ze niet buitengezet waren om onmiddellijk te mogen terugkeren en dat dit als voorbeeld moest dienen voor de anderen. De wapens en het uniform van Troenick werden gegeven aan Leo De Volder.

Troenick had dus geen wapens en geen uniform meer en hij leefde al verscheidene dagen met vrouw en kinderen zonder onderkomen en zonder middelen van bestaan want het nieuwe bestuur gaf hem geen enkele opdracht ook niet nadat hij zich op 16 november 1830 bij de burgemeester had aangeboden om een opdracht te krijgen.

Troenick vraagt aan de gouverneur om opnieuw zijn functie te mogen opnemen en om de burgemeester te verplichten hem zijn wapens en uniform terug te geven.

Op de klacht van Troenick reageert het nieuwe gemeentebestuur in een rapport aan de districtscommissaris.³⁶

Ik geef hier samengevat het verhaal van de uitwijzing zoals het gemeentebestuur het ziet.

Veldwachter Philippe Troenick bewoonde als cipier de gevangenis van de gemeente die eigendom is van de gemeente en waarvoor ze de lasten betaalt.

Omdat hij de gemeente in de steek heeft gelaten als gevolg van de onlusten van 2 oktober 1830 heeft het voorlopig bestuur gemeend het recht te hebben om dit huis voor het openbare nut te gebruiken.

Het nieuwe bestuur beweert dat de uitwijzing uit het huis is gebeurd in de grootste orde en zonder geweld of schade en onder toezicht van de burgemeester (A. Bosschaert) en van de assessoren Loontjens en De Meyere.

Een van de twee partijen spreekt hier de waarheid niet. Troenick heeft het over geweld met een sabel en noemt zelfs de dader; het nieuwe gemeentebestuur gaat op deze aantijging niet in en maakt er zich van af met een vrij

³⁶ RAG, Archief provincie Oost-Vlaanderen (1830-1850), 438/4 (inv. nr. 352), niet gedateerd rapport (november-december 1830) van de gemeente Nevele aan de districtscommissaris.

algemeen relaas. Als getuigen haalt de burgemeester de geburen aan, maar in latere brieven van de gemeente aan de overheid lezen we dat Troenick bij de inwoners van Nevele helemaal geen sympathie genoot, dus zullen zijn burenen waarschijnlijk tegen hem getuigen.

De kleren van de gemeente die gevonden werden in het huis werden aan de voorlopige veldwachter gegeven die ze gebruikt om zijn dienst te vervullen. Uit het rapport vernemen we ook dat Troenick na de uitwijzing zich opnieuw in het huis gevestigd heeft zonder dit aan de gemeente te vragen zodat het bestuur of de politie er geen gebruik meer kunnen van maken.

Ook brigadierveldwachter Gheldof vraagt aan de gouverneur om zijn functie in Nevele te mogen verderzetten.³⁷

Tot op het ogenblik van de Belgische Revolutie had Louis Gheldof meer dan 26 jaar zijn functie tot grote voldoening van de verschillende besturen en van de inwoners van de gemeente uitgeoefend. Als gevolg van incidenten die plaatsvonden tussen de burgerwacht, waarvan hij lid was, en een samenscholing onder leiding van Theodore Dierick en waarover Gheldof op de hoogte was gebracht, heeft het nieuwe gemeentebestuur geen gebruik meer gemaakt van zijn diensten en voelde hij zich ontheven uit zijn functie.

In tegenstelling tot wat Troenick schrijft, beweren de burgemeester en raadsleden dat sinds de datum van hun onderzoek nog geen van beide veldwachters zich aangeboden had om hun dienst weer op te nemen. Om die reden moet dus de dienst uitgevoerd worden door de voorlopige veldwachter Leo De Volder.

Maar ook al zou Troenick zich aangeboden hebben (zoals hij zelf beweert) dan zou het nieuwe bestuur hem om enkele redenen toch niet in dienst meer genomen hebben. Volgens de publieke opinie in Nevele is hij een van de aanstokers van de onlusten en daarom geniet hij geen vertrouwen meer van het publiek. Het is volgens hetzelfde rapport algemeen bekend dat hij elke dag bedronken is. Dus vindt het gemeentebestuur dat hij zijn functie niet verder kan uitoefenen.

³⁷ RAG, Archief provincie Oost-Vlaanderen (1830-1850), 438/4 (inv. nr. 352), brief van Louis Gheldof van 13 december 1830 aan de gouverneur.

Het gemeentebestuur van Nevele blijft bij zijn standpunt en draagt op 18 november 1830 Leo De Volder als nieuwe veldwachter voor bij de districtscommissaris. De argumenten zijn nog steeds dezelfde: de beide veldwachters Troenick en Gheldof hebben als gevolg van de wanordelijkheden in september-oktober 1830 de gemeente verlaten en hebben sedertdien geen dienst meer gedaan en dus was de gemeente verplicht een voorlopige veldwachter aan te stellen.³⁸

Op 4 december 1830 brengt de districtscommissaris aan de gouverneur advies uit i.v.m. de klachten van beide veldwachters. Als gevolg van de volksopstand te Nevele op 2 oktober 1830 waren de twee veldwachters Louis Geldhof en Troenick verplicht de gemeente te verlaten om hun leven te redden. Door hun gedwongen vertrek werden ze allebei wederrechtelijk uit hun functie ontzet en vervangen door Leo De Volder. In afwachting van de resultaten van het gerechtelijk onderzoek moeten ze in dienst worden gehouden omdat het niet duidelijk is of ze schuldig zijn en of ze uit hun functie ontslagen moesten worden.

Op 31 januari 1831 haalt burgemeester A. Bosschaert weer zijn zelfde argumenten aan om de veldwachters niet opnieuw in dienst te nemen.³⁹ Er is een nieuw gemeentebestuur verkozen dat zich definitief handhaaft. Dit bestuur stelt vast dat Gheldof en Troenick geweigerd hebben hun plicht te doen en dat ze blijven de kant kiezen van de rustverstoorders. Daarom vraagt de gemeente hun ontslag. Bovendien is Troenick zo aan de drank verslaafd dat hij niet meer naar behoren zijn dienst kan vervullen en Gheldof is altijd heel slordig geweest in het uitoefenen van zijn taak. Weer eens vraagt het bestuur om De Volder te benoemen.

In zijn advies van 22 februari 1831 aan de gouverneur blijft ook de districtscommissaris bij zijn standpunt: zolang de resultaten van het gerechtelijk onderzoek naar de onlusten in Nevele niet gekend zijn, mag er geen

³⁸ RAG, Archief provincie Oost-Vlaanderen (1830-1850), 438/4 (inv. nr. 352), brief van het gemeentebestuur van Nevele van 18 november 1830 aan de districtscommissaris van Gent.

³⁹ RAG, Archief provincie Oost-Vlaanderen (1830-1850), 438/4 (inv. nr. 352), brief van het gemeentebestuur van Nevele van 31 januari 1831 aan de gouverneur.

beslissing genomen worden i.v.m. de twee veldwachters en Leo De Volder mag niet benoemd worden.⁴⁰

Het nieuwe gemeentebestuur reageert niet op dit advies van de districtscommissaris. Wel blijven de raadsleden er in hun beraadslaging van 7 maart 1831⁴¹ bij dat Troenick zijn huis moet verlaten en wel om volgende redenen. Een gemeentelijke burgerwacht werd ingericht en moet een wachtlokaal hebben; het huis van gewezen veldwachter Troenick behoort toe aan de gemeente en is hiervoor geschikt. Troenick echter verblijft in dit huis zonder aan de gemeente enige vergoeding te betalen. De gemeente heeft dus beslist dat dit huis op 1 april 1831 moet ter beschikking gesteld worden van de burgerwacht en dat een deurwaarder Philippe Troenick mag buitenzetten.

Op 27 maart 1831 bespreekt het gemeentebestuur van Nevele de klacht die Philippe Troenick heeft ingediend bij de gouverneur en waarbij hij zijn uniform en wapens terugvraagt en zijn achterstallige betaling vanaf 1 oktober 1830 tot op 27 maart 1831 vordert. In zijn bespreking van de vraag naar teruggave van de wapens en het uniform ontwikkelt het bestuur de nu volgende argumenten.

Als gevolg van de gebeurtenissen die hebben plaatsgevonden begin oktober 1830 was Troenick verplicht de gemeente te verlaten omdat hij actief deel had genomen aan de onlusten in de gemeente Nevele. Aangezien er dan geen veldwachter meer was, diende het nieuwe bestuur een voorlopige veldwachter aan te stellen om de orde te handhaven. De gemeente moest deze nieuwe veldwachter in deze moeilijke omstandigheden voorzien van wapens en een uniform die door Troenick waren achtergelaten maar eigendom zijn van de gemeente.

Om zwaarwichtige redenen heeft de gemeentelijke overheid de afzetting van Troenick gevraagd maar zolang hierover geen beslissing is gevallen, moet ze de voorlopige veldwachter kunnen kleden en bewapenen.

⁴⁰ RAG, Archief provincie Oost-Vlaanderen (1830-1850), 438/4 (inv. nr. 352), brief van 22 februari 1831 van de districtscommissaris aan de gouverneur.

⁴¹ RAG, Modern gemeentearchief Nevele, nr. 1, gemeenteraadsverslagen.

want de hand des Heeren heeft my geraekt. Job. 19.

Moriatur anima mea morte Justorum.
Num. 22. 10.

WEËS GEDAGTIG DE ZIEL

VAN WYLEN DEN HEER ADVOCAET

JACOBUS CAROLUS

MINNE,

Oud-Burgemeester der Gemeenten *Nevele, Landegem, Vosselaere en Poesele*; en oud Lid der Provinciale Staten van Oost-Vlaenderen,
Geboren te *Nevele*, den 18 Maerte 1773,
en aldaer overleden den 27 Juny 1837.

Het leven van eenen Christenen is de eerste proef van de maertelary. Tertull.

Gelukkig de gene die vervolging lyden voor de Regtveèrdigheyd: want het ryk der Hemelen behoort hun toe. St. Math. 5. 10.

Gelukkig dezen den welken bezorgd is voor de noodwendigheden van den armen en den behoeftigen: den Heer zal hem verlossen ten dage van droefheyd. Ps. 40. v. 1.

R. I. P.

wezen. Eccl. Cap. 9. v. 14.

Hebt medelyden met my, hebt medelyden met my, gyl. ten minsten die myne vrienden zyt,

Verlaet geen en ouden vriend, want eenen nieuwen zal een hem niet gelyk

(Kadoc Leuven, archief van de familie Lammens-Verhaegen, ca. 1820-1950)

Ook over de vraag van Troenick om zijn achterstallige wedde te ontvangen, heeft het gemeentebestuur een afwijzend antwoord klaar.

Na enkele weken afwezigheid heeft Troenick zich niet bij de (nieuwe) burgemeester of bij een van de leden van het voorlopig bestuur aangeboden en heeft dus door deze handelwijze bewezen dat hij geen enkele dienst bij de gemeente wil opnemen. Hij had zelfs de onbeschaamdheid om tegenover de burgemeester te verklaren (dus heeft hij zich toch aangeboden!) dat anderen hem hadden opgestookt om niet opnieuw in dienst te treden omdat het Voorlopig Bewind en het voorlopig gemeentebestuur van Nevele toch niet lang zouden blijven bestaan. Pas nadat hij had vernomen dat het gemeentebestuur zijn ontslag vroeg, heeft hij zich aangeboden om zijn dienst verder te zetten.

En nu worden oude koeien uit de gracht gehaald... en wordt de nalatigheid van het oude bestuur aan de kaak gesteld.

Door zijn gedrag heeft Troenick zich in de voorbije jaren zo hatelijk gemaakt bij het publiek dat het gevaarlijk zou zijn hem weer in dienst te nemen zonder hem bloot te stellen aan ongelukken. Zowel binnen als buiten de gemeente is het algemeen bekend dat hij ook dagelijks zwaar dronken was en niet meer in staat was om zijn dienst te vervullen.

De gemeenteraad is unaniem van oordeel dat er geen sprake van is zijn wedde vanaf oktober 1830 tot heden uit te betalen aangezien hij geen dienst heeft gedaan en de gemeente verplicht is die wedde te betalen aan Leo De Volder die de beide veldwachters vervangt.

Op 13 maart 1831 bieden Troenick en Gheldof zich bij de burgemeester aan om de eed af te leggen die door het Nationaal Congres op 5 maart 1831 was voorgeschreven. In aanwezigheid van de gemeenteraad heeft de burgemeester geweigerd die eed te aanvaarden. De beide veldwachters vragen aan de gouverneur wat hen de doen staat aangezien ze niet in strijd willen handelen met de voorschriften.

Ook op 27 maart 1831 richt het gemeentebestuur van Nevele een brief aan de districtscommissaris en vraagt hem alle mogelijke middelen te gebruiken opdat de gemeente Nevele de veldwachters Gheldof en Troenick zou kunnen ontslaan. Er wordt met geen woord gerept over het feit dat de beide veldwachters zich op 13 maart 1831 aangeboden hebben om de eed af te leggen in handen van de burgemeester. Wel wordt nog eens het gedrag van

beide veldwachters aan de kaak gesteld. Om te voldoen aan de wens van het publiek en om nodeloze kosten te vermijden is het nodig de veldwachters Philippe Troenick en Louis Gheldof te laten vervangen. Het is algemeen geweten, niet alleen binnen de gemeente maar ook in de omliggende gemeenten, dat de beide veldwachters door afpersing en hun gedrag aanleiding hebben gegeven tot herhaalde klachten en dat geen van beiden in de vele voorbije jaren zijn dienst heeft vervuld.

Het gemeentebestuur herhaalt zijn klachten dat Troenick niet in staat was zijn functie uit te oefenen omdat hij zich voortdurend in cafés bevond en dronken liep.

De enige bezigheid van Gheldof bestond erin dagelijks te gaan wandelen met Louis Minne⁴² zonder verder iets te doen. Gheldof was zo slordig en vuil dat hij nooit zijn uniform droeg en alleen zijn huis verliet met zijn slaapmuts op! Sedert hij gedwongen was te vluchten van de gemeente had Gheldof zich niet bij de burgemeester of op het secretariaat aangeboden om een of andere dienst op te nemen.

Sedert de omwenteling is het gedrag van beide veldwachters niet verbeterd. Telkens zij er de gelegenheid toe hebben, vinden zij er hun plezier in om het publiek te alarmeren met valse berichten.

Het is de wens van de gemeentelijke overheid, die alleen maar het welzijn van de gemeente voor ogen heeft, en van alle patriotten om het ontslag van die twee veldwachters te verkrijgen.

Op 5 april 1831 beslist de gemeenteraad eenparig dat Philippe Troenick zijn huis moet verlaten omdat het moet dienen als wachtlokaal voor de burgerwacht, als *gevangenhuis* en als woning voor de *provisoiren* veldwachter Leo De Volder.

Op 15 april 1831 laten Troenick en Gheldof aan de gouverneur weten dat ze zich hebben aangeboden bij de burgemeester om hun adhesie of verkleefdheid aan het Voorlopig Bewind te betuigen maar hij heeft geweigerd hun eed of adhesie te aanvaarden.

Op 27 mei 1831 stelt de gemeente Nevele aan de gouverneur drie nieuwe kandidaat-veldwachters voor ter vervanging van Philippe Troenick en Louis Gheldof. Het zijn Leo De Volder, 46 jaar, die tijdens zijn militaire dienst

⁴² De broer van burgemeester Jacobus Carolus Minne.

een oog verloren heeft en sedert 1 oktober 1830 *provisoir* veldwachter is; Leo De Ronne, 25 jaar, die gedurende zes jaar gediend heeft bij het regiment huzaren en Emmanuel Hertoge, 49 jaar, die ook zijn militaire dienst gedaan heeft; beide laatsten zijn inwoners van Nevele en van zeer goed gedrag.

Enkele dagen later, op 30 mei 1831, worden bij besluit van de gouverneur beide veldwachters voorlopig geschorst in afwachting dat het resultaat van het gerechtelijk onderzoek bekend is.⁴³

Het parket bij de rechtbank van eerste aanleg te Gent laat op 2 juni 1831 aan de gouverneur weten dat de veldwachters op 2 oktober 1830 enkel hun plicht hebben gedaan.

In een schrijven van 13 december 1831⁴⁴ verwijst Louis Gheldof naar de uitspraak van de Kamer van Inbeschuldigingstelling bij het Hoog Gerechtshof van Brussel die de burgerwacht van Nevele buiten vervolging stelt. Door dat oordeel is ook Gheldof van elke vervolging vrijgesteld en dus vraagt hij om zijn functie van brigadierveldwachter van Nevele weer te mogen opnemen omdat dit zijn enige bron van inkomsten is om zijn talrijk gezin te kunnen onderhouden. Ook vraagt hij aan de gouverneur om aan de burgemeester op de dragen hem zijn achterstallige wedde sedert 1830 te betalen.

Ook Troenick richt zich op 28 juli 1832 tot de gouverneur om zijn achterstallige wedde van 129 gulden 93,5 cent van de gemeente Nevele te ontvangen. Maar ook nu laat de gemeente weten dat ze er niet aan denkt omdat ze Leo De Volder, de vervanger van Troenick, sedert 2 oktober 1830 betaalt en omdat Troenick op 30 mei 1831 door de gouverneur uit zijn ambt is onttrokken en De Volder in zijn plaats is benoemd. Bovendien heeft Troenick met de burgemeester gespot "naer dat zelfs den heer Burgemeester hem gevraagd hadde of hy hem wilde erkennen voor Burgemeester eenige dagen na

⁴³ RAG, Archief provincie Oost-Vlaanderen (1830-1850), 438/4 (inv. nr. 352).

⁴⁴ RAG, Archief provincie Oost-Vlaanderen (1830-1850), 438/4 (inv. nr. 352), brief van Louis Gheldof van 13 december 1831 aan de gouverneur.

de kiezinge en heeft geantwoord van neen als dat het provisoir wel haest zoude gedaen geweest zyn en hem zulks verboden was.”

Op 20 april 1833 vraagt het gemeentebestuur nog eens aan de gouverneur om de veldwachters Gheldof en Troenick definitief te ontslaan en Leo De Volder te benoemen in hun plaats.

Op 15 december 1834 beraadslaagt het gemeentebestuur over het verzoekschrift dat Louis Gheldof bij de gouverneur heeft ingediend om zijn achterstallige betalingen te ontvangen. In diezelfde brief vraagt hij ook of hij nu definitief is ontslagen.⁴⁵ Gheldof maakt aanspraak op zijn bijdrage als brigadier van 1 januari 1830 tot 30 mei 1831, nl. de som van 179,89 frank. Ook laat hij zijn rechten gelden op zijn jaarwedde als veldwachter van 1 oktober 1830 tot 30 mei 1831, nl. de som van 120 frank. Het bestuur is echter van mening dat hij onwaardig is om zijn bediening nog uit te oefenen; de raad wil niet meer terugkomen op vroeger genomen beslissingen en stemt niet toe in het uitbetalen van beide achterstallige weddes.

In een brief van 8 december 1836 neemt het gemeentebestuur een bocht van 360 graden. De raadsleden verwijzen naar de schorsing van beide veldwachters op 30 mei 1831. Zij wijzen erop dat het gedrag en de denkwijze van Gheldof veel verbeterd zijn en dat hij nog steeds geschikt is om de dienst van veldwachter uit te oefenen; Philippe Troenick echter is door zijn gedrag en zijn dagelijkse dronkenschap ongeschikt om nog verder dienst te doen. Het gemeentebestuur stelt aan de gouverneur voor om Gheldof weer in zijn functie op te nemen en De Volder definitief te benoemen in de plaats van Troenick.⁴⁶

Eindelijk wordt deze hele zaak afgesloten op 24 december 1836. In zijn brief aan de gemeente laat de gouverneur weten dat Louis Gheldof opnieuw opgenomen wordt als brigadierveldwachter en dat Leo De Volder definitief benoemd is tot veldwachter ter vervanging van Philippe Troenick.

⁴⁵ RAG, Modern gemeentearchief Nevele, nr. 1, gemeenteraadsverslagen.

⁴⁶ RAG, Archief provincie Oost-Vlaanderen (1830-1850), 438/4 (inv. nr. 352), brief van 8 december 1836 van de gemeente Nevele aan de gouverneur.

Samengevat

De beide Nevelse veldwachters Troenick en Gheldof stonden tijdens de rellen van september-oktober loyaal achter hun burgemeester Jacobus Carolus Minne. Om hun leven en dat van hun gezin te beschermen na de doodslag op Theodore Dierick moesten ze met andere notabelen uit Nevele vluchten. Van deze afwezigheid hebben de leiders van de opstandelingen, de patriotten dus, gebruik gemaakt om zichzelf in het zadel te heffen als nieuw gemeentebestuur en om de veldwachters te vervangen door Leo De Volder. Na een jarenlange procedureslag werd Louis Gheldof in zijn functie hersteld en werd Philippe Troenick definitief ontslagen en vervangen door Leo De Volder.

Juridische nasleep voor het gewezen gemeentebestuur en de burgerwacht

Het eerste verslag over de onlusten te Nevele werd op 3 oktober 1830 opgesteld door burgemeester Minne en opgestuurd naar de gouverneur (zie hoger).

In een proces-verbaal⁴⁷ stelt Frederick Dierick, broer van de overleden Theodore en van de gekwetste Bernard Dierick enkele personen verantwoordelijk voor de aanslag op zijn beide broers. Hoe hij tot die beschuldigingen komt, is niet duidelijk, of hij een onderzoek heeft ingesteld kon ik uit zijn PV niet uitmaken. Zijn vooringenomenheid is des te duidelijker. In de aanhef van zijn PV schrijft hij: "...eene vrede moord met voorbedenking", met voorbedachten rade dus maar hoe hij tot dat besluit komt, is mij een raadsel.

Hij is wel heel voorzichtig in zijn taalgebruik en schrijft in de voorwaardelijke wijs "dat de daders en medepligtige ... *zouden* zijn de volgende leden van de burgerwacht: burgemeester Minne "wegens opstokking (sic) en aenporringe" (wegens opstoking en aanzetten tot); Louis Minne, zijn broer; Seriacop, gemeentesecretaris; Joseph Seriacop, *practezyn*⁴⁸; Eduard Gaelens, *Schryver* en het gemeentebestuur; de twee veldwacters; Charles De Bakker, koopman; Jan en Pieter van der Cruyssen en Emmanuel ver Cruysse (sic) *vader der zelve twee voornaemde*; Judocus Clement⁴⁹.

⁴⁷ Kadoc Leuven, idem.

⁴⁸ Zaakwaarnemer.

⁴⁹ Dit is Judocus Clement Lovaert!

Op 16 december 1830 schrijft burgemeester A. Bosschaert een in het Frans opgestelde brief aan de *Commissaire du Gouvernement*. Hij vindt dat het zijn plicht is de namen op te geven van de getuigen van de moord op Theodore Dierick, de moordpoging op Bernard Dierick en de gewelddaden van 2 oktober 1830 op *den schoolmeester Dhoore* te Nevele omdat het PV van vrederechter Frederick Dierick als nietig wordt beschouwd en er geen verslag zou zijn opgestuurd aan het Openbaar Ministerie. Bosschaert vermeldt in zijn brief een lijst van 16 *dadere* ofte *medepligten*. Het zijn: Karolus Minne, gewezen burgemeester; Louis Minne, *particulieren*; Karel Seriacop, *Secrétaire*; Joseph Seriacop, *Schryver*; Louis Gheldof, *veldwagtere*; Philippe Tronicq, *veldwagtere*; Karel de Backer, koopman, Joannes vander Cruyssen; Amandus Vander Cruyssen, bloempelder⁵⁰; Pierre Vander Cruyssen; Judocus Lovaert, *gezegd Clemens Smet*; Leo Claeys, *Barbier*; Francies Dhaeyere, koopman; Bened(ict)us Verleyen, *bode*; Dedeurwaerder, ontvanger. Er volgt dan een naamlijst van 161 personen die *van deze feiten kennis hebben en kennis geven kunnen*, dus de getuigen.⁵¹

Op 19 juli 1832 veroordeelde de Correctionele Rechtbank te Gent voor hun aandeel in de rellen van 2 oktober 1830 de volgende personen tot één maand gevangenisstraf: Bernard Dierickx (sic), *Secretaris der Regencie*⁵² van Nevele, Jan van der Vennet, koopman; Pieter Joseph Steyaert; Augustin Van Parys, *daglooner* en Leo Kneuvelds, wever te Nevele. Augustin Bracke, kleermaker, werd veroordeeld tot veertien dagen gevangenisstraf.

Volgens een arrest van het Hoog Gerechtshof te Brussel worden op datum van 2 december 1831 volgende 30 personen buiten vervolging gesteld⁵³. De nummers 1 tot en met 16 werden beschuldigd van moord op Theodore Dierick maar buiten vervolging gesteld; de nummers 3, 6 en 9 werden bovendien beschuldigd van mishandeling op de persoon van Bernard

⁵⁰ Degene die de pellen van het graan afdoet om dan het graan te laten malen (L.L. De Bo, *Westvlaamsch Idioticon*, Gent, 1892 (facsimile-uitgave, Handzame 1991), p. 133.

⁵¹ In een volgend tijdschrift zal ik deze naamlijst publiceren.

⁵² Dit is het gemeentebestuur van Nevele.

⁵³ Het arrest is in het Frans opgesteld maar ik heb het in het Nederlands vertaald en ik neem de namen over zoals die in het arrest zijn gespeld.

Dierickx (sic) en buiten vervolging gesteld. De nummers 3, 6, 8 en 10 werden ervan beschuldigd de daders of medeplichtigen te zijn aan moedwillige vernieling van het eigendom van en mishandeling op de persoon van Eugène en Louis D'hoore, maar buiten vervolging gesteld. Nummer 26 werd beschuldigd van mishandeling op de persoon van Pierre Goetgeluck maar ook buiten vervolging gesteld. Het gaat om volgende personen:

1. Louis Minne, 55 jaar, *particulier*;
2. Joseph Antoine Ser Jacob 30 jaar, zakenman;
3. Charles Martin Ser Jacob, 33 jaar, secretaris van Vosselare;
4. Jean Désiré Ghislain Dedeurwaerder, 45 jaar, ontvanger;
5. Jean François Vander Cruyssen, 23 jaar, meelhandelaar;
6. Amand Vander Cruyssen, 45 jaar, meelhandelaar;
7. Pierre Living vanter Cruyssen, 21 jaar, *particulier*;
8. Jean François van Gansbeke, 30 jaar, landbouwer;
9. Charges Louis De Backer, 34 jaar, winkelier;
10. Louis Gheldolf, 54 jaar, veldwachter;
11. Jean Vanderhoestraeten, 46 jaar, goudsmid;
12. Jean François D'haeyere, 37 jaar, linnenhandelaar;
13. Josse Lovaert, 37 jaar, hoefsmid;
14. Eduard Galens, 25 jaar, brouwer;
15. Philippe Tronick, 50 jaar, veldwachter;
16. Benoit Verleyen, 43 jaar, bode en voerman;

De nummers 17, 18, 19, 20, 21, 22 en de nummers 26, 27, 28, 29 en 30 werden beschuldigd van opstand tegen de burgerwacht van Nevele en buiten vervolging gesteld. De nummers 23, 24 en 25 werden beschuldigd van geschreven dreigingen tegen de autoriteiten van Nevele maar buiten vervolging gesteld.

17. Bernard Dierick, 19 jaar, secretaris van Nevele;
18. Jean vandervennet, 26 jaar, handelaar;
19. Pierre Joseph Steyaert, 21 jaar, molenaar;
20. Jean Baptiste Devos, 42 jaar, wever;
21. Pierre jean van Daelen, 29 jaar, dienstknecht;
22. Eugène Pauwels, 41 jaar, landbouwer;
23. Fredrique Dierickx, 30 jaar, *particulière*;
24. Françoise Van Parys, 54 jaar, *particulière*, echtgenote van Antoine Remi Peeters;
25. Augustin Bosschaert, 66 jaar, burgemeester van de gemeente Nevele,

- allemaal wonend in Nevele;
26. Augustin Bracke, 35 jaar, wever in Meigem;
 27. Ivon Becu, kleermaker (Nevele);
 28. Augustin Van Parys, molenaar (Nevele);
 29. Augustin Becu, handelaar (Nevele);
 30. Léon Kneuvelds (Nevele)

Het gerecht heeft door zijn uitspraak zeker geprobeerd de rust in Nevele te herstellen. Waarschijnlijk werd het een gespannen vrede, hiervan getuigt de deken van Nevele in 1832⁵⁴: “Reeds twee jaren lang, om reden van de revolutie, heerst hier tweedracht; daaraan verhelpen zal zeer moeilijk zijn.”

Jan LUYSSAERT, Merendree

Geraadpleegde werken:

N. Lehoucq, T. Valcke, *De fonteinen van de Oranjeberg. Politiek-institutionele geschiedenis van de provincie Oost-Vlaanderen*, deel 1, Gent, 1993.

M. Reynebeau, *Een geschiedenis van België*, Tielt, 2004.

R. Van Opbroecke, *België. De geboorte van een staat*, Roeselare, 2005.

Artikelen

M. d'Hoker, L. François, Belgische revolutie, in *Nieuwe Encyclopedie van de Vlaamse Beweging*, Tielt, 1998, p. 449-452.

De geboorte van België. Van Willem I tot Leopold I, in *Special Knack*, 6 september 2005.

De tekeningen in de tekst zijn afkomstig uit H. Delobel en H. Stalpaert, *Vroeger en nu. Geschiedenis van België voor de lagere school en de voorbereidingsklassen M.O.*, Lier, 1949.

⁵⁴ J. Van den Heuvel, A. Janssens, De dekenij Nevele. Een historische schets, Aartrijke, 1994, p. 84.

SCHENKINGEN AAN ONZE BIBLIOTHEEK EN DOCUMENTATIECENTRUM

Wij danken heel oprecht volgende personen die in de voorbije maanden waardevolle documenten, foto's of boeken geschonken hebben aan de heemkundige kring "Het Land van Nevele".

Francine De Meyer: documenten en foto's i.v.m. het verenigingsleven van Landegem;

Rosa Deolet: oude foto's van Poesele;

Walter De Smet: 18e-eeuwse documenten over Landegem en oude uitgaven van werken van Virginie Loveling en Cyriel Buysse;

Elie T'Hooft: verkiezingsblaadjes en foto's van GBN en VU.

Na inventarisatie zullen deze nieuwe documenten ter beschikking worden gesteld aan onze leden.

MEESTER EDMOND BRUYNEEL VAN ZEVEREN

Edmond Bruyneel is als burgemeester van Zeveren overleden op 6 januari 1923.¹

Na ruim 80 jaar blijft de naam Bruyneel nog levendig aanwezig in het geheugen van de inwoners van Zeveren. Dit is merkwaardig aangezien de laatste inwoner uit die stam in Zeveren verdwenen is sinds het overlijden van Eveline Bruyneel op 20 oktober 1939.

Als herinneringsteken aan de familie Bruyneel in Zeveren vonden wij twee belangrijke grafmonumenten op het kerkhof: één monument van Antoon Van Parys voor burgemeester Edmond Bruyneel² en één van de zoon en dochter van Edmond Bruyneel en familie.

Er is ook een brandraam in 1937 geschonken aan de St.-Amanduskerk in Zeveren door de weduwe van Edmond Bruyneel.

Edmond Bruyneel was, vooraleer hij burgemeester van Zeveren werd, gedurende 37 jaar onderwijzer in Zeveren. De laatste van zijn oud-leerlingen zijn thans allen overleden.

In de volgende hoofdstukken zullen wij er één wijden aan de familie Bruyneel en ons verder een beeld trachten te vormen van Edmond Bruyneel als onderwijzer, als vertegenwoordiger van zijn ambtsgenoten in de strijd voor een grotere waardering van de onderwijzer, als burgemeester en politicus.

1. De familie Bruyneel

In het oudste bevolkingsregister van Meigem over de periode 1846-1856 vinden wij in de Kouterstraat bij de familie Bruyneel:

Bruyneel Francies, veldwachter

°Meigem, 24 november 1793

gehuwd met Chabrano Rosalia, spinster

°Lotenhulle, 1805

en tien van hun vijftien kinderen.

¹ G. VAN STEENKISTE, *De burgemeesters van Zeveren*, in *Het Land van Nevele*, jg. 31, afl. 1.

² S. DE GROOTE, G. VAN STEENKISTE, *Fotoboek van Zeveren*, in *Het Land van Nevele*, jg. 28, afl. 2.

Hun zoon Karel Lodewijk is daar vermeld als klompenmaker; hij werd geboren in Meigem op 24/11/1819.

Deze Karel Lodewijk Bruyneel wordt in de bevolkingsregister van Meigem voor de periode 1856-1866 vermeld als veldwachter. Hij huwt te Grammene met Rosalia Biebuyck, die daar geboren werd in 1826. Zij wonen in de Kouterstraat 18.

Dit echtpaar krijgt volgende kinderen:

- Bruyneel Triphon, geboren in Meigem 3 april 1856. Hij wordt notaris in Machelen.
- Bruyneel Alfons, geboren in Meigem 31 augustus 1857. Hij sterft na enkele maanden in Meigem op 10 december 1857.
- Bruyneel Edmond, geboren in Meigem op 10 december 1858. Hij wordt onderwijzer in Zeveren; over hem gaat dit artikel.
- Bruyneel Desiré, geboren in Meigem op 3 september 1860. Hij wordt onderwijzer en later directeur van het Rijkswederopvoedingsgesticht in Ruiselede (St.-Pietersveld).
- Bruyneel Hortence, geboren in Meigem op 3 september 1862. Zij wordt onderwijzeres.
- Bruyneel Dymphina, geboren in Meigem op 6 oktober 1864. Zij wordt onderwijzeres.
- Bruyneel Julie Marie en haar tweelingzuster N. Josephine, geboren in Meigem op 29 september 1866. Julie wordt ook onderwijzeres.

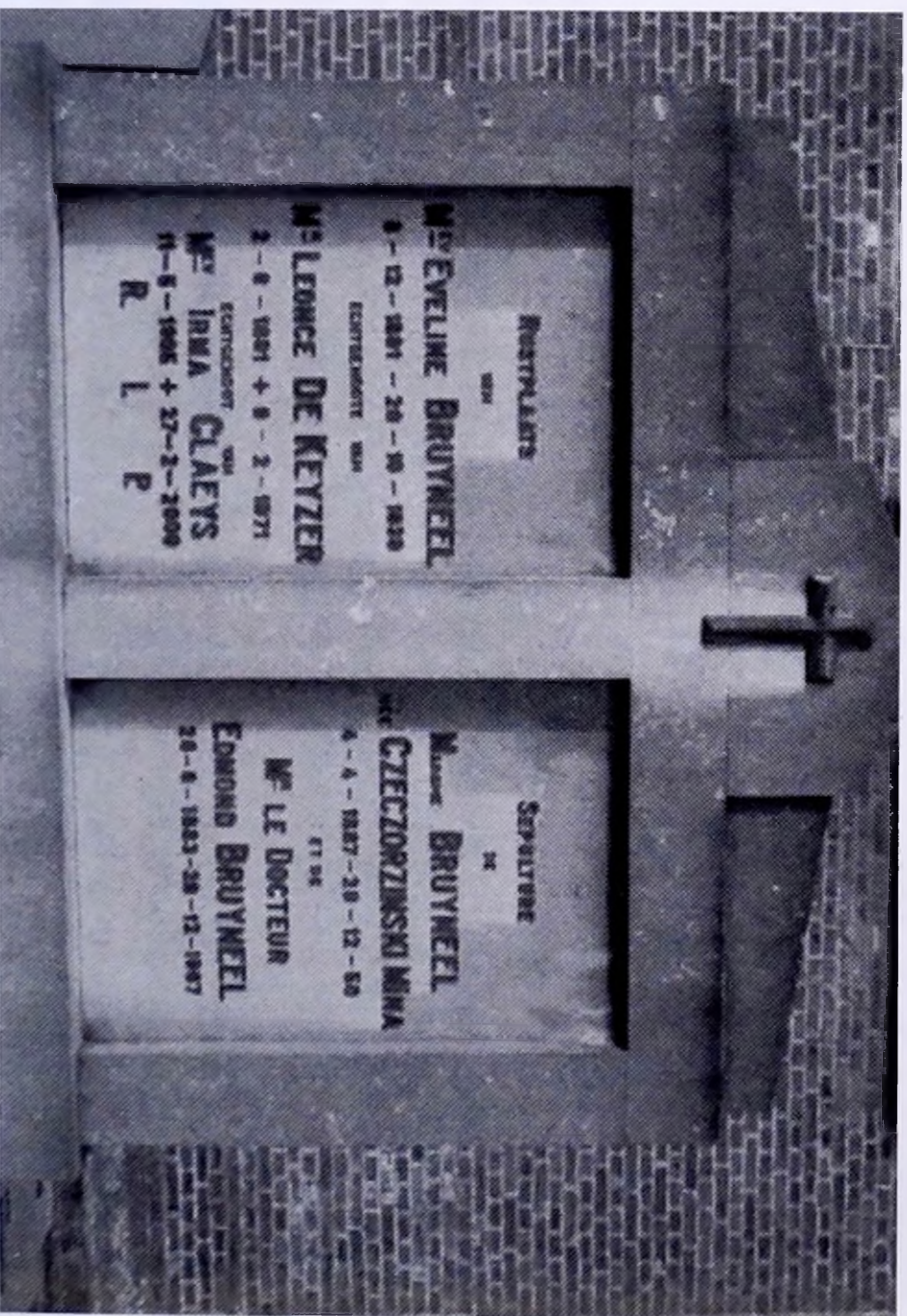
Edmond Bruyneel studeert aan de Rijksnormaalschool in Gent waar hij een van de eerste gediplomeerde onderwijzers is in 1879. Voordien waren in Gent alleen normaalleergangen.

Hij verlaat op 1 januari 1879 Meigem als hij huwt met Judith Huysman van Bellem om in haar dorp te gaan wonen. Zij werd geboren in Bellem op 18 juni 1853.

Als Edmond Bruyneel studiemeester wordt in de Rijksnormaalschool in Gent verhuist het jonge paar naar Gent. In oktober 1882, na zijn benoeming in Zeveren, komen ze er wonen in het schoolhuis, Steenweg nr. 5, nu Vinktstraat, naast de huidige gemeenschapszaal "Te Lande".

Er worden vier kinderen geboren uit dit huwelijk:

- Bruyneel Edmond Louis, geboren in Zeveren op 28/06/1883;
- Bruyneel Arsene Jozef, geboren in Zeveren op 26/07/1887;
- Bruyneel Estella Virginie, geboren in Zeveren op 04/01/1890;
- Bruyneel Eveline Marie, geboren in Zeveren op 08/12/1891.

RESTPLAATS

van

Mme EVELINE BRUYNEEL

8-12-1881 - 28-10-1958

SCHEERENHOUTE van

Mre LEONCE DE KEYZER

2-8-1881 + 8-2-1971

SCHEERENHOUT van

Mre IRMA CLAEYS

11-8-1906 + 27-2-2008

R L P

SEPULTURE

de

Mme BRUYNEEL

Mre CZEZORZINSKI MIKA

4-4-1887 - 28-12-88

ET DE

M^{re} LE DOCTEUR

EDMOND BRUYNEEL

28-8-1883 - 28-12-1987

Edmond Louis Bruyneel huwt met Mina Czczorzinski. Zij krijgen één dochter, Denise, die nu in Gent verblijft. Hij wordt geneesheer-chirurg en directeur in de Gentse kliniek in de L. De Winnestraat. Hij is een bijzonder sociaal man en heeft in zijn kliniek enkele bedden voor zijn vele persoonlijke vrienden en klanten, waaronder velen van Zeveren.

In de medische kringen wordt hij bijzonder gewaardeerd voor zijn kennis, inzicht en toewijding.

Twee van de kinderen van het echtpaar Bruyneel-Huysman wijken uit naar Noord-Amerika; namelijk Arsene Jozef en Estella Virginie in 1913.

Het vierde kind, de dochter Eveline, gaat naar Gent wonen in huwt op 16 juli 1925 met Leon De Keyzer, rustend rijkswachter en later gemeenteontvanger in Zeveren.

Zij wonen een korte tijd in Borgerhout en komen naar Zeveren wonen, nu Leeuwstraat nr. 24. Eveline Marie Bruyneel sterft in Zeveren op 20 oktober 1939 en de weduwnaar Leon De Keyzer trouwt een tweede keer met Irma Claeys van Grammene. Leon De Keyzer bleef in beide huwelijken kinderloos.

Maar keren we terug naar het gezin van meester Edmond Bruyneel.

Na de geboorte van het vierde kind Eveline Marie sterft wegens plotse kraamkoorts moeder Judith Huysman te Zeveren op 14 december 1891.

Meester Edmond Bruyneel gaat een tweede huwelijk aan te Zeveren op 9 mei 1894 met Emma Maria Dhont, geboren te Zeveren op 13 augustus 1868.

Uit dit huwelijk worden twee kinderen geboren: Clarice Marie Joseph Bruyneel op 3 december 1894 en Asterius Desiderius Bruyneel op 1 november 1895. Geen van beiden bereikt de volwassen leeftijd.

Judith Huysman wordt in Zeveren begraven op 17 december 1891 om drie uur 's middags. Het eentalig Franse doodsbericht vermeldt "*munie de tous les secours de notre Sainte Religion*".

Uit het register van de afroepingen in de St.-Amanduskerk van Zeveren weten wij dat er regelmatig missen aangevraagd werden voor de overledene, zelfs twaalf in het eerste jaar. Dit spreekt voldoende de uitlatingen tegen van tegenstrevers die beweren dat Edmond Bruyneel en zijn echtgenote vrijzinnige ongelovigen waren.

Toen men in het begin van de jaren dertig naar gegoede vrouwen zocht om de pas gestichte Boerinnenbond te organiseren, zien wij de weduwe van

Brandraam in de Sint-Amanduskerk in Zeveren.
Gift van weduwe Edmond Bruyneel in 1938.

Edmond Bruyneel als milde schenkster optreden en het voorzitterschap aanvaarden. Deze dame had een bijzonder familiale band met haar stiefdochter Eveline en woonde bij het paar Leon De Keyzer-Eveline Bruyneel in tot omstreeks 1942, toen Leon De Keyzer een tweede huwelijk aanging.

2. Als onderwijzer Bruyneel

Edmond Bruyneel werd op 19 mei 1882 in Zeveren in zeer ongunstige omstandigheden benoemd tot onderwijzer in Zeveren, als opvolger van Camiel De Decker die in Zeveren weggepest werd en ambtshalve benoemd werd als schoolhoofd van de gemeenteschool van Aalter. Er waren vrijwel geen leerlingen meer in de gemeenteschool en er heerste een sfeer van haat tegen het gemeentelijk onderwijs.

Laten wij terugkeren in de tijd om het ontstaan van die zorgelijke omstandigheden te schetsen.

Bij de onafhankelijkheid van België werd in 1831 onder druk van katholieke zijde de vrijheid van onderwijs ingeschreven in de grondwet, als reactie tegen de ontworpen en deels gevoerde onderwijspolitiek van koning Willem, tijdens de periode van het Verenigd Koninkrijk der Nederlanden van 1814 tot 1830. Willem zou het onderwijs, meer bepaald het lager onderwijs, kosteloos maken, neutraal en verplicht.

In 1842 kwam in ons land de wet Nothomb tot stand waarin grotere staats-interventie werd ingeschreven. Kardinaal Sterckx kon zijn bisschoppen overtuigen om die wet te aanvaarden omdat de Kerk toen niet in staat was om overal zelf scholen op te richten. De wet verplichtte iedere gemeente om een lagere school te bezitten maar de gemeente kon ook een vrije school aannemen. Gedurende de volgende jaren werd in de strijd tussen katholieken en liberalen aan het onderwijs nauwelijks geraakt.

Maar toen in 1878 de liberale regering Frère Orban aan het bewind kwam en de radicale liberalen nodig waren om een meerderheid te vormen, werd de vrijzinnige radicaal-liberaal Pierre Van Humbeeck de eerste titularis van het nieuw opgerichte ministerie van Openbaar Onderwijs.

In het staatsblad van 1 juli 1879 verscheen de eerste wet Van Humbeeck voor het lager onderwijs. Deze wet, veelal toen de "ongelukswet" genoemd, was zeker schatplichtig aan de antiklerikale onderwijspolitiek van Frankrijk

PERSONEN DIE HET HUISGEZIN UITMAKEN

AANWEZIG OF TIJDELIJK AFWEZIG.

(Opvolgendlijk opschrijven : het hoofd des gezins, zijne vrouw, zijne kinderen volgens ouderdom, de verwanten en andere lieden gewoonlijk met hem levende, de dienstboden en inwoonende werklieden.)

GEBOORTE.

(De plaats aanduiden, daarna de dagteekening.)

L ^a en N ^o 1	FAMILIENAAM VOLUIT HERHAALD VOOR IEDEREN PERSOON. (Het verwantschap met het hoofd des gezins aanduiden.) 2	VOORNAMEN VOLUIT GESCHREVEN. (Het geslacht aanduiden wanneer de voornamen het niet klaarlijk aanwijzen.) 3	4
A 1	Brugneel	Charles Louis	Meigem 24 ^{de} 1819
2	Brugneel	Rosalie	Meigem 10 ^{de} 1826
3	Brugneel	Gisjon	Meigem 3 ^{de} 1856
4	Brugneel	Edmond	Meigem 10 ^{de} 1858
5	Brugneel	Désiré	Meigem 3 ^{de} 1860
6	Brugneel	Léonard	Meigem 5 ^{de} 1862
7	Brugneel	Thérèse Josephine	Meigem 6 ^{de} 1864
8	Brugneel	Julie Marie	Meigem 29 ^{de} 1866
9	Brugneel	Marie Josephine	Meigem 29 ^{de} 1866

Uit het bevolkingsregister te Meigem.

Laten wij de belangrijkste punten van deze wet en de uitvoeringsbesluiten die erop volgden even memoreren. Het onderwijs, ook in de gemeentescholen, moet neutraal zijn; er zal geen godsdienst meer onderwezen worden in de openbare scholen en zedenleer en moraal zullen verplichte vakken zijn; het aantal te onderwijzen vakken wordt sterk uitgebreid met wetenschappen, aardrijkskunde, geschiedenis en meer andere vakken; er mogen geen vrije scholen meer aangenomen worden door de steden en gemeenten; de gemeenteonderwijzers moeten gediplomeerden zijn van een Rijksnormaalschool.

De Kerk met aan het hoofd de bisschoppen voerden een hard verzet tegen deze wet. Het verzet van de Kerk in ons land was zo hevig dat Rome probeerde te mildereren, tevergeefs echter. De voornaamste bezwaren van de katholieken waren: goed onderwijs is niet mogelijk zonder godsdienst; de wet Van Humbeeck ontkent de grondwettelijke vrijheid van onderwijs; de vrijheid van de gemeenten wordt geschonden; deze wet zal te zwaar wegen op de staatsfinanciën.

Elke zondag moet er in alle kerken gebeden worden tegen “de scholen zonder God en de meesters zonder geloof”. Er moeten vrije scholen opgericht worden onder de leuze “God wil het”. Wie meewerkt aan de gemeentelijke scholen wordt de communie geweigerd. Ouders, werkgevers en eigenaars worden onder druk gezet om hun gezag in de weegschaal te werpen om de gemeentescholen te boycotten.

Onder het motto “Voor de ziel van het kind” wordt de strijd tot in de kleinste dorpen hardnekkig uitgevochten. Zo ook in Zeveren.³

Ook in de inspectie voor het lager onderwijs wordt de wet Van Humbeeck “gezuiverd”. Zo zal inspecteur H. Kervijn, geboren op 9 juli 1847, ook ontslagen worden op 29 augustus 1879. Hij was inspecteur lager onderwijs geworden nadat hij 12 jaar volksvertegenwoordiger was geweest.

En in deze troebele omstandigheden komt de wijze gematigde Edmond Bruyneel als onderwijzer naar Zeveren. Het is een achtenswaardige daad die getuigt van zijn groot karakter want hij verlaat een mooie betrekking

³ G. VAN STEENKISTE, *Het onderwijs in Zeveren*, in *Het Land van Nevele*, jg. 26, afl 2.

O Croix sainte, sous ton ombre je repose
et j'espère.

PRIEZ POUR LE REPOS DE L'ÂME DE FEU

MONSIEUR

CHARLES-LOUIS BRUYNEEL

VEUF DE DAME

Rosalie Biebuyck,

Né à Meygem le 23 Novembre 1819, et y décédé
le 16 Mars 1885.

Il était bon, aimant, juste et loyal, il n'avait
que des amis parce qu'il n'avait jamais fait de
peine à personne. Seigneur, vous nous l'aviez
donné pour notre bonheur, vous nous le réclamez,
nous vous le cédon sans murmurer, mais le cœur
navré de douleur. S. Ephrem.

Mes chers enfants, répandez vos larmes sur ma
mort, mais ne soyez pas inconsolables dans votre
tristesse; que la paix où je suis entré, apaise en
vous le regret que vous avez de ma mort.

Doux cœur de Marie soyez mon refuge.

300 jours d'indulgence.

Impr. Méc. de Van Coppennolle. Frères. Deinze.

Doodsprentje van Ch.L. Bruyneel, vader van Edmond Bruyneel.

van studiemeester-begeleider in de Rijksnormaalschool in Gent om in Zeveren een uiterst moeilijke taak op te nemen. Er zijn bijna geen leerlingen meer in de gemeenteschool en onder druk van pastoor Brackman draaien de meeste inwoners van Zeveren hem liever de rug toe.

Edmond Bruyneel was een knap student. Na een inspectiebezoek tijdens zijn opleiding van onderwijzer schrijft de rijksambtenaar aan de directeur van de Normaalschool: "... *et j'ai l'honneur de vous prier de vouloir bien envoyer l'élève Edmond Bruyneel*". Van zodra hij in Zeveren komt, krijgt hij de onvoorwaardelijke steun van het gemeentebestuur onder leiding van burgemeester Cornelis.⁴ Stilaan kiezen de meeste ouders voor het degelijk onderwijs van E. Bruyneel die toch de concurrentie moet doorstaan van de katholieke school, waar koster De Decker, evenwel zonder onderwijsdiploma of -bevoegdheid, probeert de kinderen "in bedwang" te houden.

Bij tellingen van het aantal leerlingen in de gemeenteschool bij de wisseling van de regering Frère Orban en de nieuwe katholieke meerderheid onder leiding van Malou en daarna van Beernaert zijn er bij Bruyneel nu eens 55 en op een andere keer 80 leerlingen aanwezig.

Het nieuw verkozen gemeentebestuur in 1885 onder leiding van de autoritaire en radicale katholieke Eduard Lambert is niet te spreken over Edmond Bruyneel.

Zijn streven om aan iedereen, zowel meisjes als jongens, onderwijs te verstrekken en zijn houding tegenover de zogenaamde "Geuzenscholen" tijdens de grote schoolstrijd werden door de nieuwe meerderheidsgroep in Zeveren niet gewaardeerd. Zijn vriendschap met de vroegere burgemeester Cornelis werkt bij de nieuwe burgemeester Lambert als een rode lap op een stier.

Het gezag van meester Bruyneel blijft stijgen en er komen intussen veel leerlingen van Deinze, Meigem en Vinkt bij hem. Vrij vlug na de fabuleuze jaren 1880-1885 wordt de vrije katholieke school van koster De Decker gesloten bij gebrek aan leerlingen.

Het was toen nog de tijd dat de onderwijzers en onderwijzeressen jaarlijks of aanvankelijk zelfs trimestrieel een zogenaamd conferentiewerk moesten

⁴ G. VAN STEENKISTE, *De burgemeesters van Zeveren*, in *Het Land van Nevele*, jg. 31, afl. 1

Royaume de la Belgique.
Province de la Flandre Orientale.
Commune de Leveghem.

Extrait d'un acte de décès.

L'an mil huit cent nonante et un, le quatorze du mois de Décembre est décédée à Leveghem: Marie Judith Huysman, particulière, âgée de trente huit ans, née à Bellem, et domiciliée à Leveghem, fille de feu Dominique Huysman et de feu Louise De Weert, épouse de Edmond Bruyneel.

Sur extrait conforme:

Delivré à Leveghem, le 13 novembre 1913.

L'officier de l'état civil,

Ch. Verwilt

N° 104. Vu pour égalisation, par Mrs Charles Blomme, Juge de Paix du canton de Leuze, en signature au lieu de Verwilt, qualifié ci-dessus deux vingt cinq centimes.

Leuze, le 15 novembre 1913

Blomme

Overlijdensakte van de eerste vrouw van Edmond Bruyneel
(met mooie handtekening van vrederechter Blomme)

maken. Het is zeer vaak Edmond Bruyneel die op de vergaderingen van de leerkrachten met voorbeelden de manier van werken verklaart.

Meester Bruyneel zal als vertegenwoordiger van de onderwijzers van het kanton Deinze zetelen in het Fonds der Meestbegaafden⁵, wat er duidelijk op wijst dat hij in heel de streek geacht en gewaardeerd werd als onderwijzer.

Intussen kwam een zeer gegoede coadjutor E.H. Alberie Vanden Abeele, in Zeveren pastoor Amandus Felix Verhaeghe, die ziek was, bijstaan in diens pastorale taak. Het was een man met een duidelijke toekomstgerichte opvatting, ofschoon zeer koppig en uiterst conservatief op godsdienstig gebied. Dit paste volkomen in de geest van de tijd rond de eeuwwisseling.

En toch! Na ernstige gesprekken met vooral meester Bruyneel en dankzij zijn sociale ingesteldheid kwam hij tot de overtuiging dat onderwijs de bijzondere inbreng zou betekenen voor de ontvoogding van ons volk.

Na vergeefse pogingen van Edmond Bruyneel om een hulponderwijzer te krijgen in Zeveren, kwamen E.H. Vanden Abeele en meester Edmond Bruyneel tot een voorstel dat de algehele goedkeuring van het gemeentebestuur en de kerkelijke overheden kreeg.

Deze overeenkomst hield o.a. in: coadjutor A. Vanden Abeele zou met eigen kapitaal een katholieke school bouwen (en een klooster voor een zustersgemeenschap). Daar zou onderwijs verstrekt worden aan jongens en meisjes tot en met het derde leerjaar. De meisjes zouden daarna in de katholieke school blijven en de jongens moesten naar de gemeenteschool, ook zij die nog niet bekwaam waren om het vierde leerjaar te volgen.

Aan de meisjesschool werd een kleuterklas toegevoegd, in die tijd "bewaarschool" genoemd. Daarbij werd overeengekomen dat de pastoor elke week de catechismus kwam overhoren in de jongensschool.

Alle mannen die wij tijdens de laatste vijftig jaar ondervroegen en die onderwijs hadden gekregen van Edmond Bruyneel loofden zijn inzet en zijn goedheid voor zijn leerlingen.

⁵ Het Fonds der Meestbegaarden werd opgericht bij wet van 15 oktober 1921. Het doel was: bijzonder begaafde kinderen van landbouwers, arbeiders en bedienden met lage inkomsten studies laten doen in middelbare scholen (niet toepasselijk op hoger onderwijs).

Monsieur EDMOND BRUYNEEL et ses enfants EDMOND, ARSÈNE, ESTHELLE et EVELINE, Monsieur LOUIS HUYSMAN, Monsieur AMAND HUYSMAN, Madame AMAND HUYSMAN née MARIE DEN OUDEN et leurs enfants, Monsieur AUGUST HUYSMAN, Madame AUGUST HUYSMAN née EMELIE DE LANGHE et leurs enfants, Monsieur HENRI HUYSMAN, Madame HENRI HUYSMAN née LEONIE GYSELBRECHT et leurs enfants, Monsieur TRIPHON BRUYNEEL, Monsieur DÉsirÉ BRUYNEEL, Mademoiselle HORTENSE BRUYNEEL, Mademoiselle DYPHNE BRUYNEEL, Mademoiselle JULIE BRUYNEEL et Mademoiselle MARIE BRUYNEEL, ont la douleur de vous faire part de la perte cruelle et irréparable, qu'ils viennent d'éprouver en la personne de leur bien-aimée Épouse, Mère, Sœur, Belle-Sœur et Tante respective

D A M E

MARIE-JUDITH HUYSMAN

née à Bellem le 18 Juin 1853, et pieusement décédée à Zeveren le 14 Décembre 1891, après une courte maladie, munie de tous les secours de notre Sainte Religion.

Le service funèbre suivi de l'inhumation, auquel vous êtes prié d'assister, aura lieu en l'église paroissiale de Zeveren, le Jeudi 17 Décembre 1891, à 3 heures de relevée.

Ils recommandent son âme à vos pieux souvenirs.

ZEVEREN, 14 DÉCEMBRE 1891.

Wij besluiten dit hoofdstuk over de onderwijzer Edmond Bruyneel met enkele uittreksels uit de grafredevoeringen bij zijn overlijden.

De heer V. Lagrange van Deinze zegt o.a.: *“Als man en onderwijzer, recht gebleven in de gure tijden van de hevige schoolstrijd, was zijn karakter gestaald door het lijden en de vervolging die hij rond zich zag en zelf te verduren kreeg”*.

Een oud-leerling getuigt: *“Zijn leerlingen waren met de innigste gevoelens van achting en vertrouwen bezield. Zijn eerlijkheid en dienstvaardigheid waren hoog geprezen.”*

De gemeentesecretaris⁶ zegt: *“In ons midden zijn er velen die hun welstand aan de wijze lessen en raadgevingen en aan de opvoeding van Edmond Bruyneel te danken hebben.”*

3. Bruyneel als sociaal strijder

Er bestaat in die periode een zeer groot verschil tussen de wedde van de vijf categorieën onderwijzers zodat de meest sociaal bewogenen er tegen in opstand kwamen. De plattelandsonderwijzers van gemeenten met minder dan 1500 inwoners hadden als wedde maar 50% van hun collega's in de gemeenten van boven de 40.000 inwoners. De toestand voor de “hulponderwijzers”, ook de gediplomeerden, was nog slechter. Edmond Bruyneel was één van de eersten zoniet de allereerste die op de barricade ging staan. Toen hij in 1882 als onderwijzer in Zeveren werd benoemd, was dit ambt niet zeer begerenswaard, evenmin als op andere plattelandsgemeenten.

De belangrijkste grieven van de leerkrachten in het lager onderwijs gingen over het pedagogische, het financiële en het sociale.

Op pedagogisch gebied werd door de gemeentelijke onderwijzers aangeklaagd dat zij zware concurrentie moesten ondergaan van de vrije scholen waar het grootste deel van de leerkrachten niet gediplomeerd was, dat de huisvesting van de leerlingen volstrekt onvoldoende was en de accommodatie al te beperkt.

⁶ Remi Hertoghe van Deinze was toen gemeentesecretaris van Zeveren in opvolging van Jules Beresole van Lotenhulle.

Edmond Bruyneel als onderwijzer.

Op sociaal gebied werden de onderwijzers geacht te behoren tot de elite van de gemeente, maar 's lands overheid had weinig appreciatie voor de onderwijzers. Een circulaire van minister Woeste van 25 juni 1884 verbood wel onderwijzers aan politiek te doen, maar aanvaardde hen aanvankelijk toch niet als bekwaamheidskiezers.

De onderwijswedde daalde gemiddeld met 10% tussen 1884 en 1890, ofschoon de levensduurte minstens gelijk bleef. En er werd verwacht dat de onderwijzer voornaam gekleed ging en bij vele gebeurtenissen werd aan de onderwijzers financiële steun gevraagd.

Voor de bezoldigingen werden vijf categorieën voorzien met een duidelijk verschil voor onderwijzers en hulponderwijzers. Zo ontving Edmond Bruyneel als onderwijzer van een gemeente met minder dan 1500 inwoners, in Zeveren dus, een wedde die juist de helft was van de collega's in een stad als Gent.

Edmond Bruyneel zag deze toestand terecht als zeer onrechtvaardig en spande zich in om langs georganiseerde weg deze toestand te verbeteren. De ABOB (Algemene Belgische Onderwijzersbond die in 1871 als neutrale bond was opgericht) kreeg vanaf zijn dienstneming in Zeveren de algehele sympathie van Edmond Bruyneel. Ook zijn voorganger in Zeveren, Camiel De Decker, die schoolhoofd in Aalter geworden was, werd een ijverig lid van ABOB.⁷

De doelstellingen van ABOB zijn o.m. de onderlinge vriendschap en broederlijkheid onder de onderwijzers bevorderen; de achting voor de onderwijzers verhogen; de belangrijkheid van onderwijs en opvoeding bevorderen.⁸ Voorwaar prachtige doelstellingen!

⁷ Jozué De Decker, zoon van Camiel De Decker, werd tijdens de Eerste Wereldoorlog hoogleraar aan de Universiteit van Gent en voorzitter van de Commissie van Zaakgelastigden die de onafhankelijkheid van Vlaanderen vooropstelden. Zie over hem: S. DE GROOTE, *Jozué De Decker*, in *Het Land van Nevele*, jg. 23, afl. 1.

⁸ In de Katholieke Encyclopedie voor Opvoedkunde, uitgave 1954, onder redactie van Dr. V. D'Espalier schrijft A. Vanden Berghe onder trefwoord "Verenigingen" een niet objectieve bijdrage over de ABOB, zeer sterk vertekend en politiek erg gekleurd.

Het waren bijna uitsluitend gemeentelijke onderwijzers die lid werden, want de vrije onderwijzers kregen af te rekenen met bisschoppelijke tegenkantingen om tot een onderwijzersbond toe te treden. Daarenboven verdedigde ABOB alleen de gediplomeerden. De leerkrachten zonder diploma, veelal kloosterlingen, werden door ABOB dus niet verdedigd en bleven op hun honger zitten. In 1881 waren ruim 60% van de gemeentelijke leerkrachten lid van ABOB.

Wij zien dat Bruyneels onderwijzersbond, aanvankelijk politiek neutraal, er naar streeft om de onderwijzers van zowel christelijk geïnspireerde groepen als liberale leerkrachten te groeperen.

Toen echter in 1885 de gemeenteonderwijzer van Eine, Kamiel Van Caeneghem, als lid van ABOB geweigerd werd, omdat hij de doelstellingen van de nationale leiding, met Edmond Bruyneel, als hoofdman, te fel bekritiseerde, ontstond van zijnentwege een open vijandschap tegenover Bruyneel.

Van Caeneghem stichtte in Oudenaarde een onderwijzerskring "Voor God en Recht" en verzamelde een groep onderwijzers in de strijd tegen ABOB. Zo ontstaat stilaan het Christen Onderwijsverbond (COV).

En toch probeert Bruyneel samen te werken met het nieuwe COV.

Als op 3 augustus 1901 een algemene vergadering van onderwijzers gehouden wordt onder voorzitterschap van Edmond Bruyneel en hij met hulp van zijn intussen gewaardeerde medestander L. Brossé, onderwijzer van Sint-Martens-Lerne en in tegenwoordigheid van de volksvertegenwoordigers Maenhout, Braun, Anseele en Cambier een prachtige redevoering houdt over zijn strijd voor het onderwijs en het onderwijzersambt wordt er door alle aanwezigen gevraagd om die redevoering in de beide landstalen te laten drukken en over heel België te verspreiden.

De aanwezige volksvertegenwoordigers zullen de voorstellen Bruyneel overnemen in een wetsvoorstel. Dit voorstel van onze Zeverse onderwijzer is vooral gericht op de financiële verbetering van de plattelandsonderwijzers, een goede pensioenregeling en een structurele verbetering voor het gezin van de leerkrachten en de huisvesting van zowel leerlingen als leerkrachten.

Korte tijd nadien ontstaat een heftig meningsverschil tussen Roevens, intussen voorzitter van het Christen Onderwijzersverbond, en Edmond

Bruyneel. Deze laatste stelt terecht de vraag: "Waarom wil Roevens en zijn Bond tweedracht tussen de katholieke onderwijzers zaaien?"

Maar Edmond Bruyneel staat verder op de barricade. Op het Nationaal Congres van alle onderwijsverenigingen in Namen in de maand september 1900 gaat hij als afgevaardigde van zowel ABOB als COV de strijd voeren voor de opwaardering van het ambt van onderwijzer.

Onder de leiding van Edmond Bruyneel volgt de grote onderwijzersbetoging op 19 april 1903. Alle berichten en vooruitzichten daarover moeten gestuurd worden naar "Edmond Bruyneel, onderwijzer in Zeveren bij Deinze".

Op de landdag van 24 september 1903 brengt hij verslag uit in Brussel over deze betekenisvolle betoging.

Op 6 februari 1904 heeft Edmond Bruyneel in gezelschap van zijn strijdmakker Leon Brossé van St.-Martens-Lerne een onderhoud met de minister die bevoegd is voor het onderwijs. Na de periode Van Humbeeck werd het apart ministerie van onderwijs weer afgeschaft.

De minister verklaart dat hij de grieven van Edmond Bruyneel zeker niet betwist maar dat er geen financiële middelen zijn om eraan tegemoet te komen.

We zullen niet de details, de punten en komma's van de polemieken tussen Bruyneel en de nationale leiding van COV verder bespreken, maar wij durven met stelligheid beweren dat de uiteindelijke lotsverbetering van de onderwijzers in de jaren 1900 voor het grootste deel te danken is aan de inspanningen van Edmond Bruyneel.

De belangrijkste bond ABOB verloor stilaan zijn leidinggevende rol ten voordele van het Christen Onderwijzersverbond. De omstandigheden waarin dit gebeurde ontgoochelde onze sociale strijder Edmond Bruyneel, zodat hij geen weerwerk bood als de Algemene Belgische Onderwijzersbond van neutrale vereniging evolueerde naar een liberale onderwijzersbond en zelf een liberale voortrekker werd.

No 35
N^o

Nom *Bruyneel*
Naam

Prénoms *Edmond*
Voornamen

Etat civil *célibataire*
Burgerstand

Nationalité *Belge*
Nationaliteit

né à *Meuxem*
geboren te

le *10 December 1858*
den

Profession *Burgemeester*
Beroep

Résidence précédente *Gent*
Vorig verblijf

Seconde résidence
Tweede verblijf

Inscrit, Vol. *1* Fol. *12*
Ingeschreven Boek Blad

Rue *Langhem* n^o *26*
Straat n^o

le *14 Mars 1882*
den

184 + 8 mm

Signature du porteur
Handteeken des dragers
Edmond Bruyneel

Taille: *1* mètre *85* cent.
Langte: *1* meter *85* cent.

Levesy le *1 December 1921*
den

L'Officier de l'Etat civil (ou son délégué):
De Ambtenaar van den Burgerstand
(of zijn afgevaardigde):
P. Van der Vliet

Kogel Van Goethem Degrise

Vol. fol. / Book Blad

Date / Datum

D^o / Afd.

N^o / N^o

Demeures successives à
Achterevolgende woningen in

RUE - STRAAT

BURGERLIJKE STAD

ETAT CIVIL

Overleden te

Desede te

den *14 Mars 1882*
(Voir suite au verso.)
(zie keerzijde de kaart)

Kaart van "Eenzelvigheid" van Edmond Bruyneel

4. Edmond Bruyneel als burgemeester⁹

Op 18 december 1918 neemt Edmond Bruyneel ontslag als onderwijzer en vraagt zijn pensioen aan. Vanaf 16 maart 1918 was hij met ziekteverlof. Hij herstelt vlug na zijn op pensioenstelling en spant zich bijzonder in voor de regeling van de oorlogsschade van de mensen van Zeveren en randgemeenten, na de wapenstilstand van 11 november 1918. Hij komt hierbij regelmatig in botsing met het gemeentebestuur dat vooral en ten allen prijze het gevoerd bewind tijdens de oorlogsjaren wou verdedigen.

Als hij zich kandidaat stelt voor de plaats van gemeentesecretaris krijgt hij maar 1 stem op 5, een duidelijke afrekening. Maar Edmond zal zich revan-cheren. Hij weet dat de bevolking voor hem is. Hij stelt zich kandidaat met een volledige nieuwe lijst voor de gemeenteraadsverkiezingen van 24 april 1921 met de volgende kandidaten: August De Poorter, Camiel De Roo, Emiel Mortier, Cyriel Haelvoet, Theophiel De Smul en Gentiel De Vrient. Hij vraagt in één van de kiespamfletten om op de kop van de lijst te stemmen om zo de volgorde die in samenspraak is opgemaakt te aanvaarden. Er zijn natuurlijk ook naamstemmen: voor E. Bruyneel 35 stemmen, voor A. De Poorter 22 stemmen. Op de lijst van de tegenkandidaten haalt Petrus Corijn echter 25 voorkeurstemmen. Edmond Bruyneel is een oprechte democraat en hij wil dat de wens van de kiezers volstrekt geëerbiedigd wordt. Hij draagt Petrus Corijn en August De Poorter voor als schepenen. Zijn partijgenoten die met vier de meerderheid vormen, gaan met zijn zienswijze akkoord. En zo wordt het college van burgemeester en schepenen als volgt samengesteld: burgemeester Edmond Bruyneel, schepenen August De Poorter en Petrus Corijn (uit de oppositie dus).

Wegens het algemeen en groot gezag van de lijstaanvoerder van de grootste partij, Edmond Bruyneel, aanvaardt iedereen zonder problemen deze opvatting.

Wij noteerden enkele belangrijke beslissingen van de nieuwe gemeenteraad uit die korte periode van Edmonds burgemeesterschap.¹⁰

⁹ G. VAN STEENKISTE, *De burgemeesters van Zeveren*, in *Het Land van Nevele*, jg. 31, afl. 1.

¹⁰ Uit de verslagen van de gemeenteraadszittingen.

Edmond Bruyneel als burgemeester van Zeveren.

Hij verdedigt een belangrijke weddeverhoging voor de gemeentebedienden, Camiel De Decker, gemeenteontvanger, Charles De Winter, veldwachter, Remi Hertoghe, gemeentesecretaris, Frans De Ketelaere, klokluiders en Odo Coucquyt, grafmaker. Er is vooral een heftig debat over de dienstprestaties van Charles De Winter die tijdens de vorige legislatuur teruggebracht werden naar vier uur per dag. Op de gemeenteraadsvergadering van 1921 valt Edmond Bruyneel frontaal de willekeurige beslissing van de vorige raad aan. Hij neemt het woord en argumenteert: het is algemeen bekend dat de vorige raad zich liet leiden door schepenen Verdonck, die evenwel nooit het burgemeesterschap heeft bereikt; Emiel Verdonck, schoonbroer van de veldwachter, leeft in onverbiddelijke vijandschap met de veldwachter, zo maakte hij misbruik van zijn ambt om de weerloze en nederige dienaar te schaden; het is een schreeuwende onrechtvaardigheid om de veldwachter maar vier uur dienst toe te kennen, ofschoon hij de hele dag ten dienste staat van de gemeente; de argumenten van de vroegere schepenen E. Verdonck dat de vrouw van de veldwachter met de kinderen aan groenteteelt doet en een kleine zaadhandel heeft, is volstrekt onaannemelijk. Edmond Bruyneel vraagt een eensgezinde goedkeuring voor zijn voorstel om de veldwachter in al zijn rechten te herstellen en haalt zijn slag thuis.

Op die vergadering van 19 juli behaalt hij een meerderheid om het vroegere besluit van de vorige meerderheid om geen kinderen van buiten Zeveren in de gemeenteschool toe te laten te vernietigen.

Toen hij burgemeester werd benoemd, werden in Zeveren grote feestelijkheden georganiseerd op 20 juli 1921. Edmond Bruyneel zal alle kosten en uitgaven zelf dragen. Als op 17 oktober 1921 Julie Van Lancker als 100-jarige wordt gevierd, zullen de feestelijkheden uit de gemeentekas betaald worden.

Op de gemeenteraadszitting van 26 december 1922 is hij nog wel aanwezig, maar hij zal het verslag van die vergadering niet meer kunnen ondertekenen. Edmond Bruyneel overlijdt in Gent na een slepende ziekte op 6 januari 1923.

Zowel de "Gazette van Deinze" als de "Deinsche burger" brachten in een groot artikel hulde aan de wijze en gezagvolle Edmond Bruyneel bij zijn begrafenis; beide Deinse bladen spreken van een grote groep aanwezigen zowel van Zeveren, Deinze, de omliggende gemeenten, van Gent en vele andere plaatsen.

Mevrouw weduwe EDMOND BRUYNEEL;
Mijnheer en Mevrouw EDMOND BRUYNEEL en dochter;
Mijnheer en Mevrouw ARSÈNE BRUYNEEL en kinderen;
Mijnheer en Mevrouw ROY DANNER;
Mejuffer EVELINE BRUYNEEL;
De familiën BRUYNEEL. HUYSMAN en D'HONDT;

hebben de droefheid U het overlijden aan te kondigen van hun teerge-
liefden echtgenoot, vader, schoonvader, grootvader, broeder, schoon-
broeder en oom

MIJNHEER

EDMOND BRUYNEEL

**IN LEVEN BURGEMEESTER TE ZEVEREN,
VEREERD MET HET BURGERKRUIS VAN 1STE KLAS,**

geboren te Meyghem den 19 December 1858 en zachtjes ontslapen te
Gent den 6 Januari 1923, voorzien van de Rechten onzer Moeder de
H. Kerk.

De teraardbestelling zal plaats grijpen te Zeveren den DINSdag 9
JANUARI 1923, om 2 1/2 uren namiddag.

WIL HEM INDACHTIG ZIJN.

NOCH KRONEN NOCH BLOEMEN.

Zeveren, 8 Januari 1923.

Van Coppenolle-Vaernewyck — Delase

De "Deinsche burger" schrijft o.a. *"Door werk en studie mocht hij fier zijn op zijn kinderen en bijzonder op zijn oudste zoon, die in Gent als een van de vermaardste geneesheren is bekend"*. Ook buiten Zeveren wordt hij in politieke middens zeer gewaardeerd. Men vraagt hem verschillende keren om kandidaat te zijn bij verkiezingen van het parlement en de provincieraad.

Als hij in 1920 kandidaat is voor de liberale partij voor de provincieraad schrijft "Demokraat" in het socialistisch blad "Voor ons recht" op 24 november 1921: *"Wij willen allen zeggen dat wij den durf en de waardige houding van den heer E. Bruyneel gaarne erkennen en onderlijnen"*.

Zijn loopbaan als burgemeester en op ruimer politiek vlak is al te kort geweest om zijn grote kwaliteiten tot hun recht te laten komen.

Besluit

Wij hebben Edmond Bruyneel leren kennen als een gedreven maar vooral sociaal voelend man, die zijn vele grote talenten heeft aangewend om dienstbaar te zijn. Hij was een knap onderwijzer, een bekwaam strijder voor zijn collega's, zijn dorpsgenoten en velen buiten Zeveren.

Zijn grote vriendenkring heeft hij gekoesterd en in de eindfase van zijn leven zijn burgemeesterschap met grote bekwaamheid en rechtlijnigheid uitgeoefend. Die geest leefde voort in zijn kinderen en kleindochter die wij hebben gekend en gewaardeerd;

Gilbert VAN STEENKISTE, Zeveren

Henri Van Laere.
(Fotograaf Edgard Barbaix, St.-Michielsplein te Gent)

EEN MUZIKALE PASTOOR TE LANDEGEM, E.H. HENRI VAN LAERE (1943-1947)

Henri Honoré Irené Joseph Marie Van Laere werd geboren te Wachtebeke-Overslag op 2 juli 1899 en gedoopt op 5 juli 1899. Hij was het eerste kind uit het gezin Achille Van Laere geboren te Machelen op 3 februari 1870, gehuwd met Adèle Pelagie De Ceuleners te Wachtebeke.

Uit de doopakte nr. 27 te Wachtebeke. *“Anno D(omini) 1899, die 5e julii Reverendus, Dominus Alphonsus De Ceuleners, ex commissione onca, baptizavi Henricum Honoratum Ireneum Josephum Mariam, filium legitimum Achillei Van Laere, ex Machelen, et Adelie Pelagia De Ceuleners, ex Overslag (Wacht.) natum in Overslag (Wacht.) die 2da hujus, hora quinta vespertina. Suscepere Henricus Van Laere et Maria De Ceuleners.*

A. De Loose, pastor.”

Vader Achille kwam als koster-organist naar Overslag op 9 februari 1898 en logeerde bij de familie De Ceuleners waar hij de dochter Adèle Pelagie, zijn latere echtgenote leerde kennen. Op 10 januari 1901 verliet dit jong gezin Overslag en trok naar Gent waar Achille koster-organist werd van de parochiekerk Sint-Jan-Baptist.

Hij overleed te Gent op 4 augustus 1939. Henri erfde van zijn vader koster-organist de liefde voor de muziek.

Henri Van Laere werd priester gewijd op 14 juni 1924. Na de priesterwijding in 1924 wachtte hem een opleiding “gewijde muziek” in het befaamde Lemmensinstituut te Mechelen. Bij de aanvang van het schooljaar 1928-1929, werd Henri Van Laere, leraar “gewijde muziek” aan het Sint-Lievenscollege en het Bisschoppelijk Grootseminarie te Gent.

Zijn benoeming tot leraar van het Sint-Lievenscollege was een belangrijke gebeurtenis. Met knapen van het college, een mannenkoor van seminaristen en een aantal “heren van de stad” werd de eigen vorm van een Schola Cantorum weer in het leven geroepen.

In “Schola Cantorum Sint-Baafskathedraal Gent 1928-1988” schreven Roger De Keyser en Juliaan Crommelinck: “De stichtingsdatum van de Gentse Schola Cantorum kon niet achterhaald worden, maar uit de stadsrekeningen blijkt dat de zangers van de Sint-Janskerk (later de Sint-Baafskathedraal) op nieuwjaardag 1431 voor het stadsbestuur optraden in de “*Schepencamere*”. In de Acta Capitularia van de kathedraal van het jaar

Gezin Achille Van Laere, zoon rechts, Henri werd priester.
Foto ca. 1911, n.a.v. Plechtige Communie van Henri.
(Fotograaf Henri Haes, Noordstraat 46 te Gent)

1531 worden de eerste sporen gevonden.

Tevens blijkt daaruit dat toen zangers werden aangeworven uit West-Europese steden ver buiten onze grenzen.”

Jaak Nicolaas Lemmens

In “Adem”¹ schrijft Lowell Lacey, Amerikaans musicoloog, over Jaak Nicolaas Lemmens (1823-1881) jeugd en opleiding: “Hij was een belangrijk Belgisch organist, leraar en componist uit de negentiende eeuw. Hij werd geboren in 1823 in het dorpje Zoerle-Parwijs, waar hij in 1881 begraven werd. Reeds tijdens zijn korte leven van slechts 58 jaren verwierf Lemmens een grote faam en groeide de onbekende kempenzoon uit tot een internationale beroemdheid. Lemmens was in heel West-Europa bekend als vertolker, leraar en voorvechter van de Gregoriaanse muziek.

Zijn werk als professor in het orgelspel aan het Koninklijk Conservatorium in Brussel (welk ambt hij twintig jaar uitoefende) leidde tot de invoering van een nieuwsoortig orgelonderricht en slechts weinig eminente organisten lieten na hier les te volgen en raad te vragen.²

Van het Ministerie van Binnenlandse Zaken kreeg Lemmens een studiebeurs, wat hem toeliet te studeren bij de beroemde Duitse Organist Adolf Friedrich Hesse. Deze was de eerste van een nieuwe groep Duitse orgelvirtuozen. Hesse zijn capaciteiten staken ver boven die van andere buitenlandse virtuozen.

Van in het midden van de negentiende tot in de twintigste eeuw was Lemmens’ “*Ecole d’Orgue*” voor vele West-Europese conservatoria de basis voor de studie van het orgelspel. Lemmens’ naam is stilaan vergeten geworden. In de eeuw na zijn dood kennen nog slechts weinigen zijn vroegere roem en zelfs in muziek-wetenschappelijke kringen is hij zelden bekend. Waar hij vroeger, gedurende meer dan een halve eeuw een begrip was voor ieder orgelstudent, kent deze tegenwoordig niet eens meer zijn naam. In België nochtans is Lemmens’ naam op de dagen van heden het meest bekend en dit door het Lemmensinstituut.

Lemmens stichtte deze school te Mechelen in januari 1879 als “*Ecole de Musique Religieuse*”, maar later werd zij naar hem genoemd. Hij was ook de eerste directeur. Het instituut werd overgebracht naar Leuven.”

¹ Tweemaandelijks tijdschrift voor muzielcultuur 15e jaargang nummer 1 - 1979.

Het knapenkoor van het St.-Lievencollege te Gent, n.a.v. de Prijsuitdeling
Schooljaar 1930-1931 op woensdag 22 juli 1931.
Een vijftigtal knapen, sopranen en alten, met dirigent E.H. Henri Van Laere.

In de "Algemene Muziekgeschiedenis" noteert G. Petters over J.K. Lemmens: "Gedurende 21 jaar vormde hij een internationale orgelschool met leerlingen uit België, Frankrijk en Engeland. De roem en bewondering die Lemmens oogstte op zijn talrijke concertreizen in Frankrijk en Engeland waren zeer groot. Aan Cavaillé-Coll gaf hij vele waardevolle raadgevingen voor het bouwen van het nieuwe orgeltype.

De laatste jaren van zijn leven heeft hij zich ingespannen om de katholieke kerkmuziek op een hoger peil te brengen. Zijn studies en experimenten van de begeleiding van de Gregoriaanse melodieën werden met succes bekroond op de Wereldtentoonstelling te Parijs, in 1878.

Hij leerde inderdaad West-Europa weer orgel te spelen."

Het eerste optreden, onder leiding van E.H. Van Laere in de Sint-Baafs-kathedraal vond plaats op Pinksteren 1929 met de mis "Iste Confessor" van G.P. Palestrina. Kanunnik Van Der Gheyn noemde ze in "Musica" van december 1931 "een meesterlijke uitvoering" en vervolgde: "Voor het talrijk publiek dat de kathedraal vulde was dit meteen een openbaring, en deze première (om een geijkte uitdrukking te bezigen) was een muzikale gebeurtenis die een grooten weerklank vond in de Gentsche pers". Ook de getalsterkte van het koor werd vermeld: "Thans telt de Schola van Sint-Baafs 45 sopranen en 25 alti (kinderstemmen), allen leerlingen aan het Sint-Lievensinstituut; daarbij 70 mannenstemmen, waaronder 50 seminaristen en 20 liefhebbers uit de stad". Verder ging de kanunnik de lyrische toer op met: "Het is werkelijk de moeite waard op de plechtige feestdagen den E.H. Van Laere ga te slaan als hij van op zijn podium zijn massaal zangerskoor bestuurt."²

In 1935 werd de noodzaak gevoeld om een orgel te plaatsen in het koor van de kathedraal. Een omzendbrief maakte bekend: "Om onze geliefden Bisschop z.h. Exc. Mgr. Coppieters de zware lasten van zulk een onderneming te helpen dragen, en tevens de Schola Cantorum de middelen te geven een uitbreiding te nemen die past met de verhevenheid van haar doel, is er een Comité gesticht om de nodige fondsen daartoe in te zamelen." Voorzitter van het steunfonds was H. Cooreman, gemeenteraadslid. Meteen werd het "1e Jaarlijks Kunstfeest, de leden van het Steunfonds opgedragen"

² Het relaas van de Kanunnik werd uit het Frans vertaald door Dr. J. Theys, pr.

Zondag 20 juni 1943. Pastoor H. Van Laere, opgewacht ter hoogte van "Café De Linde" (verdwenen), door Cyriel Schaeck, burgemeester van Landegem van 1 januari 1942 tot september 1944. Gedeeltelijk verscho-
len: de eerste Schepen Petrus Heynssens.
(Fotoarchief "Het Land van Nevele")

aangekondigd voor 10 mei 1936 in de Schouwburgzaal "Het Volk". Op 30 september 1936 werd het prachtig orgel van de kathedraal ingewijd. Voor die gelegenheid componeerde E.H. Van Laere een Te Deum voor vier tot zes stemmen, waarin het rijke instrument een belangrijk aandeel kreeg.

In "75 jaar Schola Cantorum van de Sint-Baafskathedraal 1928-2003" lezen we over het nieuwe orgel: "Johannes Klais bouwde het voor de wereldtentoonstelling van Brussel in 1935, waar hij door een internationale jury onder vier deelnemers werd geprimeerd. Het orgel werd aangekocht op last van Mgr. Coppieters. Ze heeft vijf handklavieren en een voetklavier, 92 spelen (met 6.812 pijpen) en 122 registers, voetkoppelingen niet meegerekend".

Priester van Landegem

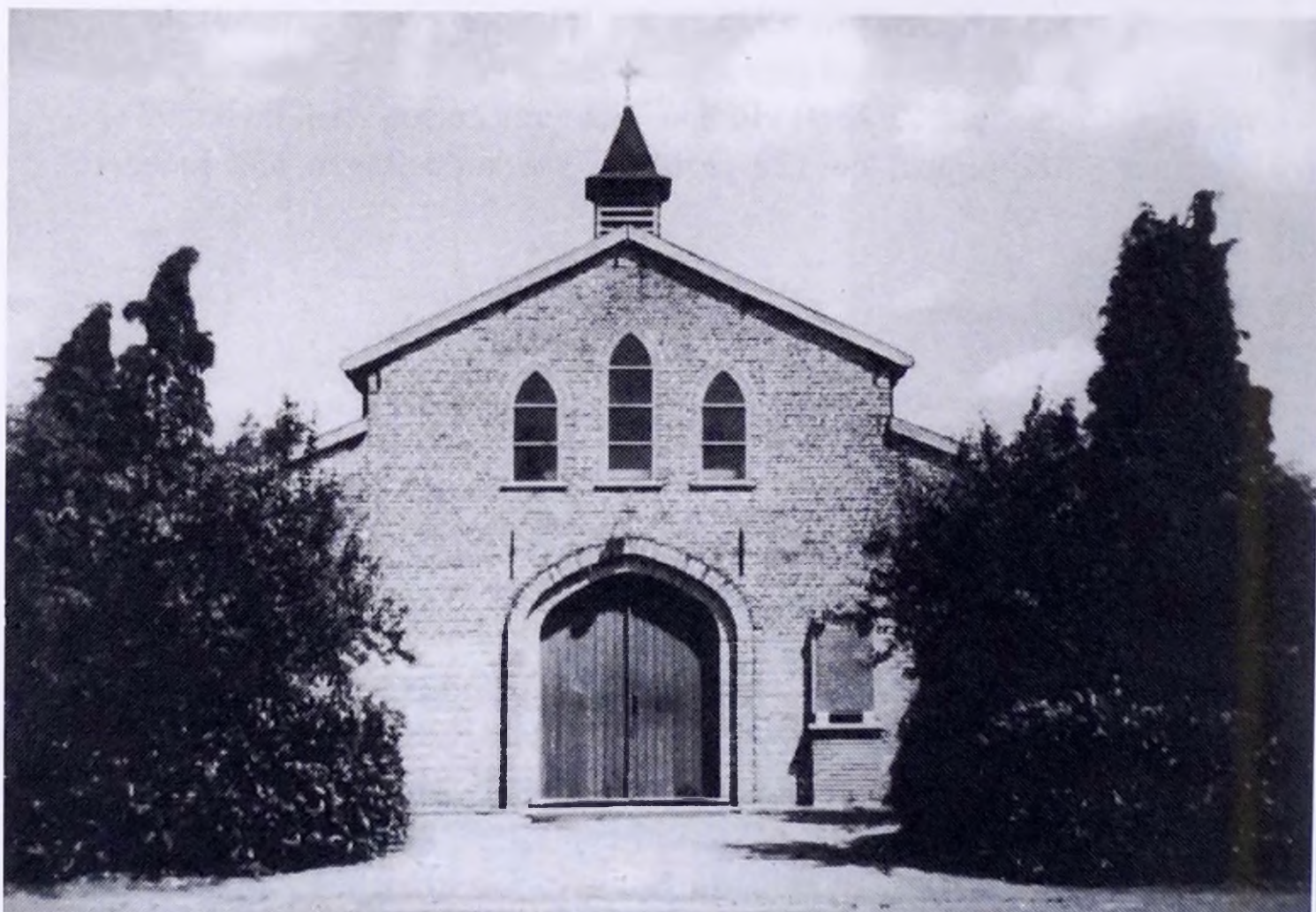
In De Landwacht³ lezen we: "Zijn Hoogw. Exc. Mgr. De Bisschop heeft benoemd tot Pastoor te Landegem. De E.H.H. Van Laere, laureaat van het Lemmensgesticht, professor in den Gregoriaanschen zang en de kerkmuziek aan het Groot Seminarie en het St. Lievenscollege te Gent."

In dezelfde krant van 16 juni 1943, noteren we: "E.H. Van Laere heeft met een uitzonderlijk talent zijn cantores gevormd tot een Schola die met de allerbeste mag gerekend worden. De feestdag van Pinksteren, Zondag 13 Juni 1943, werd tijdens de Pontificale Mis de zeer moeilijke en prachtige Mis, opus 14 van J. Ryelandt, bestuurder van het conservatorium te Brugge uitgevoerd. Achter het H. Lof van 4 ure hebben de kleine zangers aan hun geliefden dirigent de schilderij van Karel van Leirberghe als afscheidsgeschenk in intieme plechtigheid overhandigd. De oudere zangers deden hetzelfde op 2^e Sinxendag. Gedurende 16 jaar had hij de leiding van de Schola". Dit was zijn laatste grote uitvoering voor zijn benoeming tot pastoor van Landegem.

De aanstelling van den E.H. Van Laere als pastoor te Landegem

In De Landwacht van woensdag 23 juni 1943 lezen we: "De inhuldiging en aanstelling van den nieuwen herder van Landegem had Zondag 20 Juni

³ De Landwacht, zondag - maandag 30-31 mei 1943.

In deze noodkerk van Landegem vond op
zondag 20 juni 1943 de aanstelling plaats van
E.H. Van Laere.
(Fotoarchief "Het Land van Nevele")

1943 eene groote menigte uit het dorp, het omliggende en ook uit Gent naar de schoone gemeente gelokt. De glansrijke Juni-zon schitterde niet alleen in de heerlijke natuur in zomergewaad, maar zij gloorde even stralend in aller oogen, in aller harten: zoo getuigden onder meer de feestelijke versierde huizen, de passende jaarschriften.

Opgewacht door een indrukwekkende groep witte maagdekens van de E(ucharistische) K(ruistocht) passende spreuken dragend kwam Z.E.H. Pastoor Van Laere rond 15 uur aan en werd door den heer Burgemeester en de leden van het Schepencollege hartelijk verwelkomd. Talrijke bloemtui- len werden den gevierde overhandigd. Door het onderwijzend personeel werd eerst aan de jongensschool, dan aan de meisjesschool den Gezant van God hulde gebracht; verder had een begroeting plaats door de K(atholieke) S(tudentenactie) de grootere studenten, die vroegen een nieuw kerkkoor te mogen stichten en daartoe de noodige boeken als geschenk aanboden. Zij werden opgevolgd door de Congregatie. De zangers van de "Schola Cantorum" van St.-Baafs brachten hun Leider hulde. Aan de kerkdeur was het de beurt aan den kerkraad, waarna in de noodkerk de ceremoniën en de aanstelling geschieden, voorgezeten door Z.E.H. Bessems, deken van Nevele, bijgestaan door Z.E.H. Blanquaert, superior van St.-Lievens en Z.E.H. De Ceuleners, pastoor van Oordegem, oom van den gevierde. Na het gebruikelijk sermoen, werd het "Te Deum" aangeheven, gevolgd door een plechtig Lof, waaronder op hemelsche wijze, onder leiding van E.H. Dubuisson, professor aan St.-Lievens, door het knapenkoor van St.-Lievens twee motetten door Z.E.H. Van Laere gecomponeerd - "Tota Pulchra" en "Tollite Jugum" - werden uitgevoerd als laatste roerende hulde aan hun gewezen leider. 't Was waarlijk een prachtig feest, een indrukwekkende priesterhulde."

De krant besluit: "Musica est ars bene movendi: de kunst van het heerlijke bewegen. Gedurende lange jaren heeft Z.E.H. Van Laere, gehoorzamend aan de hem opgelegde taak, den maatstaf beroerd, tot het ontplooiën in heerlijken rythmus, van zang en orgelspel. Moge hij nu, zijn innige wensch voldaan zijnde, met even succes, den herderstaf hanteeren, om in ruime en vrome akkoorden den dienst van God en 't heil zijner parochianen, als een zang van trouw en liefde, tot voor den Troon van den Allerhoogste te doen opstijgen!".

Het huis van burgemeester Cyriel Schaeck, Vosselarestraat nr. 16, Landegem was voor die gelegenheid versierd met een tekst:

Een Schola-bus vertrekt
aan het college te 10.25 u.
Lunch na de Mis werd voorrien
Wij zingen voor de STICHTER
van onze Schola Cantorum.

Gezonden door de Heer,
teruggeroepen naar Zijn Vaderhuis

EERWAARDE HEER

Henri VAN LAERE

Laureaat aan het Lemmensgesticht.

Geboren te Wachtebeke op 2 juli 1899 en godvruchtig overleden
te Sint-Niklaas op 16 november 1979.
Gesterkt door het sacrament der zieken.

Priester gewijd te Gent op 24 juni 1924.

Achtereenvolgens :

Leraar aan het groot seminarie te Gent en Sint-Lievens-college;
Pastoor te Landegem en Waarschoot;
Algemene directeur van de Zusters O.L.Vrouw Presentatie Sint-Niklaas
en directeur van de Normaalschool;
Rektor van de Zusters Kindsheid Jesu te Zwijndrecht;
Rustend priester in het rusthuis H. Hart te Sint-Niklaas;

Dit melden U met christelijke aanvaarding :

Juffrouw Anna Van Laere; zijn zuster;
Heer en Mevr. Gerard De Ceuleners-Van de Wiele, kinderen en kleinkinderen;
Mevr. Henri De Ceuleners-Verkissen(+ Meuleman), kinderen en kleinkind;
Heer en Mevr. Alfons De Ceuleners-Van Waes, kinderen en kleinkinderen;
Juffrouw Martha De Ceuleners;
De familie Van Laere-Janssens; neven en nichten;
De Eerwaarde Overste en Zusters van het rusthuis H. Hart, die hem met
zoveel liefde verpleegden.
De familie Van Laere-De Ceuleners nodigen U uit samen met hen de
Eucharistie te vieren op zaterdag 24 november 1979 om 11.30 uur, in de
parochiekerk van Sint-Jozef Tereken te Sint-Niklaas.

Samenkomst aan de kerk om 11.15 uur.

Rouwadres : Tereken 18 - 2700 Sint-Niklaas.

De dertigdaagse zullen gelezen worden door de
Eerwaarde Paters Minderbroeders, Mechelen.

WEES HEM INDACHTIG IN UW GEBEDEN.

Rouwbrief Pastoor Henri Van Laere

De Burgemeester en gezin
Scheppen er veel genoeg in
Dat blijde volk van hier en verder
Komt groeten onze Lieve Herder.⁴

Eveneens werd voor de gelegenheid een spandoek gespannen over de straat van het huis van schepen Petrus Heynssens naar het huis van de overbuur schepen Demerode in de Vosselarestraat, met de volgende tekst:

De schepenen tegare
Wensen Eerwaarde pastoor Van Laere
Veel heil en zegen
Op zijn Landegemsche wegen.⁵

Het was in moeilijke omstandigheden dat Henri Van Laere pastoor werd te Landegem.

De liturgische diensten hadden plaats in een noodkerk, uitgerust met een orgel dat zeker niet voldeed aan zijn muzikaal talent.

Het was de bezettingstijd van Wereldoorlog II. De tijd van de rantsoenering, wanneer in de maand augustus van het jaar 1943 het broodrantsoen was beperkt tot 250 gram per dag en per hoofd. Men had twee messen nodig voor het snijden van de boterhammen, het ene voor het snijden, en het andere voor het afkrabben van het eerste mes, waaraan het kleverige deeg was blijven hangen.

Henri Van Laere en zijn uitvoeringen zijn bewaard in de Schola en ook in het cultuurbeeld van Gent. Voor de kerkmuziek en het kerkkoorleven van het bisdom heeft hij veel betekend. Na zijn aanstelling tot pastoor werd de algemene leiding van het koor toevertrouwd aan Kanunnik Gerard Van Durme, eveneens laureaat van het Lemmensinstituut.

Roger TUYTSCHAEVER, Gent

⁴ Medegedeeld door Guido Schaeck.

⁵ Medegedeeld door Robert Heynssens.

Bijlage - Van Laere Henri

°Wachtebeke 02/07/1889

14/06/1924: Priesterwijding

17/09/1927: Leraar Gent, St.-Lievenscollege (gewijde muziek)

17/09/1927: Leraar Gent, Grootseminarie (gewijde muziek)

25/10/1929: Directeur Gent, Zusters Kindsheid Jesu (Schreiboom)

27/05/1943: Pastoor Landegem

18/02/1947: Pastoor Waarschoot

17/08/1955: Algemeen directeur St.-Niklaas, zusters van Onze-Lieve-Vrouw Presentatie

17/08/1955: Leraar St.-Niklaas, normaalschool (godsdienst)

03/12/1966: Directeur Zwijndrecht, Zusters Kindsheid Jesu

08/09/1972: Ontslag, op rust St.-Niklaas

†St.-Niklaas 16/11/1979⁶

Met dank aan

De heer Boesman Johan, directeur St.-Lievenscollege te Gent;

Z.E.H. Laureyns Johan pastoor te Wachtebeke;

De heer Schaeck Guido te Landegem;

De heer De Keyzer Roger te Gent;

De heer Vervaeet Albert te Zaffelare;

De heer Tuytschaever Patrick te Eke.

⁶ Luc Schokkaert (ed.), *Biographisch Repertorium van de priesters van het Bisdom Gent 1802-1997. Deel II, P-Z Index.*

FREDERIK DE PESTEL (°NEVELE 1824-†GENT 1886), “MARTELAAR” VAN HET OFFICIEEL ONDERWIJS

Afkomst

Frederik De Pestel werd geboren te Nevele op 13 mei 1824 als zoon van Seraphinus¹, *schoolonderwijzer* en van Maria Rosalia Van Hoecke, *huisvrouw*. Het gezin telde zes kinderen. Op 25 januari 1839 stierf zijn moeder Rosalie Van Hoecke in de leeftijd van 45 jaar; enkele maanden later overleed zijn vader Seraphinus op 5 september 1839 in de leeftijd van 51 jaar. De vijftienjarige Frederik werd nu gezinshoofd en zette de school van zijn vader voort. Het kan nu verbazing wekken dat een vijftienjarige onderwijzer werd en gewoon zijn overleden vader kom opvolgen. Pas in 1817 werd in onze gewesten de eerste rijkskweekschool voor onderwijzersopleiding te Lier gesticht. Voordien ging een toekomstig onderwijzer meestal in de leer bij een schoolmeester, dikwijls zijn vader. Na de Belgische Revolutie in 1830 nam het episcopaat de rol van de Staat over. Tussen 1836 en 1842 werden zeven bisschoppelijke jongensnormaalscholen opgericht, o.m. in Sint-Niklaas². Het is dus mogelijk dat Frederik De Pestel als onderwijzerszoon aan deze normaalschool zijn opleiding kreeg. In ieder geval blijkt uit zijn verdere carrière dat hij een uitstekende leerkracht was.

Onderwijzer te Sint-Martens-Leerne

Zijn onderwijzerschap in Nevele duurde niet lang, want op het eind van de jaren 1840 werd hij gemeenteonderwijzer in Sint-Martens-Leerne en kreeg de taak er een school op te richten. Die school had zo'n goede naam dat ook leerlingen van de omliggende gemeenten er onderwijs volgden.

In 1849 werd hij door zijn medebestuurders van de “Maetschappij van Vlaemsche Tael-en Toneeloeffening onder de kenspreuk Moedertael en

¹ Seraphin De Pestel werd op 26 september 1821 voor drie jaar aanvaard in de “Hulp-School” van Nevele (zie: Memoriael Administratief van Oost-Vlaenderen van 1821)

² K. De Clerck, B. De Graeve, F. Simon, *Dag meester, goedemorgen zus-ter, goedemiddag juffrouw: facetten van het volksonderwijs in Vlaanderen (1830-1940)*, Tielt, 1984, p. 123-125.

Broedermin binnen Nevele” gelukkigwenst bij zijn benoeming tot gemeentelijk onderwijzer van Sint-Martens-Leerne³.

De schoolwet van 1879

De wet van 10 juli 1879 die was ingediend door minister Van Humbeeck, bepaalde dat alle gemeenten een rijkslagere school moesten oprichten en geen subsidies meer mochten toekennen aan vrije scholen; godsdienstonderwijs kwam niet meer als verplicht vak op het leerprogramma voor; de gemeente benoemde wel nog steeds de onderwijzers die voortaan gediplomeerden van een officiële normaalschool moeten zijn.

De loopbaan van De Pestel vanaf 1879

Bij de uitvoering van de wet van 1879 bleef De Pestel trouw aan zijn eed en aan zijn school. Bij de opening van de scholen had hij geen enkele leerling in zijn klas en zijn school werd op bevel van overhand gesloten. De Pestel die meer dan dertig jaar onderwijzer was geweest in Sint-Martens-Leerne, kon de toestand in deze gemeente niet meer uithouden en hij werd bij Koninklijk Besluit van december 1879 benoemd tot hoofdonderwijzer in Drongen. Omwille van zijn verdiensten werd hij bij K.B. van 20 december 1882 vereerd met het burgerlijk ereteken.

“Martelaar voor het burgerlijk onderwijs des volks”

Nieuwe beproevingen stonden hem te wachten na het verschijnen van de nieuwe (katholieke) schoolwet van 20 september 1884. Bij beslissing van de gemeenteraad van Drongen werd hij, de hoofdonderwijzer van Drongen, naar het gehucht Baarle verbannen. Negen maanden later werd de gemeenteschool van Baarle afgeschaft en De Pestel werd “in beschikbaarheid van dienst” gesteld en gedwongen zijn pensioen aan te vragen. In april stuurde hij alle stukken hiervoor in maar op de dag van zijn overlijden was op zijn pensioenaanvraag nog geen beslissing gekomen. Vanaf april 1885 tot aan

³ A. van Elslander, Cyriel Buysse: Een onbekende martelaar (Eene herinnering uit den schoolstrijd van 1879), in *Mededelingen van het Cyriel Buysse Genootschap*, jb. III (1987), p. 46.

zijn dood op 18 maart 1886 kreeg hij dan ook geen loon meer uitbetaald. Uiteindelijk vond hij een toevluchtsoord in Gent waar hij op 18 maart 1886 in penibele omstandigheden overleed.

Begrafenis op 20 maart 1886

Op zaterdag 20 maart 1886 werd hij in aanwezigheid van een grote schare oud-ambtgenoten, oud-leerlingen en vrienden begraven op het kerkhof van de Heuvelpoort te Gent. Bij het graf werd namens de officiële onderwijzers en de leden van de *Vriendenkring* een lijkrede uitgesproken door de heer Jacquet, hoofonderwijzer van Sint-Martens-Latem. Emiel De Smet, handelaar (hotelhouder) te Deinze en August Claeys, *koffijhuishouder* uit Gent, spraken een grafrede uit namens de oud-leerlingen van Sint-Martens-Lerne. Karel Loveling⁴, griffier te Gent sprak op de begrafenis “als oudste en trouwste vriend” van de overledene; ook professor Paul Fredericq sprak als vriend van de overledene.

Na de begrafenis werd een commissie opgericht, bestaande uit K. Loveling, voorzitter, H. Vander Haegen, Ed. Vander Donckt, Paul Fredericq, L. Drubbel, E. De Smet, A. Claeys, leden en P. Jacquet, secretaris. Deze vrienden van de overledene hadden zich tot doel gesteld op het graf van “*dien martelaar van het wereldlijk volksonderwijs, een nederig maar gepast gedenkteken te plaatsen*”.

Uit Deinze en Gent kwamen giften toe en op zondag 1 augustus 1886 was de commissie in staat een grafmonument voor Frederik De Pestel op het kerkhof van de Heuvelpoort in te huldigen. De inschrijvers, onderwijzers, voorstanders van het volksonderwijs, diverse maatschappijen en alle deelnemers kwamen om 15.30 uur samen in het lokaal van de “Kunst- en Letterkring” (Sint-Jansvest nr. 12 te Gent) en trokken vandaar stoetsgewijs

⁴ Carolus Loveling werd op 9 juni 1825 geboren te Nevele als Carolus Comparé, een buitenechtelijk kind van de weduwe Marie Comparé. Op 6 juni 1831 trouwde deze Marie Comparé met Hermann Loveling (°Papenburg-Duitsland 24 november 1806). De echtelieden verklaarden bij hun huwelijk dat Carolus Comparé hun kind is en vanaf dan kreeg hij de naam Carolus of Karel Loveling. Hij is een oudere broer van de gezusters Pauline, Rosalie en Virginie Lovling en een leeftijdsgenoot van Fredrik De Pestel.

met rouwkransen, muziek, vaandels en wapenborden naar de begraafplaats. Sindsdien staat op het graf de steen met opschrift: "Hier rust eindelijk in vrede onze vriend Fredrik De Pestel oud-hoofdonderwijzer te St.-Martens-Lerne en te Drongen geboren te Nevele den 13 mei 1824 overleden te Gent den 18 maart 1886. Hij bleef in 1879 getrouw aan zijnen eed werd vervolgd door de katholieke dweepzucht en stierf als martelaar voor het burgerlijk onderwijs des volks."

In 1971 vertelde Hans Melen, kleinzoon van Fredrik De Pestel, aan Jan Schepens dat zijn grootvader model had gestaan voor meester Ottevaere uit de roman *Sophie* van Virginie Loveling.⁵ In een brief van 21 december 1885 van Cyriel Buysse aan zijn tante Virginie Loveling, probeert de Nevelse auteur de personages uit dat werk van zijn tante te identificeren maar nergens noemt hij Fredrik De Pestel.⁶

De schoolstrijd woedde zo hevig in het landelijke Nevele dat nog andere onderwijzers in aanmerking komen als martelaar voor het officiële onderwijs...

Jan LUYSSAERT, Merendree

Geraadpleegde werken

Frederik De Pestel. Redevoeringen uitgesproken op zijn graf..., uitgegeven door Eug. Vanderhaeghen te Gent in 1886.

A. Capiteyn en J. Decavele, *In Steen en Brons van Leven en Dood*, Gent, 1981, p. 266.

Weekblad van onderwijs en opvoeding, Gent 25 oktober 1884 en 24 juli 1886.

Ik dank de heer Jo Bombay, voorzitter van de heemkundige kring "Dronghine" te Drongen die mij het dossier F. De Pestel bereidwillig ter beschikking heeft gesteld.

De foto bij dit artikel werd gemaakt door mevrouw Solveig Henderick.

⁵ J. Schepens, Mozaiek, in *Vooruit* van 21.10.1971.

⁶ A. van Elslander en A.M. Musschoot, Cyriel Buysse. Brieven aan familieleden I Virginie Loveling, in *Mededelingen van het Cyriel Buysse Genootschap*, jb. I (1985), p.64-65. In dit artikel identificeert van Elslander meester Ottevaere "mogelijk ... met Karel Lodewijk Claeys, hulponderwijzer in de officiële school" van Nevele van 1860 tot 1880.

EEN VERDWENEN VELDKAPEL TE HANSBEKE

Op de noordelijke hoek van *het meuledrefken* (nu Lindestraat) en *de straete loopende van de kercke naer de leye*¹ (nu deels Hansbekedorp), tegenover de “heerlijke” windmolen van Hansbeke, stond eertijds een zeventiende-eeuws kapelletje. De gezworen landmeter Joos De Deken, senior, schetste dit bedehuisje op de figuratieve kaart van Hansbeke uit 1700 (zie afbeelding 1).

Het echtpaar Christoffel De Muynck-Petronilla Lambrecht liet op dezelfde plaats, vermoedelijk in het eerste kwart van de 18^e eeuw een nieuwe stenen Mariakapel bouwen. Ook landmeter Joos De Deken, junior, schetste die nieuwe bidplaats op de figuratieve kaart van Hansbeke uit 1744 (zie afbeelding 2). Die kapel werd lang geleden afgebroken.

Onderhavige bijdrage verhaalt in het kort de levensgang van het echtpaar De Muynck-Lambrecht en de historiek van de (verdwenen) veldkapel.

Familie De Muynck

Lieven De Muynck, geboren omstreeks 1644, zoon van Christoffel (die pachter was van het kasteelgoed te Hansbeke), huwde te Hansbeke op 14 januari 1677 met Barbara Sutterman, geboren te Hansbeke op 19 maart 1655, dochter van Joos en Sara Martens².

Het echtpaar vestigde zich op een behuisde hofstede, gelegen langs de oostkant van *het Doorenbuschstraetjen* tegenover het oosteinde van *het me-*

¹ *Leye*, hier in de betekenis van gegraven of gekanaliseerde waterloop (Brugse Vaart). Zie J. Luyssaert, *Meetjeslandse toponiemen tot 1600, Hansbeke*, 1995, p. 73.

² Petronilla Rutsaert, ongehuwde dochter van Lieven en Judoca Van Heyste, baarde op 30 maart 1677 te Hansbeke een onwettig kind. Het werd 's anderendaags door pastoor Petrus Swevers gedoopt met de naam Lieven. De parochieherder vermeldde in de doopakte een zekere Lieven De Mynck als de biologische vader. Het is niet duidelijk of hier voornoemde Lieven De Muynck zv Joos bedoeld werd, die twee en een halve maand tevoren met Barbara Sutterman gehuwd was.

ledrefken (perceel I/72 van het beloop *Kercke ende Voorde*, nu Doornbosstraat 9). Die hoeve, tevoren bewoond door Jacob Verdonck, was eigendom van *jonker* Joos de Povere, later van *sieur* Louis de Beunst.

In 1700 pachtte Lieven De Muynck van Louis de Beunst, benevens de voornoemde hofstede, een meers (*den curten dam*, I/62) en 17 partijen zaailand (waaronder *het bijstick* I/16, *den potstaecke* I/40, *het collierblat* I/59, *den raepbilck* I/63, *den camerbilck* I/71, *het geirstebulxken* I/73, *het geerken* I/74, *den spriet* I/102, *den steenhoven* I/104, *den heystackere* I/109, *den bailliusbulck* I/143 en *de krieckerije* II/9). Hij gebruikte ook nog vijf partijen zaailand van mijnheer Willecomme waaronder *de vier gemeten* I/136 en *het cattestick* II/15, alles samen ter grootte van 11.408 roeden (ca. 17 ha). Hij zelf bezat in 1700 een hofstede III/165 op de noordzijde van *de reybroeckstraete* en zeven partijen zaailand waaronder *den heystackere* I/111, *den winckele* III/161, *den hul* III/162 en *het beccken* III/186, met een totale oppervlakte van 3.444 roeden (ca. 5 ha).

In 1720 verhuisde hij naar de *behuysde ende beschuerde* hofstede, meer noordwaarts langs de oostzijde van het Doornbosstraatje (I/75, nu Doornbosstraat 1). Die hofstede was eigendom van en werd tevoren bewoond door zijn oudere broer Pieter De Muynck, die van 1688 tot 1718 gedurende 30 jaren baljuw van de heerlijkheid van Hansbeke was en op 15 november 1718 overleed.

Tussen 1678 en 1695 werden in het gezin De Muynck-Sutterman acht kinderen geboren, vier jongens en vier meisjes: Judoca (°10.01.1678), *Christoffel* °17.10.1679), (zie verder), Pieter (°01.09.1681), Petronilla (°09.01.1683), Alexandrina (°10.09.1685), Jan (°07.01.1688), Philip (°07.09.1691) en Maria (°23.11.1695).

Drie zonen stierven voortijdig: Pieter (†08.09.1681) na enkele dagen, Jan (†09.06.1702) toen hij 14 jaar oud was en Philip (†19.05.1717), 25 jaar oud en pas gehuwd met Georgia Standaert.

Judoca en Alexandrina waren geestelijke dochters. Ze verbleven in familiekring bij hun ouders en volgden een eigen regel. Alexandrina overleed te Hansbeke op 29 augustus 1726, Judoca stierf er op 3 september 1740. Beiden werden te Hansbeke in de kerk begraven.

Petronilla huwde op 14 januari 1708 met Marten De Witte en Maria op 23 mei 1716 met Lieven Verplaetsen.

Lieven De Muynck was O.L.Vrouwmeester in de jaren 1704-1705. Hij overleed te Hansbeke op 26 november 1732, 88 jaar oud. Zijn vrouw stierf er enkele dagen later, op 1 december 1732. Ze werden beiden in de kerk begraven.

Familie Lambrecht

Jacob Lambrecht, geboren omstreeks 1603, zoon van Jacob, huwde op 19 februari 1635 te Hansbeke met Maria Taets (alias Maria Wegge), dochter van Adriaen Wegge koopman en Maria Taets.³

Zijn schoonouders woonden toentertijd te Hansbeke (binnen de enclave van de heerlijkheid van Vinderhoute en Merendree) op een hofstede *metten huysinghen* (in steen), *schueren ende stallen*, gelegen aan de westkant van *sheerenstraete*, ten noorden van het kerkhof (nu Hansbekedorp 17).⁴ Het erf, met inbegrip van een partij land aan de westzijde, had een oppervlakte van 487 roeden.⁵

Volgens *het jaer- ofte ghebruyckboek* van de gronden van de *prochie Hansbeke* bewerkte Jacob Lambrecht anno 1643 of daaromtrent vier partij- en zaailand met een gezamenlijke oppervlakte van 1441 roeden.⁶ Na het overlijden van zijn schoonvader op 9 september 1643 en van zijn schoonmoeder op 26 december 1647 betrok hij de ouderlijke hofstede en gebruikte de bijhorende gronden.⁷

Zijn vrouw Maria Wegge baarde acht kinderen, drie jongens en vijf meisjes: Martina (°11.12.1635), Adriana (°21.06.1637 - †06.08.1637), Baudewijn (°02.02.1639 - †07.07.1639), Livina (°03.06.1640), Jacob (°04.07.1643), Jan (°1645), Catharina (°05.03.1649) en Jacoba

³ A. Martens, *Vader gekend, wie was de moeder?*, in *Mensen van Toen*, jg. 4, 1994, afl. 4, p. 99-102.

⁴ A. Martens, *Het Huis van Vinderhoute*, in *Merkwaardige gebouwen in de dorpsstraat van Hansbeke*, Hansbeke, 2000, p. 52-55.

⁵ Rijksarchief Gent, fonds Oud Hansbeke, nr. 5, p. 57.

⁶ Ibidem, p. 59.

⁷ Ibidem, p. 57.

(°22.08.1651). Adriana en Baudewijn stierven in de wieg. Hun moeder overleed op 15 april 1653. Ze werd in de kerk begraven. Het oudste weeskind was toen zeventien jaren oud, het jongste anderhalf jaar.

Jacob Lambrecht hertrouwde enkele maanden later met Elisabeth Van Hulle, geboren te Hansbeke op 26 maart 1628, dochter van Jan en Joanna De Pauw. Hij was toen een vijftiger en tweemaal zo oud als zijn tweede vrouw. Haar vader was burgemeester van Hansbeke in de jaren 1619-1620 en 1623-1641.

Uit dit tweede huwelijk sproten 9 kinderen, 5 jongens en 4 meisjes: Lieven (°09.07.1654), Joanna (°24.10.1655), Gillis (°20.04.1657), Laurens (°19.01.1660), Marie-Francisca (°16.03.1662), Guillame (°11.01.1664), Baudewijn (°06.03.1667), Suzanna (°24.05.1669) en Petronilla (°06.03.1671) (zie verder). Maria-Francisca haalde haar eerste verjaardag niet. Suzanna werd amper vier jaar oud en Guillame stierf toen hij 18 jaar oud was.

Jacob Lambrecht was lakenkoper. Hij was armmeester in 1641. Bij de heroprichting in 1649 van de Onze-Lieve-Vrouwgilde te Hansbeke werd hij gildemeester.⁸ Hij zetelde ook in de schepenbank in de jaren 1649-1654 en 1669-1676.⁹ Hij overleed te Hansbeke op 17 september 1680, 77 jaar oud.

Zijn weduwe Elisabeth Van Hulle hertrouwde vijf jaren later, op 3 januari 1686, met Christoffel De Munck zv Christoffel, weduwnaar van Joanna Martens. Bruid en bruidegom waren beiden 58 jaren oud. Hij overleed te Hansbeke op 28 april 1701, zij stierf er twee jaren later op 29 oktober 1703.

Echtpaar Christoffel De Muynck-Petronilla Lambrecht

De voornoemde Christoffel De Muynck, geboren te Hansbeke op 17 oktober 1679, zoon van Lieven en Barbara Sutterman, huwde te Hansbeke op

⁸ A. Martens, *De Onze-Lieve-Vrouwgilde te Hansbeke (1553-1789) in Appeltjes van het Meetjesland*, jaarboek nr. 47, 1996, p. 80.

⁹ A. Martens, *Burgemeesters en schepenen van de heerlijkheid van Hansbeke*, in *Het Land van Nevele*, jg. XVII, afl. 2, p. 108-109.

24 maart 1706 met de voornoemde Petronilla Lambrecht, geboren te Hansbeke op 6 maart 1671, jongste dochter van Jacob uit zijn tweede huwelijk met Elisabeth Van Hulle.

Petronilla Lambrecht was 35 jaren oud toen ze trouwde. Ze bleef het ouderlijk huis ten noorden van het kerkhof bewonen, waar haar moeder Elisabeth Van Hulle en haar stiefvader Christoffel De Muynck z.v. Christoffel een jaar tevoren gestorven waren.

Haar man deed aan akker- en bosbouw. Tijdens de graantelling, bevolen bij het Keizerlijk Plakkaat van 29 mei 1709, had hij 6 *sacqen taerwe* en 6 *sacqen boucquyt* (boekweit) in voorraad.¹⁰ Joos De Graeve was er toen inwonende dienstknecht, Janneken Cornelis inwonende dienstmeid.¹¹

Petronilla baarde op 14 januari 1707 een prematuur kind dat doodgeboren en door de vroedvrouw gedoopt werd. Drie en een half jaar later, op 5 september 1710 schonk ze het leven aan een zoon Christoffel. Hij overleed te Hansbeke op 17 mei 1731, pas 20 jaren oud.

De Rollebaene

Petronilla Lambrecht erfde van haar ouders onder meer de *rollebaene*, een partij zaailand gelegen langs de oostkant van de *leystraete*, tegenover de “heerlijke” windmolen van Hansbeke.

Die partij land (vermeld op de figuratieve kaart van Hansbeke en in het bijhorend landboek van Joos De Deken senior onder het perceelnummer 15 van het eerste beloop *Kercke ende Voorde*) was 419 roeden (ruim 6000 m²) groot. Ze had een lengte van ongeveer 150 meter (gemeten langs de *leystraete*) en een gemiddelde breedte van nagenoeg 40 meter.

¹⁰ 1 *sacq* = 8 *meutiens* = 107,3 liter (Kasselrij Oudburg Gent).

¹¹ R. Debbaut, *De graan- en volkstelling te Hansbeke in 1709*, in *Mensen van Toen*, jg. 3, 1993, afl. 1, p. 6; afl. 3, p. 66.

Op het zuideinde van het perceel lieten Petronilla en haar man *tot lof van Godt eene nieuwe steenen capelle*¹² *ende autae* bouwen. Mogelijk gebeurde dit uit dankbaarheid korte tijd voor of na de geboorte in 1710 van hun zoontje Christoffel.

Op den westcandt van het voorseyde zuyteynde bouwden ze bovendien *een steenen woonhuys, een oven en een steenpuyt*.

De resterende deelen van de ghemelde partye landt werden aan derden vercijsd. Op die *in cheyns ghenomen deelen* richtten de cheynspachters een eigen woonst op.

Toen Petronilla Lambrecht op 31 maart 1753 overleed, pachtte Jan-Baptiste Van de Voorde het stenen woonhuis *bij de capelle* (met lochting ter grootte van 60 roeden) voor een jaarlijkse pachtsom van vijf ponden groten. De cijns pachters waren: Jan Verhegghe zv Pieter *op den oostcant van het voorseyde zuyteynde* (75 roeden) *voor derthien schellynghen en vier grooten tjaers*, Catharina Claeys op het noordeinde (142 roeden) *voor een pondt grooten sjaers* en de gezusters Janneken en Adriana De Witte op het middendeel (142 roeden) *ten prijse van een pondt ses schellynghen acht grooten oock tjaers*.

De veldkapel...

Op 27 maart 1753, een viertal dagen voor haar dood, ondertekende Petronilla Lambrecht, *sieck te bedde ligghende*, haar laatste wilsbeschikking¹³ in aanwezigheid van Marten Lievens horlogemaker¹⁴ en Jaecques Steyaert griffier te Hansbeke.

Ze wenste een *begraefplaetse in de kercke*, een *vuytvaert met den hooghen dienst ten selven daeghe van de begraefvenisse ofte wel corts daer naer*, een *tamelijck tractement ofte maeltijdt aen de vrienden* (familieleden) en *voor eeuwelijck telcken jaere in de maendt van meye drij missen van requiem met eenen miserere ende profvondus* tot lafenis van haar ziel, voor die van haar overleden zoon en (later na het overlijden ook) voor die van haar man.

¹² De vermelding "nieuwe kapel" laat veronderstellen/bevestigt dat er tevooren op dezelfde plaats een oud kapelletje stond.

¹³ Rijksarchief Gent, fonds Oud-Hansbeke, nr. 79.

Uittreksel van de "caerte figurative" van Hansbeke, opgemaakt in 1700 door landmeter Joos De Deken, senior.

Op de noordelijke hoek van "het meuledrefken" en "de leystraete", op het perceel nr. 15 van het beloop "kercke ende Voorde", tegenover de "heerlijk" windmolen van Hansbeke, staat een 17de-eeuws kapelletje.

Voor de *becostynghe* van de zielemissen voorzag ze een jaarlijkse som van tien schellingen groten (of drie gulden, hetzij een gulden voor de celebrant, de assistent en de koster).¹⁵

Ze voorzag ook een jaarlijkse *somme van een pondt thien schellynghen grooten courant gheldt, eeuwelijck ende erfvelijck*, voor het onderhoud van de *steen* (Maria)capelle opden zuytwesteynde van de rollebaene, voor het onderhoud van *desselfs ornamenten als coop van nieuwe*, te betalen aan de deservitor (Joannes Herman) en zijn opvolgers die *de dispositie sullen hebben om die t'employeren tot t'ghonne ande capelle meest noodigh sal wesen*.

Om te voorzien in de eeuwige en jaarlijkse last van *thien schellynghen grooten voor t'celebreren der missen als een pondt thien schellynghen grooten ghesteldt aen de capelle*, wenste ze dat de rollebaene met de *catheylen ende edifitien daer op staende (voor soo veele die in cheynse niet en sijn ghebruyckt)* belast zou worden met een eeuwige jaarlijkse rente van twee ponden groten, respectievelijk door de bezitter van de rollebaene te betalen aan de armendis en aan de deservitor of zijne opvolgers.

De erfgenamen zouden nochtans de rente mogen afkopen door betaling van 15 ponden groten aan de armendis en van 45 ponden groten aan de parochieherder, *al vlaemsch wisselghelt*. Deze geldsommen zouden dan *rentewijs moeten worden aengeleydt (in advenante van den pennynck dertich*, hetzij aan 3,33%) om de jaarlijkse last in kwestie veilig te stellen.

's Anderendaags, op 28 maart, liet Petronilla Lambrecht in aanwezigheid van Jaecques Steyaert en Marten Lievens een codicil aan haar testament toevoegen. *Om te branden eenigh licht van roette ende wassekeirssen in ende op den outaer der capelle*, verhoogde ze de voorziene jaarlijkse rente met tien schellingen en de afkoopsom met 15 ponden groten.

¹⁴ W. Joos, *Hansbeekse meester-horlogemaker verloor zijn hart tweemaal te Bellem*, in *De Belle*, jg. 10, 1997, nr. 4, p. 13-22., jg. 10, 1997, nr. 4, p. 13-22.

¹⁵ Indien het tarief voor de missen lager zou zijn dan tien schellingen groten kwam het overschot ten goede aan de armendis.

... verdwenen erfgoed

Christoffel De Muynck en Petronilla Lambrecht stamden beiden uit een notabele familie.

Ze waren zonder huwelijkscontract in gemeenschap van goederen getrouwd, hetgeen met zich bracht dat alle zowel tegenwoordige als toekomstige baten der echtgenoten alsmede alle zo vóór als staande het huwelijk gemaakte schulden tussen de echtgenoten gemeen werden.

Hoewel hun ouders bemiddeld waren en hen enig erfgoed nalieten, boerden ze toch geleidelijk achteruit...

Op 19 juli 1715 kocht Christoffel De Muynck van jonkvrouw Anne Marie Claeysens, wonende in 's Gravenhage, *eene partije lant ende deel bosch al geleghen binnen Hansbeke, omgracht ende in een beluyck, groot ontrent acht bunderen (10,7 ha), synde leengoet, gehauden ende releverende van de heerelickhede ende leenhove van Vinderhaute*. Hij leende de koopsom, ten bedrage van 200 ponden groten van *Andreas Balthazar Buens (alias de Beunst) heere van Heylermeersch, Schoote etc, advocaet van de Raede in Vlaenderen*, tegen een intrest van 5% of een jaarlijkse rente van 10 ponden groten.¹⁶ Hij had de bedoeling die gronden *int geheele tot saylant te brengen*.

Maar blijkbaar gingen de zaken niet goed...

Op 19 december 1729 leende Christoffel De Muynck andermaal 200 ponden groten van Pieter Cardon, advocaat te Gent, tegen een intrest van 6,25% of een jaarlijkse rente van 12,5 ponden groten.

Op 17 mei 1737 leende hij 100 ponden groten van Frans Van Damme, *kanunnik van de kathedrale kercke van Sint-Baafs te Gent*, en betaalde op 28 juli 1737 aan Andreas Balthazar de Beunst (wellicht op verzoek van de ontlener) het in 1715 geleende kapitaal terug.

Pieter Cardon, die boven de in 1729 geleende 200 ponden groten reeds 75 ponden groten achterstallige intresten te goed had, eiste toen blijkbaar

¹⁶ RAG, Familiefonds, nr. 913.

ook boter bij de vis, en liet uiteindelijk op 2 november 1738 beslag leggen op het onroerend goed van het echtpaar De Muynck.¹⁷

Het ging van kwaad naar erger...

Op 23 mei 1742 leende Christoffel De Muynck 600 ponden groten van Frans Maximiliaen van de Woestijne, ridder, heer van Pilchem, tegen een intrest van 5% of een jaarlijkse rente van 30 ponden groten.¹⁸

Op 12 juni 1749 hernieuwde Jan-Baptiste Cardon, advocaat, zoon van voornoemde Pieter Cardon, de beslaglegging ter dekking van de schuld van 200 ponden groten die nog steeds niet vereffend was.¹⁹

En op 27 maart 1754, na het overlijden van Petronilla Lambrecht, liet ook Frans-Maximiliaen van de Woestijne op de goederen van Christoffel De Muynck beslag leggen.²⁰

Vervolgens werd, bij vonnis op 6 juli 1754 van de Lieutenant Civil in Gent, Christoffel De Muynck veroordeeld onverwijld aan de heer van de Woestijne *eene capitaele somme van ses hondert ponden grooten* te betalen of dienaangaande een onderpand in hypotheek te stellen.²¹

Uiteindelijk werden de onroerende goederen van de in gebreke gebleven schuldenaar ten decreete gebracht en na drie zondagse kerkgeboden respectievelijk op 29 september, 13 oktober en 27 oktober, op 30 oktober 1754 gerechtelijk verkocht *ten effecte van uyt de coopsomme daer van te provenieren ten deele ofte ten geheellen de verschenen croisen met het capitael van 600 ponden grooten sprekende ten proffijte van Maximiliaen van de Woestijne, midtsgaders de verschenen croisen en het capitael van 300 ponden grooten ten proffijte van Jan-Baptiste Cardon.*

De gerechtelijke verkoping vond plaats in de herberg *De Engel* tegenover de kerk, uitgebaat door Lucas Lampaert die gehuwd was met Theresia De

¹⁷ RAG, fonds Oud-Hansbeke, nr. 102, p. 44.

¹⁸ RAG, fonds Oud-Merendree.

¹⁹ RAG, fonds Oud-Hansbeke, nr. 102, p. 255.

²⁰ RAG, fonds Oud-Hansbeke, nr. 102, p. 321.

²¹ RAG, familiefonds, nr. 913.

Uittreksel van de "caerte figurative" van Hansbeke, opgemaakt in 1744 door landmeter Joos De Deken, junior. Op de noordelijke hoek van "het meuledrefken" en "de leystraete" tegenover de "heerlijke" windmolen van Hansbeke staat de nieuwe stenen Mariakapel, gebouwd in het eerste kwart van de 18^e eeuw door het echtpaar Christoffel De Muynck-Petronilla Lambrecht.

Schaepmeester. Onder de verkochte goederen bevond zich ook *het huys bij de capelle, ghebruyckt bij Jan-Baptiste Van de Voorde*.

Het ligt voor de hand dat het onderhoud van de kapel, zoals gevraagd door Petronilla Lambrecht in haar laatste wilsbeschikking, niet ten laste van de koper van het aanpalend huis kon gelegd worden.

Het onderhoud en de instandhouding van de kapel werd blijkbaar door niemand ter harte genomen want volgens de staten van de kapelletjes, opgemaakt op 26 november 1798 en 7 maart 1799 tijdens de Franse overheersing, verkeerde de kwestieuze kapel reeds in verval.²²

Ze verdween later definitief uit het dorpsgezicht.

Albert MARTENS, Gent

Bijlage - Testament ende vuyttersten wille van Petronilla Lambrecht

Inden naeme ons heeren, amen.

Ick Petronilla Lambrecht dochter van Jaecques, huysvrauwe van Christophels De Muynck filius Lieven tot Hansbeke, sieck te bedde ligghende ende noghtans ghebruyckende mijne vijf sinnen ende verstandt, ghelijck aen d'onderschreven ghetuyghen gheblecken is, overdenckende de broosheyte der menschelijcker naturen ende datter niet soo secker en is als de doot, oock niet onseckerder als d'ure desselfs, willende daer om van dese weireldt niet scheyden sonder van mijne tijdelijcke goederen (die den Almoghenden Godt mij op dese weirelt verleent heeft) te disponeren, heb daerom met voorbedachten raede ende verstandt ghemaect ende gheordonneert dit mijn testament ende vuyttersten wille in der voughen naerschreven, willende ende begheerende dat het selve sal stadt grijpen ende sijn volcommen effect sorteren tsij bij forme van testament codiciel ofte anderen vuyttersten wille.

I Alvooren bevele ick mijn ziele aen den Almoghende Ghodt, soo wanneer sij door sijnen wille vuyt mijn lichaem scheyden sal, aen d'Alderheylighste

²² RAG, fonds Schelvedepartement, Hoofdstuk Eredienst, nr. 551.

Maeghet ende Moeder Godts Maria ende aen alle sijne Heylighen ende mijn Lichaem aen de H. Aerde kiesende mijn begraefplaetse in de kercke van tselve Hansbeke.

2 *Voorts is mijnen wille dat naer mijne aflijvigheyt sal ghedaen worden de begraefvenisse van mijn lichaem, ende ten selven daeghe ofte wel corts daer naer de vuytvaert al met den hooghen dienst met de solempniteyten die men aldaer ghewoone is te ghebruycken ende oock ten daeghe van thauden de selve vuytvaert gheven eene tamelijck tractement aen vrienden naer staet, welcke maeltijdt sal maer dhelft last van mijne hoirs sijn.*

3 *Item wille ende begheve ick datter naer mijn overlijden voor eeuwelijck telcken jaere inde maendt van meye sal, tot laevenisse van mijne ziele, als die van mijnen man, ende overleden zoon, emmers tot mijnder intentie ghelesen worden in de selve kercke drij missen van requiem met eenen miserere ende profvondus achter elcke der selve missen, die alvooren sullen moeten ghecondight worden, waer van den heer deservitor, pastoor ofte celebrant ende coster sullen proffitteren tsaemen thien schellynghen grooten courant gheldt sijnde alsoo voor elck eenen gulden, dan indien die becostynghe voor min conde ghedaen worden, soo sal d'excrementie commen ten proffijte vanden aermen deser prochie, begheerende ende verhogende dat desselfs regierders den selven last voor de ghemelde jaerlijckxsche somme van thien schellynghen grooten sullen aenveirden.*

4 *Voorders alsoo ick ende mijnen voormelden man hebben tot onser intentie ghedaen bouwen tot lof van Godt eene steenen capelle opden zuytwestynde van eene partije landt ghenaeemt de rollebaene (ghekommen van mijne zijde) gheleghen binnen de prochie ende heerelijckhede van tselve hansbeke voor den meulen, west de straete, noort de kinders Hamelrynck, oost joffrauwe Beuns ende andere, ende zuyt eene drefve, groot per landtboeck tot vier hondert neghentien roeden, wanof die ten meerderen deele in cheynspachte is beseten bij Catharine Claeys, Janneken ende Adriane De Witte, ende Jan verhegghe, die tselve hebben bebauwt, ende pinstdeels ten zuytwesten sijnde hofstede ende behuyst ende beplandt, in huere bezeten bij Jan Baptiste Vande Voorde, sonder die voorzien thebben van eenigh inkommen ende waer aenne van tijdt tot tijdt bekostijnghe van onderhoudt der selve ende desselfs ornamenten dependeert als coop van nieuwe, ende gheneghen sijnde dat die in staet*

blijfve ende onderhouden worden tot mijnder ghedaghtenisse ende lof Godts, oock redenen mij moverende, so ist dat ick stellen ende gheve aende selve capelle ten effecte voorseyt eene somme van een pondt thien schellynghen grooten courant gheldt tjaers, de welcke ick begheire dat sij jaerlijcx ende voor eeuwelijck ende erfvelijck sullen worden betaelt, te beghinnen voor het eerste jaer met den dagh van mijn overlijden ende alsoo eeuwelijck ende eirfvelijck, aen den heere deservitor ende sijne successeurs pastoors deser voorseyde prochie, die vande selve jaerlijcxsche te betaelen somme de dispositie sullen hebben om die t'employeren tot t'ghonne ande selve capelle meest noodigh sal wesen, soo hij te raede wordt, behaudens danof aensocht sijnde rekenynghe doende aen s'onderschreven autsten vriendt, begheirende dat sij het selve alsoo sullen anvirden ende besorghen.

5 *Tot vinden van welcken eeuwighen ende jaerlijcxschen last soo der thien schellynghen grooten voor t'celebreren der ghemelde missen als een pondt thien schellynghen grooten (al s'jaers) ghesteldt aende selve capelle ende op datter gheene fautte int volcommen en soude sijn, soo ist dat ick begheire dat daer vooren mijne gheseyde partije lant met de catheylen ende edifitien gheene ghereserveert daer op staende (voor soo veele die in cheynse niet en sijn ghebruyckt) sullen blijfven verbonden ende gheopignoreert, emmers voorder dat mijne naer te laeten hoirs de selve sommen sijnde twee ponden grooten, bij forme van eene eeuwighe rente, naer mijn overlijden sullen besetten ende affecteren op de ghemelde partije landt, vrij van losbaeren last, oock met de catheylen daer op soo voorseyt is staende, ende aen de regierders vanden aermen deser prochie, als den voorseyden heer deservitor sijne successeurs ofte pastoors, oncost hun in handen leverende behoorelijcke wettelijcke briefven van constitutie in forma, alsmede hun in handen leverende de voorwaerde ende cheynsbriefven van diere, met een behoorelijck bescheedt van assignaetie om de selve somme van twee ponden grooten s'jaers dare te ontfanghen van de occuppateurs van diere, sullen de mijne naer te laeten hoirs nochtans de facultheyt hebben van in plaetse van dien de selve rente af te moghen lossen mits daer vooren aen den selven aermen betaelende voor cappitaele somme tot vijfhien ponden grooten, ende aen den ghemelden deservitor tot vijfvenveertich ponden al vlaemsch wisselghelt, sijnde alsoo in advenante vanden pennynck dertich cappitael wisselghelt voor croos courant dat met de verlopen van diere mits in gheval van aflos dat de selve sommen rentewijs worden aengeleydt om te connen vinden den voormelden jaerlijcxschen last, beheirende dat*

mijne naer te laeten hoirs alear sij van mijne achter te laeten ghoederen iets sullen proffitteren tselve laeten effect sorteren, ghedooghen ende volcommen.

Ick en hebbe van mijn voordere tijdelijcke ghoederen niet ghedisponeert, voor soo veele mij competeert, dan de selve onverleth ghelaeten om naer mijne aflijvigheyt ghedeelt te worden bij mijn naer te laeten hoirs naer costuyme mits den oncost vanden coopseghel volghens reglemente hier aen doende, als betaelende tstellen deser, ende op dat dit mijn testament ter executie worde ghesteldt heeft sij ghekosen voor testamenteur ende executeur van dien den eerweirden heer deservitor deser prochie, begherende hij dien sal oock believe te aenveirden, mits hem voldoende sijnen redelijcken sallaris, ende omme dies mijnen vuyttersten wille sulcx is als voorschreven hebbe ick dese benevens d'onderschreven ghetuyghen onderteekent, actum in Hansbeke den XXVIIen maerte seventhien hondert en drijenvijftich, toorconden ende waeren onderteekent Petronelle Lambrecht filia Jaecques huysvrauwe van Christoffel De Mynck met mercq, ons present Jaecques Steyaert ende Marten Lievens.

In marge van het voorghaende article staet noch het volghende

Alsoo ick Petronelle Lambrecht filia Jaecques bij mijn nevenstaende ende voorschreven testament hebbe ick ghesteldt tot onderhaudyinghe ende vercierynghe vande capelle daer bij gheroert tot een pondt thien schellynghen grooten tjaers, welcke capelle oock niet voorsien en is van ghoederen ofte incommen om te branden eenigh licht van roette ende wasse keirssen in ende opden autaeer der selve capelle, soo is mijnen wille ende begheirte voorder om daer in te voorsien, dat ick stelle ende gheve voorder boven tghonne bij mijn testament ghesteldt ende gheroert is, aende selve capelle eene somme van noch thien schellynghen grooten tsjaers, die eeuwelijck te beghinnen met mijn overlijden sal moeten jaerlijcx betaelt worden aen den heere deservitor deser prochie ofte sijne successeurs ofte pastoors, ten effecte voorseyt, biddende dat hij het selve alsoo sal willen aenveirden ende volbrynghen, sullende daer vooren oock eeuwelijck verbonden blijfven de partije landt waer op die is staende, ende op datter danof oock gheen fautte en sij, soo begeire ik dat mijne naer te laeten hoirs naer mijn doodt de selve thien schellynghen grooten oock daer op sullen bezetten als den anderen last bij mijn testament gheroert met een ende

selven act van constitutie brief ende assignatie daer bij verclaert sullende mijne hoirs de optie hebben van dese leste thien schellynghen grooten oock te moghen aflossen met vijftien ponden grooten wisselgheldt die in sulck gheval oock sullen worden angheleyt op den voedt als de andere lasten, ende op dat dit ende het voorseyde testament mijnen wille is hebbe ick dit oock naer voorlesynghe onderteekent desen XXVIIIen maerte seventhien hondert en drijenvijftich ter presentie vande onderschreven, toorconden ende was onderteekent Petronelle Lambrecht filia Jaecques met mercq, ons present Jaecques Steyaert ende Marten Lievens.

EEN VONDST UIT NEVELSE BODEM: EEN ZEGELSTEMPEL

We vertellen niets nieuw als we hier schrijven dat er meerdere zoekers in het Land van Nevele actief zijn en dat dit zoeken niet steeds op een legale manier gebeurt. Bij flagrante misbruiken meen ik dat wij als heemkring verplicht zijn dit te signaleren aan de bevoegde instanties, maar het is niet onze bedoeling om het de amateur-archeoloog onmogelijk te maken zijn hobby uit te oefenen.

We begrijpen de woede van onze wetenschappelijke vorsers als ze hun site leeggeplunderd zien door enkele schijnarcheologen die er enkel op uit zijn hun vondsten ergens te gelde te maken en daarbij in de meeste gevallen nog verplicht zijn te liegen over de herkomst van hun vondst om zichzelf niet te verraden. Anderzijds zijn er de het goedmenende zoekers die graag bereid zijn om aan een heem- of geschiedkundige kring hun vondsten te declareren met een zo'n nauwkeurig mogelijke beschrijving van de vindplaats.

De komst van de metaaldetector en zijn gebruik door particulieren heeft tot gevolg dat vele metalen voorwerpen gevonden worden die anders onopgemerkt in de grond zouden blijven steken.

In januari 2004 kwamen we in contact met een van deze amateur-zoekers, de heer Patrick Vanderstiggel uit Astene (Deinze) die ons verraste met een zegelstempel gevonden te Nevele in de onmiddellijke omgeving van de Poekebeek.

Wat zijn zegelstempels?

Zegelstempels werden al in Mesopotamië en Perzië gebruikt zo'n 3000 jaar voor onze tijdrekening. Het waren stempels in cilindervorm in hout, steen of ivoor. Ook in het oude Egypte en de Minoïsche beschaving (2600 - 1400 v. Christus) kende men dergelijke stempels en werd gebruik gemaakt van zegelringen. Via de Romeinen kwam het gebruik van de zegelring tot bij ons. Een document of voorwerp dat verzegeld was betekende een waarborg voor de persoon die het verzegelde stuk in handen kreeg. Een zegelring of -stempel met een beeldmerk van de eigenaar of de instelling symboliseert de persoon of de instelling die het zegel voert. Overheidsstempels werden na gebruik als bewijsstuk bewaard. Particuliere stempels verloren hun geldigheid als de houder ervan overleed. Deze stempels werden dan meestal vernietigd (in twee gehakt) ofwel werd het randschrift weg gevijld. Volgens

de Nederlandse zegelstempelspecialist H.Hendrikse¹ betekende vernietiging in de praktijk dat de stempel in een sloot, gracht of beerput werd gegooid, om na honderden jaren als bodemvondst weer aan het licht te komen. Persoonlijk denken we dat dergelijke stempels enkel in noodsituaties werden weggeworpen in een sloot, beek of beerput. Deden onze ouders of grootouders trouwens niet hetzelfde met het koper tijdens de Tweede Wereldoorlog toen men vreesde dat de Duitse bezetter het ging komen opeisen?

Vondsten van zegelstempels zijn relatief zeldzaam. Bij onze noorderburen in de provincie Zeeland werden tot en met juni 2003 in totaal 275 zegelstempels en -ringen geregistreerd, 20 % hiervan was opzettelijk beschadigd of vernietigd zodat ze onbruikbaar waren geworden. Het grootste deel is afkomstig uit de periode 1250-1500. Wie de stempels maakte is ook niet volledig duidelijk. Metalen stempels werden bij ons vermoedelijk gegoten door een koper- of bronsgieter of gemaakt en bewerkt door een zegelsnijder terwijl men er in de Duitse en Engelse literatuur over dit onderwerp ervan uitgaat dat dit het werk is van een goud- of zilversmid.

De teruggevonden metalen zegelstempels in Zeeland hadden de navolgende samenstelling: messing (koper + zink), brons (koper + tin), zilver, loodbrons, loodmessing en loodkoper. Deze laatste drie zijn fictieve termen om aan te tonen dat vooral veel lood werd gebruikt. Een onderzoek wees uit dat bij sommige stempels meer dan de helft van de legering uit lood bestond. Vanaf de 16de eeuw werden de stempels uitsluitend nog uit messing vervaardigd.

De belangrijkheid van de persoon of instelling bepaalde de grootte van de stempel. Deze stempels zijn niet noodzakelijk rond of ovaal van vorm. In de Middeleeuwen kwamen ook driehoeken, vierkanten, vijfhoeken, achthoeken, spitsovalen enz. voor.

Burgerstempels zijn over het algemeen klein, rond of ovaal en meten tussen de 1,5 en de 2,5 cm. Kerkelijke hoogwaardigheidsbekleders en de adel gebruikten vooral spitsovale stempels. Hoe hoger de graad in de adelstand of de kerkelijke hiërarchie, hoe groter de stempel. Daar waar abten bijvoorbeeld een stempel gebruikten van maximum 3 tot 3,5 cm kon een bisschoppelijke stempel gemakkelijk tot 6 cm diameter hebben.

¹ H.Hendrikse, Zegelstempels en Zegelringen uit Zeeuwse bodem, Uitg. Aprilis, Zaltbommel, 2003, blz. 16.

De afbeeldingen op de burgerstempels geven meestal een verwijzing naar de naam van de houder of zijn beroep. Soms staat op de stempel een afbeelding (gezicht) van een persoon of een ridder in vol ornaat. Vanaf de 16de eeuw vindt men ook soms de afbeelding van een wapenschild. Profane stempels stellen veelal de maagd Maria voor, een engel of een heilige met zijn attributen. Overheidsstempels zijn (meestal) nog groter en stellen meestal het wapenschild van de stad of gemeente voor eventueel gedragen door tenants (schilddraggers) uit de allegorische wereld.

Een Nevels zegelstempel

Het zegelstempel dat te Nevele werd terug gevonden in december 2003 stelt in het midden een kruis voor. De theorie dat het hier zou gaan om een religieuze stempel komt niet overeen met hetgeen we totnogtoe weten over profane stempels. Het kruis is geen Andreaskruis zoals op de loden stempel die op de Kousteendijk te Middelburg (Zeeland) werd teruggevonden, maar de randinscriptie is wel gelijkend. Deze stempel die gedeeltelijk werd vernietigd dateert van de eerste helft van de 16de eeuw en behoorde toe aan een zekere "Wouter".²

Het kruis op de Nevelse stempel lijkt eerder op het kruis in het oudste wapenschild van de heren van Nevele³ waarbij het verticale been langer is dan het horizontale been.

Toen ik vernam dat de stempel gevonden was in de onmiddellijke nabijheid van de Poekebeek leek de theorie over de heren van Nevele me bijna vanzelfsprekend, tot ik de werkelijke vindplaats te weten kwam.

Het zegelstempel werd door middel van een metaaldetector terug gevonden op het 'Hof ten Daele', nu Nieuwe Kerkstraat 10 te Poesele op de wijk Kerrebroek op het grondgebied van de vroegere gemeente en parochie Nevele. De hoeve is te bereiken via een private weg, eertijds de grens tussen Poesele en Nevele, en een brugje over de Poekebeek. De stempel lag over het brugje links, zo'n vijftal meter verwijderd van de beek.

Op het stempel is ook een spoor van beschadiging zichtbaar. Als het de

² H.Hendrikse, Zegelstempels en Zegelringen uit Zeeuwse bodem, Uitg. Aprilis, Zaltbommel, 2003, blz. 48 en 111.

³ Zie achterzijde van ons tijdschrift. Het middenpaneel van het wapenschild van het Land van Nevele.

bedoeling was om de stempel onbruikbaar te maken dan is dit wel onzorgvuldig of onhandig gebeurd. Is de kras er ingebracht tijdens een reinigingsbeurt van de beek of door een landbouwwerktuig? We zullen het waarschijnlijk nooit weten.

De materie van de Nevelse stempel is vermoedelijk brons of messing, alleen een doorgedreven wetenschappelijk onderzoek kan hier definitief uitsluitsel geven. Voor de datering wordt, door vergelijking met andere stempels, gedacht aan de 16de eeuw maar hieromtrent is geen zekerheid.

We maakten meerdere afdrukken van de zegelstempel in plasticine en zegellak en slaagden er in de naam VERMEERE te ontcijferen. De andere tekens lijken op cijfers (vooral I en 0) misschien een of twee jaartallen (?) maar dat is onduidelijk.

De naam 'Vermeere' komt in het historische Land van Nevele voor tijdens de tweede helft van de 17de eeuw en gedurende de 18de eeuw. Bij de raadpleging van de 'Indices op de staten van goed van de baronie Nevele' van Cyriel Goemé vinden we de naam éénmaal terug in Nevele. De andere vermeldingen gaan over Sint-Martens-Leerne. Tijdens de 18de eeuw kwam de naam ook voor in het nabije Deinze. In enkele artikels die verschenen in onze tijdschriften 'Land van Nevele' en 'Mensen van Toen' komt de naam ook enkele keren voor. De (vermoedelijk) oudste vermelding werd teruggevonden te Poeke in 1547. Andries Vermeere (of Ververe) fs. Vincent afkomstig van Poeke was poorter van de stad Brugge.⁴

Het is dus duidelijk dat de naam 'Vermeere' in onze streken weinig voorkwam. Daarentegen kwamen de namen Vermeire en Vermeeren, met vermoedelijk dezelfde taalkundige oorsprong, wel regelmatig voor. Wie Vermeire of Vermeeren noemt laat zich echter geen stempel aanmaken met daarop de naam Vermeere. In onze zoektocht op internet vonden we de naam Vermeere terug in het Brugse (o.a. Sint-Kruis-Brugge - zou dit een verwijzing naar het kruis op de stempel kunnen zijn?) en vooral in Zeeland bij onze noorderburen. Aan de frequentie van het voorkomen van de naam zou men eerder gaan denken dat het hier gaat over een Nederlandse (Zeeuwse) zegelstempel. Maar hoe kwam die dan in de het alluvium van de Poekebeek terecht?

De stempel heeft een diameter van 2,9 cm en een hoogte van 2,5 cm. Hij is

⁴ A. Martens, Brugse poorters (1479-1794) uit het Land van Nevele, in *Mensen van Toen*, 1996, jg. 6, afl. 4, blz. 79/80.

sinds 19 mei 2004 in het bezit van ons lid de heer Julien Van Coppernolle uit Nevele.

Op 22 november 2004 trok de heer Van Coppernolle met de zegelstempel naar Bergen-op-Zoom in Nederland voor de opnames van het populaire AVRO-programma "Tussen kunst & kitsch". Daar werd de stempel omschreven als: "bronzen zegelstempel, 16de eeuw, afkomstig van een kerkelijke orde of vereniging, geschatte waarde 100 à 150 €". En zoals eerder aangehaald stemt dit niet overeen met hetgeen de heer Hendrikse, specialist ter zake, schrijft over profane zegelstempels.

Misschien kan dit artikel de aanzet zijn tot het oplossen van dit raadsel.

André BOLLAERT, Poesele

Met dank aan collega bestuurslid Wim De Clercq voor de inlichtingen en het ter beschikking stellen van het werk van H. Hendrikse, *Zegelstempels en Zegelringen uit Zeeuwse bodem*.

OPSTELWEDSTRIJD 2005:

“EEN KASTEEL VERTELT ZIJN GEHEIMEN”

Sinds vele jaren probeert de heemkundige kring “Het Land van Nevele” de plaatselijke geschiedenis in de dorpen van het historische Land van Nevele te promoten en omdat wij zeker de jongeren niet willen vergeten, hebben we in 2001 voor de eerste keer een opstelwedstrijd ingericht met als thema “De school van mijn grootouders”.

In 2002 gingen de leerlingen weer te rade bij hun grootouders om een verhaal te schrijven over: “Speelgoed uit de tijd van mijn grootouders”. In 2003 kozen we als onderwerp: “Een ongelooflijke beleving van mijn grootouders” en in 2004 zetten we die traditie verder met: “Hoe opa en oma kermis vierden”.

Aangezien we in de loop van 2005 in ons tijdschrift een kastelnummer hebben voorzien waarin we de getuigenissen publiceren van personeelsleden op de kastelen in het Land van Nevele, lieten we de leerlingen van het zesde leerjaar vertellen over “Een kasteel vertelt zijn geheimen”.

Alle basisscholen van het Land van Nevele werden uitgenodigd om aan de wedstrijd deel te nemen. Drie scholen stuurden ons hun opstellen in: de Vrije Basisschool Hansbeke, de Gemeenteschool Landegem en de Gemeenteschool Nevele.

De jury, die bestond uit de dames Trui Galle, bibliothecaris in Deinze, en Tineke Haeck, waarnemend bibliothecaris in Nevele, bekroonde unaniem de opstellen van: Jolien Viaene (Vrije Basisschool Hansbeke), Loïc Van Quickenborne (Gemeenteschool Landegem) en Nathalie Lambrecht (Gemeenteschool Nevele).

Wij danken de leerkrachten en de directies van deze drie scholen voor hun medewerking.

Redactie

EEN VERHAAL UIT EEN OUD KASTEEL

Op een kasteel woonde jonkvrouw Snoezepoes samen met haar katten. Ze heeft ook nog een broer ridder Ruwhart en een zus jonkvrouw Ijdeltuit, die echter niet van katten houden.

Maar gelukkig had Snoezepoes nog ridder Goedhart die wel van katten

houdt. En die veel zachter is dan haar broer en lieve gedichtjes voor haar schrijft. Eigenlijk is Snoezepoes op ridder Goedhart en ridder Goedhart op jonkvrouw Snoezepoes verliefd.

Snoezepoes heeft ook nog een vader. Hij is de Heer van Poezegem. Wij wonen in dit oude kasteel. Dat erfden we van mijn opa.

'Hoi' zei ridder Goedhart. Vorige week had de koning hem tot ridder geslagen. Zijn paard is een oude knol. Die kreeg hij van zijn vader de Heer van Rossegem. Zijn paard heet Ros. Het is zijn bovenste beste beest. Ze konden uren door de bossen slenteren.

Jonkvrouw Snoezepoes haar katten heten: Minoe, Pitoe en Filoe. Ze heeft ze elke dag brood en melk en af en toe wat vlees. Ze streelt ze allemaal en zegt lieve woordjes. De katten geven haar dan kopjes en liggen te spinnen op haar schoot.

Snoezepoes haar zus kwam de kamer binnen en vroeg aan Snoezepoes: "Snoezepoes, hoe staat die hoed me? Ridder Galant bracht hem voor me mee uit Frankrijk. Mooi, hé?". "Mmm... ja", zei Snoezepoes. Maar eigenlijk hield ze helemaal niet van dure kleren en gekke hoeden.

Er kwam een wachter binnen gestormd. Hij hijgde en zei: "Er is een bode van de koning aangekomen. Hij had een boodschap voor ridder Ruwhart. Zal ik hem binnen laten?". Snoezepoes knikte.

Ridder Ruwhart en jonkvrouw Ijdeltuit kwamen de kamer in. De bode van de koning stapte plechtig naar binnen. Iedereen boog diep.

En de bode van de koning zei: "Het is oorlog tussen Engeland en Frankrijk. Elke ridder moet twintig soldaten optrommelen. Morgenochtend moet iedereen aan de poort van het paleis staan. Leve de koning! Leve Frankrijk!" En iedereen riep: "Leve de koning!"

De bode van de koning verliet de kamer en iedereen boog weer heel diep. Ridder Ruwhart en jonkvrouw Ijdeltuit gingen weer weg. Ridder Goedhart nam jonkvrouw Snoezepoes vast. "Snoezepoes, help! Ik wil niet naar de oorlog. Ik voel me ellendig in zo'n harnas en... ik kan geen bloed zien. Oh, wat moet ik doen?", zei ridder Goedhart. "Ik wil ook niet dat je naar de oorlog gaat. Misschien hakken ze je daar wel in duizend stukjes. Brrr... ik mag er niet aan denken. Weet je wat? Ga naar het kruidenvrouwtje. Zij zal je wel raad geven."

Ridder Goedhart kwam de winkel binnen. Hij zei: "Dag, Merlinda". "Dag jongeman, kan ik u helpen?", zei het kruidenvrouwtje. "Ja, ik zoek een middelje euh hoe zal ik het zeggen...", zei ridder Goedhart.

Hij fluisterde: "Ik zou graag iets hebben uit je geheime kastje. Jonkvrouw

Snoezepoes stuurde me. Euh ik zou graag een middeltje hebben om een kat te worden. Dan kan ik altijd bij mijn Snoezepoes zijn”.

“Oh, deze blauwe bolletjes kunnen je helpen. Als je zo’n bolletje slikt, word je meteen een grote zwarte kater”, zei het kruidenvrouwtje.

“Blijf ik dan een kater voor de rest van mijn leven?”, vroeg ridder Goedhart.

“Welnee, tot volle maan”, zei het kruidenvrouwtje. En ridder Goedhart zei:

“Dank je wel, Merlina. Hier acht euro”. Hij nam een pilletje en at het op.

Hij veranderde in een mooie zwarte kater en liep naar het oude kasteel. Hij

kroop op de schoot van Snoezepoes. Ondertussen was het leger van de

koning al vertrokken. Het werd volle maan en de kater werd weer gewoon

ridder Goedhart. Jonkvrouw Snoezepoes was heel blij om hem terug te zien

en gaf hem een dikke knuffel. En ze leefden nog lang en gelukkig.

Jolien VIAENE,

Vrij Basisschool Hansbeke

EEN KASTEEL VERTELT ZIJN GEHEIM

John Houtknecht was net terug van vakantie. “Nog enkele minuten rijden en ik ben verlost van deze buurt”, zei hij. Hij had wel gelijk, men had hem gezegd niet door Blackville te gaan. Maar John wou niet dat hij nog anderhalf uur langer zou rijden.

Het viel hem op dat hier geen mensen woonden. Plots was daar een bliksemschicht die even snel verdween als dat hij gekomen was. John keek naar de richting waar hij de bliksemschicht had gezien. Het enige wat hij zag was een kasteel wat verder. Het was precies alsof de schaduw het gebied verzwolg waar het kasteel stond. Vanaf het moment dat John weer voor zich keek begon het hard te regenen. En weer was daar zo’n bliksemschicht. Het leek of het twee in één waren, want John leek verblind door het felle licht. En het raarste was dat hij de controle over het stuur verloor. De auto reed in de modderige gracht. John kon zich na enkele minuten weer op de baan begeven (zonder auto). Hij pakte zijn GSM en wou de takeldienst bellen, maar ontdekte dat er geen ontvangst was.

De regen was niet te harden. John moest onderdak vinden en snel, maar het enige ‘huis’ dat hij zag was dat enge kasteel. Dus ging hij naar daar.

Een 15 minuutjes later kwam hij doorweekt aan bij het kasteel. Aan de deur hing een bordje. John wreef de groene smurrie eraf, maar had daar al snel

spijt van toen hij ontdekte dat het een laagje slijm was dat hij al snel van zijn hand schudde. Hij las: kasteel Hoste.

Hij wou op de dubbele deur kloppen, maar die ging open voor hij de deur raakte. John keek recht in de gang, maar opeens hoorde hij een diepe stem: "Wat mot je". John keek om zich heen maar zag niets. "Hé, hier beneden". John keek naar beneden en zag een kleine gebochelde man die nog niet tot Johns middel kwam. "Euh," zei John, "ik zoek onderdak voor een nacht". "Onderdak" mompelde de man alsof hij moest denken wat dat was. "Kom der in" zei hij. John schuifelde naar binnen. "En doe de deur dicht!" riep de man. Hij had dat nog maar gezegd of de deur vloog dicht. Er spookten allerlei vragen door Johns hoofd. Hij deed zijn mond open, maar wat er uiteindelijk uitkwam was: "Wie bent u?" "Wie ik ben?" vroeg de man met een toon van minachting. "Ik ben dokter Van Pier, en wie mag jij dan wel wezen?" "John, John Houtknecht". De naam van de dokter deed John denken aan vampier, maar de dokter deed hem eerder denken aan een zombie dan aan een vampier. "Schik je hier lang te blijven?", vroeg de dokter. "Tot de storm over is", antwoordde John. "Wil je iets drinken?" vroeg dokter Van Pier. "Ja, graag" antwoordde John.

De dokter ging naar een deur rechts (die ook zelf openging) en ze kwamen binnen in een prachtige kamer: om de twee meter stond een harnas, elk met een ander schild of wapen of uitrusting, de muren waren bezaaid met schilderijen, er was een grote open haard en de vloer was bedekt met het mooiste tapijt dat John ooit had gezien. De dokter ging naar een kast naast twee harnassen en verscheen met wat drank en glazen. Hij schonk John wat van het groene spul in en nam een flinke slok uit zijn eigen glas. John bracht het glas aan zijn lippen en rook aan het goedje. "Geen verdachte geur", dacht hij en hij nam een slok. Het was heerlijk! Maar John dat niet genoeg tijd om daarvan te genieten, want plots ging het licht uit.

"Van Pier" zei een diepe stem. "Wie is daar?" John hoorde de dokter iets mompelen dat op 'mummelwummel' leek. "Wat zeg je?". De stem klonk dreigender. "J...John" stotterde de dokter. "Je weet dat ik niet wil dat er hier iemand is, en dit is je straf." Het licht schoot aan en alle harnassen waren weg. Opeens zag John een andere kant van de professor, een bange, onzekere kant. "Wie is dat?" vroeg John. "Weet ik niet", zei de professor. "Het enige wat ik weet is dat verschillende jaren iemand of iets me martelt." "Maar waarom gaat u dan niet weg?" vroeg John. "Kan ik niet", zei de dokter. "Als ik naar buiten wil is er een soort krachtveld die mij blokkeert". "Kom", zei John. Hij trok de professor recht, maar die kwam al snel met

zijn benen van de grond.

“We gaan de persoon zoeken”, zei John. “Maar hoe?”, vroeg de dokter. John dacht even na maar zei toen: “Waar komt u nooit?”. “In de kelder, die zit potdicht”, zei de dokter na wat wachten. “Breng me naar die kelder.” Een tijdje later waren ze aan de kelder. “Wat nu?” vroeg de professor. Er zat een zwaar slot op de deur. Maar John haalde een ijzeren draadje tevoorschijn. Hij peuterde er mee in het slot. En er volgde een dreun. Het slot viel op de met stof bedekte grond. De deur ging open en daar zat de dader: een boeman! “Wat is dit?”, vroeg de professor. Maar de boeman zei het zelf: “Ik ben boeman Nail en ik zit hier al jaren. Boemannen zijn geesten en houden van donkere plekken, maar nog het meest van mensen pesten. Ze zorgen voor hun grootste angsten. En jouw angsten, dokter, zijn dat je spullen worden vernield en verdwijnen. Maar nu jullie mij bevrijd hebben, mogen jullie drie wensen doen.” “Ik wil dat alles wat je hebt gedaan met mij normaal wordt”, zei de dokter. “En ik wil mijn auto uit die gracht”, zei John.

En even was het of John en de dokter wisten wat de ander dacht en zeiden tesamen: “We willen dat je niemand meer pest!”

En dat gebeurde.

John en de dokter stonden voor het kasteel dat nu supermooi was en de dokter was nu een normale man, even groot als John en zonder bochel. En de buurt was nu veel aangenamer. Er woonden veel mensen en de natuur was geweldig.

John nam afscheid van de professor en stapte in zijn auto richting huis.

Loïc VAN QUICKENBORNE,
Gemeenteschool Landegem

DE KASTEELVENTJES

Marie Liliane Ciconne, een kasteelmeisje, lag weer vanuit haar bed naar buiten de turen. Ze keek naar het geweldige bos naast het kasteel. Daar zag ze vaak de scouts of chiro gillend en gierend plezier maken. Ze bouwden kampen of klommen al giechelend de bomen in. Als Marie vroeg of ze ook eens buiten mocht spelen, de wilde bras uithangen, rennen tot haar blonde krullen in de war lagen, dan kreeg ze een keurig antwoord: nee, het is ongehoord en je wordt er vies en vuil van. Protesteren durfde de brave meid niet. Het was 12 juni, Maries 12^e verjaardag!

Het kasteelmeisje stond slaperig op en wou gaan ontbijten. Maar daar kreeg

ze de kans niet toe. Het kindermisje, of slaaf, zoals Maries ouders haar noemden, stak Marie in een lekker ruikend bad. Marie werd gewassen met de duurste oliën en haar haar werd opgestoken zoals een prinses. Dan kreeg ze een kroon op en mocht gaan ontbijten in de mooiste kamer van het kasteel. Haar vader had die ochtend één vraag: wat wil je voor je verjaardag? Marie zei dat ze buiten wilde spelen. Haar vader werd kwaad en voor hij kon beginnen roepen, somde Marie dure cadeaus en dure merken op. Haar vader glimlachte breed en beviel de slaaf deze te gaan kopen. De hele dag kwamen rijke, belangrijke mensen Marie proficiat wensen. Ze droegen dure merken en hadden dure cadeaus bij. Ze aten gebakjes en dronken champagne. Maries ouders voerden intelligente gesprekken. Marie zelf moest lief kijken, handjes schudden en af en toe eens knikken. Deze baaldag was voorbij. Normaal zou je verjaardag een onvergetelijke dag moeten zijn. Bij Marie was dat anders. Al had ze de duurste en grootste cadeaus, toch was ze heel verdrietig. Haar vurigste wens was dat ze buiten mocht ravotten. Maar voor een kasteelmeisje was dit ongehoord. Plots toen Marie dromend in haar hemelbed lag, begon het hevig te onweten. De muren begonnen de kraken en de dakpannen hoorde je langzaam naar beneden schuiven. Marie kroop bevend van schrik onder haar lakens. Opeens hoorde ze iets. Het leek of iemand steentjes naar haar ruit gooide. Langzaam keek ze net over de rand van haar deken. Er zweefden rare wezens aan haar vensterraam. Het waren akelige ventjes, ook wel de kasteelventjes genoemd. Elk meisje dat ooit in het kasteel had gewoond, kreeg op haar 12e verjaardag bezoek van de kasteelventjes. Die lieten het meisje voor één dag doen wat ze wou. Niet zomaar iets dat ze wou. Hetgeen dat ze diep vanbinnen het allerliefste wou. Marie wist het meteen! Ze was zo enthousiast, gelukkig en blij dat ze begon te stotteren. Gelukkig begrepen de ventjes haar meteen. Ze droegen haar uit haar bed door het raam naar buiten. Ze vlogen met haar diep in het bos. Daar hebben ze de hele dag geravot, in bomen geklommen, zich vuil gemaakt. Ze hebben zich gewoon rot geamuseerd!!! De slaven en de hele buurt daarentegen hebben zich rot gezocht naar de kasteelheer en kasteelvrouw hun dochterlief Marie.

Nathalie LAMBRECHT,
Gemeenteschool Nevele

De versierde Poesele molen met het rustaltar op 8 juli 1945
(foto: Aviel Afschrift, verzameling Het Land van Nevele)

VERSLAGEN

Dinsdag 22 maart 2005 om 20 uur voordracht door André Bollaert 'De geschiedenis van de kerk van Poesele' in de Sint-Laurentiuskerk te Poesele (43 aanwezigen).

In het kader van de 'Nacht van de geschiedenis' werkte onze heemkring ook dit jaar samen met het DF-Landegem voor de organisatie van dit jaarlijks terugkerend evenement. Spreker dit jaar was ons bestuurslid A.Bollaert die in een anderhalf uur durende lezing, doorspekt met enkele tientallen dia's, een overzicht gaf van de geschiedenis van de Poeselse parochiekerk vanaf haar ontstaan tot op vandaag. De volledige tekst van de lezing verscheen in tijdschrift 1 van dit jaar.

(A.B.)

Van 22 maart tot 30 september 2005 in de St.-Laurentiuskerk te Poesele: 'Middeleeuwse tegels uit de vroegere parochiekerk', tentoonstelling i.s.m. de KLAD en de Poeselse kerkraad (meer dan 700 bezoekers).

In de maand november van 2004 werden in de Poeselse pastorie de tegels teruggevonden die bij het aanleggen van de centrale verwarming in 1976 werden opgegraven. De Kale Leie Archeologische Dienst onderzocht deze tegels die dagtekenen van de 13de en de 14de eeuw en David Vanhee stelde drie verklarende panelen samen die de bezoeker een duidelijk beeld geven hoe deze tegels werden gemaakt en hoe ze destijds werden verwerkt in onze middeleeuwse parochiekerken. De tegels van Poesele behoren tot de vroegst gekende siertegels die tot op heden werden teruggevonden op religieuze sites in Vlaanderen.

(A.B.)

Van 1 juli tot en met 15 september 2005: Fototentoonstelling "De Donatusprocessie te Poesele (1945-1947)" in de St.-Laurentiuskerk te Poesele en uitdeling van bedevaartvaantjes op 10 juli.

Op 8 juli 2005 was het 60 jaar geleden dat te Poesele de eerste Donatusprocessie door de straten van het dorp trok. Tijdens de drie eerste

jaren kwamen vele honderden bedevaarders uit de omliggende dorpen en steden naar Poesele om de heilige Donatus te vereren als de patroon tegen donder, bliksem, schadelijke natuurelementen en vooral tegen luchtaanval- len, een bevoegdheid die de donderheilige er sinds 1944 had bij gekregen. In onze opzoekingen naar de verering van de heilige Donatus vonden we nergens een plaats terug waar de donderheilige na de Tweede Wereldoorlog nog zo intens werd gevierd als te Poesele. Het was dan ook met een zeke- re trots dat de toenmalige pastoor E.H. Albert Roegiers de tweede zondag van juli "Poesele's schoonste dag" noemde. In juli 1945 telde de broeder- schap die in 1860 was opgericht niet minder dan 12.000 leden. E.P. De Mindere, minderbroeder, schreef de tekst van een loflied in zes strofen, dat gezongen werd tijdens de processie op de zangwijze van de hymne van de advent.

De processie ging langs de Poekestraat en keerde via het toenmalige Molenstraatje (nu ook Poekestraat), Bredeweg en Beentjesstraat naar de kerk terug. Op de molenberg was tegen de flanken van de tot de verbeelding sprekende houten windmolen een rustaltaar opgericht. De foto's in de ten- toonstelling werden gerangschikt volgens het verloop van de processie.

In 1985 organiseerde onze kring een tentoonstelling over de verering van de donderheilige in België, Nederland, Duitsland en Luxemburg. Sindsdien wordt elk jaar op de tweede zondag van juli, tijdens de hoogmis, een bede- vaartvaantje uitgedeeld in de kerk te Poesele. Dit jaar waren we aan de 21ste editie toe. Tijdens de offergang werden 83 vaantjes uitgedeeld. De tentoon- stelling werd bezocht door meer dan 700 bezoekers.

Het vaantje is gedrukt op 125 exemplaren op restanten van 60 gr gekleurd papier en werd samengesteld door A. Bollaert. Het is een rechthoekige drie- hoek met rechts de rechte hoek (basis 24,5 cm, hoogte 17 cm) met daarop de volgende tekst: HEILIGE DONATUS bescherm ons tegen de bliksem en alle andere schadelijke natuurelementen. Poesele, 10 juli 2005. De afbeel- ding van de donderheilige is deze welke afgebeeld stond op de eerste aan- plakbrieven van de Donatusprocessie.

(A.B.)

ADDENDUM EN ERRATUM BIJ “KASTELEN IN HET LAND VAN NEVELE” SEPTEMBER 2005

Nota over de familie de Kerchove d'Ousselghem uit Vosselare

In het kastelnummer van Het Land van Nevele (september 2005) staan verschillende artikels en interviews i.v.m. het kasteel van Vosselare, dat jarenlang werd bewoond door de familie de Kerchove d'Ousselghem. De familie heeft met ons contact opgenomen en wees op enkele onnauwkeurigheden en hiaten i.v.m. de familie de Kerchove d'Ousselghem. Hoewel de redactie wenst te benadrukken dat het kastelnummer in eerste instantie ging over het verhaal van de verschillende personeelsleden, worden de opmerkingen uiteraard ter harte genomen en hierna vermeld. Wellicht kunnen de aanvullende gegevens de aanleiding vormen voor een toekomstig ruimer artikel over de betekenis van de familie de Kerchove d'Ousselghem in Vosselare.

Marc de Kerchove d'Ousselghem heeft het kasteel geërfd van zijn neef Arnold. Marc, die burgemeester was van Vosselare, overleed in het begin van de jaren zestig. Zijn weduwe Christiane de Pret Roose de Calesberg bleef op het kasteel wonen tot aan haar overlijden in 1978. Zij hadden zes kinderen: Alain, Jos, Yves, Sabine, Renaud en Edgard.

Hun zoon Alain bleef met zijn familie op het kasteeldomein wonen, meer bepaald in de gerenoveerde paardenstallen. Alain de Kerchove d'Ousselghem was gehuwd met Nicole burggravin de Spoelberch.

In 1978 ging Alain's zoon Renaud het kasteel bewonen. Hij bleef er tot 2002, toen het kasteel werd verkocht aan de West-Vlaamse aannemersfamilie Hannecart-Vandevyvere. Hoewel het kasteel nog in goede staat was, werd het volledig afgebroken en terug opgebouwd. De laatste gronden in Vosselare werden verkocht in 2003.

Renaud de Kerchove d'Ousselghem en zijn echtgenote Regine de Schietere de Lophem wonen op dit ogenblik met hun zoon Jean in hun vernieuwde hoeve, Koolstraat 1 in Deinze, die zich in de nabijheid van het kasteel bevindt.

Regine de Schietere de Lophem deelde ons verder mee dat er geen Indisch personeel is geweest in het kasteel, wel meisjes uit Portugal en Spanje (blz. 279). Op blz. 239 wordt vermeld dat er nog telgen van de familie de Kerchove d'Ousselghem hebben gewoond in Astene, Merendree en Baarle.

Dit is weliswaar juist voor Merendree en Baarle, maar in het kasteel van Astene woonde in de negentiende eeuw de familie de Kerchove de Denterghem.

Geachte,

Ik heb de aanpassing gedaan betreffende de schrijfwijze van de familienaam de Kerchove.

Edgard met een d.

Het huis dat wij nu bewonen is een verbouwde hoeve, hoeve die meerdere malen verbouwd werd sinds het einde van de 18 de eeuw.

Pagina 240, 2de paragraaf. Ook haar neven uit Brussel, (zij had geen kinderen en was ongetrouwd).

Pagina 276, laatste paragraaf, de familie verbleef tijdens de tweede wereldoorlog in het Antwerpse.

Pagina 279, Christiane de Pret Roose de Calesberg was afkomstig uit Kapellen-Kapellenbos.

Wat betreft Hoeve Nieuwgoed, ik zal mijn neef verwittigen.

Vriendelijke groeten.

Régine de Kerchove d'Ousselghem

Kasteel van Landegem

Dany Van den Kerckhove meldt ons een fout op blz. 234. Deze foto is niet van het kasteel van Landegem maar wel van het kasteel van Hansbeke van graaf de Bousies en wel van vóór de brand van 1965.

Mensen van Toen

ADEL UIT NAPOLEONS TIJD: HERWYN VAN NEVELE

(N°. 7595.) KYZERLYK DECREET het welke toelaet aen den *Senateur Graeve Herwyn* te voegen aen zynen naem den geénen van *Nevele*.

In het paleys der Tuileries, den 9.en January 1812.

NAPOLEON, KYZER DER FRANSCHEN, KONING VAN ITALIËN, VOORSTAENDER VAN HET RHYN-VERBOND, BEMIDDELAER DER ZWITSERSCHE CONFEDERATIE, &c. &c. &c.

Den *Senateur graeve Herwyn* ons zeer oodmoedelyk voorgesteld hebbende dat hy zoude begeéren te voegen aen zynen naem den geenen van *Nevele*;

Gezien de II.den titel van de wet van den 11 germinal jaer XI;
Op het rapport van onze grooten-regter minister van de justicie;
Gehoort onzen Raed van staet;
Hebben wy gedecreteérd en decreteéren by dezen het volgende:

ART. I.^o Het is toegelaeten aen sieur *Petrus-Antonius Herwyn*, senator en graeve van het Kyzerryk, te voegen aen zynen naem den geénen van *Nevele*, van hem by te voegen aen zynen kersten-brief, en by gevolgen aen te neémen de naemen van *Herwyn-de-Nevele*.

Door het decreet van 8 november 1795 van de Franse republiek werd de adel in onze gewesten definitief afgeschaft en werd iedereen voortaan “borger” en “borgeresse”.

Twintig jaar later, onder het Verenigd Koninkrijk der Nederlanden kreeg de vroegere adel opnieuw gelegenheid om zijn adellijke status weer op te nemen, enkel als eretitel en zonder de voorrechten die er tijdens het Ancien Regime aan verbonden waren. Hiervoor moesten ze een aanvraag richten tot Koning Willem I.

Napoleon, die tijdens het Ancien Regime tot de kleine Corsicaanse adel had behoord deed reeds vanaf 1802 enkele pogingen om een nieuw soort adel in te stellen maar zijn initiatieven bereikten niet het gewenste resultaat.

De oprichting van het keizerrijk op 18 mei 1804 was voor Napoleon de ideale gelegenheid om zijn oude droom waar te maken. Eigen volk eerst, moet hij gedacht hebben en hij benoemde alle leden van zijn familie tot prins en prinses. In 1806 richtte hij 34 hertogdommen op, meestal in de veroverde gebieden, die hij toekende aan zijn voornaamste militaire medewerkers.

Op 1 maart 1808 vaardigde hij een decreet uit waarbij de organisatie van de keizerlijke adel werd bevestigd. Vanaf die datum tot 1814 werden 3.263 adelsverheffingen toegekend ten gunste van militairen, leden van het keizerlijk Hof, vooraanstaande personaliteiten, bisschoppen, senatoren, prefecten, magistraten en in geringere mate aan lokale gezagdragers. Met uitzondering van de bisschoppen waren de adellijke status en titel erfelijk indien de begunstigde een majoraat¹ tot stand bracht dat aan zijn nakomelingen een voldoende inkomen verschafte.

In de vroegere Oostenrijkse Nederlanden werden slechts 31 adelsverheffingen toegekend: dertien graven, elf barons en zeven ridders. Twee onder hen behoorden tot de familie Herwyn uit Hondskoote. Hun vader Augustinus Herwyn was burgemeester aldaar. Philippe-Jacques en Pierre-Antoine Herwyn hadden zich vooral verdienstelijk gemaakt bij het droogleggen van de moeren tussen 1780 en 1787 waarbij ongeveer 1500 ha werden drooggelegd. Vanaf 1800 hernamen ze deze activiteit omdat door oorlogsvernieuwingen een deel opnieuw was ondergelopen. Ze kregen hiervoor een onderscheiding van de Société d'agriculture de la Seine.

¹ Een majoraat is een erfdeel waarvan de erflater vastgesteld heeft, dat het onderworpen is aan een bepaald verervingssysteem, waarbij het eerstgeboorterecht en meestal het mannelijk geslacht de voorrangverlenende factoren zijn. Een majoraat is onvervreemdbaar en ondeelbaar en vervalt bij ontstentenis van een gespecificeerde rechthebbende aan de familie. Verwickelingen ontstaan als de stichter verzuimd heeft, de voorrang van een der beide seksen en/of de geldigheid van het recht van representatie te regelen.

Pierre-Antoine HERWYN

Pierre-Antoine Herwyn werd op 18 september 1753 in Hondshoote geboren en overleed in Parijs op 15 maart 1824. Hij huwde Marie Caignez die in 1801 overleed en hertrouwde in 1805 te Veurne met Angèle van der Meersch de Nevele (°Veurne 1774 - Parijs 1849), de dochter van de burgemeester van Veurne. In 1806 werd in Parijs hun enig kind Napoleon-Pierre geboren.

Pierre-Antoine studeerde aan de universiteit van Douai en werd advocaat bij de Raad van Vlaanderen. In 1789 werd hij door de stad Belle (Bailleul) afgevaardigd naar de Staten Generaal en vanaf 1792 kreeg hij de leiding van de lokale strijdmacht. In de herfst van 1793 werd hij gearresteerd op verdenking van samenheulen met de vijand. Na zeven maanden opsluiting werd hij vrijgesproken en naar Brugge gestuurd als regeringscommissaris. Later werd hij er regeringscommissaris en voorzitter van de centrale administratie van het Departement van de Leie. In 1799 werd hij door de Bruggelingen aangeduid als afgevaardigde voor de Conseil des anciens. Op 22 december van hetzelfde jaar, onder het consulaat van Napoleon, werd hij senator.

Dit laatste had blijkbaar op 26 april 1808 zijn verheffing tot graaf tot gevolg toen Keizer Napoleon een groot deel senatoren tot de adelstand verhief. Hij liet zich voortaan "Pierre-Antoine Herwyn, comte d'Arène" noemen. Financieel gaat het hem zeer goed. In 1811 wordt hij vermeld op de lijst van de zestig meest belaste inwoners van het departement van de Leie.

Vanaf 1812 mag hij "de Névèle" of "van Nevele" aan zijn naam toevoegen.² Tot aan de val van Napoleon (wiens afzetting hij meestemde) bleef hij senator. Hij koos voortaan de zijde van Lodewijk XVIII en werd in 1814 "Pair de France". In 1817 werd hij "héréditaire" en zal hij in de eerste kamer blijven zetelen tot aan zijn dood in 1824. Ondertussen was ook de erfelijkheid van zijn grafelijke titel bevestigd.

² In zijn armorial die meer dan 131.000 namen telt beschrijft J.B. Rietstap (zie: <http://www.euraldic.com>) het wapenschild van de familie Herwyn van Nevele als volgt: **Herwyn de Nevèle** Coupé: au 1, d'or, au lion de sable, lampassé de gueules; au 2, de sable, à trois molettes mal-ordonnées d'or. Supports: deux licornes, au naturel.

Zo werd zijn zoon Napoleon-Pierre op zijn achttiende “Pair de France”. In 1831 werd hij in de Senaat geïnstalleerd en behield deze functie tot aan de revolutie van 1848. Napoleon-Pierre, die zwakzinnig was en onder voogdij stond, had geen erfgenamen zodat de aanzienlijke erfenis en de grafelijke titel toekwamen aan de Belgische families Herwyn en van der Meersch.

Philippe-Jacques HERWYN

Philippe-Jacques Herwyn werd op 13 juni 1750 in Hondshoote geboren en overleed in Veurne op 23 maart 1836. Uit zijn eerste huwelijk in Poperinge met Marie de Rue de Lindhof had hij een zoon Philippe-Jacques Herwyn (1779-1814) die burgemeester van Moere werd en gehuwd was met Charlotte van der Meersch de Nevele.

Vermoedelijk werd hij door de tussenkomst van zijn broer Pierre-Antoine op 5 augustus 1812 tot baron verheven..

Vermeldenswaardig is wel dat zijn kleinzoon Napoleon-Diodore Herwyn (°Veurne 1807 - †Veurne 1892) in 1853 een adelserkenning en een overdraagbare barontitel ontving. Vlak voor zijn dood verkreeg hij een overdraagbare grafelijke titel met als argument dat zijn Franse neef Napoleon, zoon van graaf Pierre-Antoine Herwyn de Névèle, ongehuwd en kinderloos was gestorven. Een zoon van Napoleon-Diodore, graaf Gustave Herwyn (1843-1929) werd afgevaardigd bestuurder van de Banque Générale de la Flandre Occidentale. Hij speelde een voorname rol in Brugge als vernieuwer van de Heilig-Bloedprocessie, naar aanleiding van de jubelprocessie in het jaar 1900. Hij had alleen dochters. Zijn broer Edouard (1851-1934) had één zoon met wiens dood in 1952 de mannelijke naamdragers zijn uitgestorven.

De vraag waarom Pierre-Antoine Herwyn het bijvoegsel “de Névèle” / “van Nevele” aan zijn naam laat toevoegen wordt door het verhaal van zijn verwezenlijkingen niet beantwoord. Van beide Herwyn’s zien we dat ze door een huwelijk verbonden zijn met een “van der Meersch de/van Nevele”: Pierre-Antoine met Angèle en Philippe-Jacques (junior) met Charlotte. Vermoedelijk heeft de faam van de aloude Nevelse ridderfamilie ‘van der Meersch’ de doorslag gegeven tot het aanvragen en aannemen van dit bijvoegsel. Napoleon zelf deed weinig inspanningen om de oude adel in de Zuidelijke Nederlanden aan zich te binden en had er ook geen oog voor.

Zijn Frans-Vlaamse nieuw-adellijke dienaren dachten er blijkbaar anders over en hadden blijkbaar wel nog heimwee naar de tijd van toen.

André BOLLAERT, Poesele
Daniël D'HOOGE, Nevele

Bron en literatuur

Bulletin der wetten en besluiten, Keizerrijk Frankrijk, 1812 nr. 7595.
Andries Van den Abeele, De noblesse d'Empire in West-Vlaanderen (Biekorf, 2002, blz. 309-332).

**Bibliotheek van de heemkundige kring
"Het Land van Nevele"
Hansbekedorp 33, 9850 Hansbeke**

De bibliotheek is voor iedereen toegankelijk elke eerste zondag van de maand van 10 uur tot 12 uur (niet in juli) en na telefonische afspraak met Jan Luysaert (09 371 60 53).

De catalogus op onze tijdschriften *Het Land van Nevele* en *Mensen van Toen* kan ook geraadpleegd worden in de Gemeentelijke Bibliotheek van Nevele, Stationsstraat 20, Landegem

Bibliothecaris

Julien Scherpereel
bib@landvannevele.com

Bestuur

André Bollaert (secretaris dagelijkse werking)
Irène Buysse
Wim De Clercq
Stefaan De Groote (ondervoorzitter)
Lieven De Ruyck (secretaris tijdschriftadministratie)
Yvonne De Keere
Daniël D'Hooge
Jan Luysaert (voorzitter)
Hugo Schaeck
Arnold Strobbe (ondervoorzitter)
Patrick Tuytschaever
Eddy Verstraete (penningmeester)

Website

www.landvannevele.com

E-mail

info@landvannevele.com